

Jaarstukken 2020

Inhoud

1	Leeswijzer	4
2	Jaarverslag: Managementsamenvatting.....	4
2.1	Beleidsresultaten per programma.....	4
2.2	Financieel resultaat 2020	7
2.3	Investeringsuitgaven.....	8
3	Jaarverslag: Programmamanagerantwoord.....	9
3.1	Programma Waterveiligheid	9
3.1.1	Programmalijnen.....	9
3.1.2	Exploitatie: wat heeft het gekost?.....	10
3.1.3	Investeringsuitgaven	11
3.2	Waterkwaliteit.....	11
3.2.1	Programmalijnen.....	11
3.2.2	Exploitatie: wat heeft het gekost?.....	16
3.2.3	Investeringsuitgaven	16
3.3	Waterkwantiteit.....	16
3.3.1	Programmalijnen.....	16
3.3.2	Exploitatie: wat heeft het gekost?.....	19
3.3.3	Investeringsuitgaven	20
3.4	Waterketen.....	20
3.4.1	Programmalijnen.....	20
3.4.2	Exploitatie: wat heeft het gekost?.....	23
3.4.3	Investeringsuitgaven	23
3.5	Organisatie en bestuur	24
3.5.1	Programmalijnen.....	24
3.5.2	Exploitatie: wat heeft het gekost?.....	27
3.5.3	Investeringsuitgaven	28
3.6	Financiën.....	28
3.6.1	Programmalijnen.....	28
3.6.2	Exploitatie: wat heeft het gekost?.....	29
4	Jaarverslag: Paragrafen,	33
4.1	Ontwikkelingen, afwijkingen en incidentele baten en lasten	33
4.2	Financiering	33
4.3	Reserves en voorzieningen.....	36
4.4	Risico's en weerstandsvermogen.....	38
4.5	Verbonden partijen	41
4.6	Bedrijfsvoering.....	44
4.7	EMU-saldo	47
4.8	Waterschapsbelastingen	48
4.9	Wet normering topinkomens	48
5	Jaarverslag: Financiële overzichten investeringsprojecten	49
5.1	Investeringsuitgaven 2020 per programma	49
5.2	Gereedgekomen projecten	49
5.3	Restantkredieten	49
5.4	Projecten Buitengewoon onderhoud en NEZ.....	49
6	Jaarrekening: De exploitatierekening	50
6.1	Presentatie van de exploitatierekening naar diverse gezichtspunten	50
6.2	Exploitatierekening naar programma's	50

6.3	Verdeling saldo per programma naar hoofdtaken na doorbelasting bedrijfsvoering en mutaties reserves	50
6.4	Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten	51
6.5	Exploitatierekening naar kostendrager	52
6.6	Belastingopbrengsten	53
6.7	Begrotingsrechtmatigheid	53
7	Jaarrekening: Balans en toelichting	54
7.1	Balans per 31 december 2020	54
7.2	Waarderingsgrondslagen	54
7.3.	Materiële vaste activa	56
7.4.	Financiële vaste activa	57
7.5.	Vorderingen, nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen	57
7.6.	Liquide middelen	58
7.7.	Eigen vermogen	59
7.8.	Voorzieningen	62
7.9.	Vaste schulden met een looptijd van één jaar en langer	63
7.10.	Netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar	63
7.11.	Overlopende passiva	64
7.3	Niet uit de balans blijvende verplichtingen	64
7.13	Gebeurtenissen na balansdatum	66
8	Bijlagen	67
9	Overige gegevens- Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	73

1 Leeswijzer

Voor u liggen de jaarstukken 2020.

De jaarstukken zijn onderverdeeld in twee delen:

- het jaarverslag; bestaande uit de programmaverantwoording en de paragrafen;
- de jaarrekening; bestaande uit de exploitatierekening en de balans met toelichting.

In hoofdstuk 2 vindt u op hoofdlijnen de beleidsrealisatie, een financiële analyse van het resultaat over 2020 en de gerealiseerde investeringsvolumes.

In hoofdstuk 3 wordt per programma gerapporteerd over de realisatie van de doelen uit de begroting, de voortgang van de prestatie-indicatoren en de voortgang en realisatie van de hierbij behorende investeringen. Ook worden de programma's financieel toegelicht.

In hoofdstuk 4 zijn de (verplichte) paragrafen opgenomen.

Hoofdstuk 5 gaat in op het verloop, de activering of de afronding van alle lopende investeringsprojecten.

Hoofdstuk 6 geeft een overzicht van de exploitatierekening verdeeld naar programma's, kostendragers en de diverse kosten- en opbrengstsoorten.

In hoofdstuk 7 zijn de balans en de toelichting op de balans gepresenteerd en toegelicht.

Na de bijlagen in hoofdstuk 8 is in hoofdstuk 9 de controleverklaring van de externe accountant over 2020 opgenomen.

Bestuursbehandeling

De Rekeningcommissie brengt over de jaarstukken 2020 een advies uit.

Het college van dijkgraaf en hoogheemraden (D&H) neemt kennis van de jaarstukken 2020 en biedt deze ter vaststelling en goedkeuring aan de Verenigde Vergadering aan.

De verenigde vergadering (VV) is het bevoegd orgaan voor het goedkeuren van de jaarstukken op grond van artikel 104, lid 1 van de Waterschapswet.

Publicatie

De jaarstukken worden, door dijkgraaf en hoogheemraden voor een ieder ter inzage gelegd.

Van de ter inzagelegging en de verkrijgbaarstelling wordt openbaar kennisgegeven.

De jaarstukken worden digitaal gepubliceerd op de website www.hhdelfland.nl

2 Jaarverslag: Managementsamenvatting

Dit jaarverslag geeft een verantwoording over de realisatie van de begroting 2020 en een gedetailleerde programmaverantwoording, inclusief prestatie-indicatoren (zie hoofdstuk 3).

2.1 Beleidsresultaten per programma

Het financieel jaarverslag over 2020 is het eerste verantwoordingsdocument dat is ingedeeld op basis van de bestuurlijke programma's uit het Bestuursakkoord 2019-2023 '*Iedereen aan de slag voor water*'. In dit bestuursakkoord is gekozen voor een nieuwe indeling van programma's en portefeuille-verantwoordelijkheden.

Zowel de ontwikkeling van de financiële positie als de doelrealisatie over 2020 lopen volgens plan.

Delfland en de corona-pandemie

Sinds het kabinet op 12 maart 2020 een intelligente lockdown afkondigde als maatregel om de coronapandemie te bestrijden zijn de werkzaamheden voor Delfland ingrijpend gewijzigd. De meeste medewerkers gingen thuis werken en het werk in de openbare ruimte kon alleen onder strikte voorwaarden plaatsvinden. Ook bijeenkomsten met groepen mensen konden niet meer doorgaan.

Gelukkig is binnen Delfland het ziekteverzuim niet gestegen en blijft het binnen de norm die daarover voor 2020 is afgesproken. De inzet en professionaliteit van de medewerkers zorgen ervoor dat, ondanks alles, het werk doorgaat. De vitale processen, inclusief die rond besluitvorming, zijn gegarandeerd en blijven dit naar verwachting ook.

Algemeen beeld van de gevolgen

Ondanks het thuiswerken heeft het inhoudelijke gedeelte van het werk grotendeels doorgang kunnen vinden. Op een aantal dossiers treedt echter wel vertraging op, met name dossiers waarbij de fysieke beperkingen van de corona-maatregelen een rol spelen. Het gaat veelal om strategische processen en processen die nog in de ontwikkelfase zitten. Het WBP6, visieontwikkelingen, innovaties en/of zaken waarbij een grote mate van co-creatie met externe partners aan de orde is, zoals ruimtelijke plannen, samenwerkingsprojecten met gemeenten en participatietrajecten.

Ook bij sommige operationele processen hebben de fysieke beperkingen effect op de uitvoering. Zo konden minder bedrijfsbezoeken en controles worden uitgevoerd. Ook bestaat het risico dat een deel van de baggerwerkzaamheden vertraagt.

Financiële consequenties

De corona-pandemie heeft financiële consequenties voor Delfland. In de Burap verwachtten we nog, op basis van de tussentijdse rapportage van de RBG, een financiële afwijking van per saldo € 4,1 miljoen in de belastingopbrengsten (programma Financiën). In werkelijkheid was dit effect in 2020 € 3 miljoen minder nadelig.

Binnen het programma Organisatie en bestuur is sprake van hogere facilitaire kosten, onder meer om het thuiswerken mogelijk te maken. Deze zijn gecompenseerd door lagere kosten vanwege:

- een afname van de reiskosten;
- een afname van de kosten voor opleidingen van de Delfland Academie.
- het niet opstarten van nieuwe strategische ontwikkelingen;
- een afname van aanvragen voor middelen uit het Innovatiefonds.

Binnen de overige programma's zijn er financiële effecten die of van zeer geringe omvang zijn, of waarvan de omvang nu nog moeilijk te kwantificeren is.

Tot slot

De effecten de van corona-crisis voor de langere termijn zijn nog ongewis. Veel is afhankelijk van het verdere verloop van de virusverspreiding en met name de vaccinatie, maar ook van de economische effecten bij bedrijven, particulieren en medeoverheden naar aanleiding van de lockdown.

In hoofdstuk 3 lichten wij, indien van toepassing, per programma de effecten van de pandemie toe.

De werkzaamheden van Delfland zijn onderverdeeld in zes programma's. Hieronder geven we per programma een korte samenvatting van de belangrijkste resultaten.

Waterveiligheid

In 2020 hebben we in samenwerking met overheden en andere belanghebbenden actief gewerkt aan het vormgeven van veilige waterkeringen. Wat waterveiligheid betreft, liggen we dan ook op schema. Eind 2022 zijn naar verwachting alle primaire waterkeringen beoordeeld en eind 2024 alle regionale waterkeringen. In totaal zijn in 2020 13,6 kilometer keringen op orde gebracht. Op het gebied van waterbewustzijn zijn door de corona-crisis minder workshops georganiseerd dan gepland.

Waterkwaliteit

Vanwege het belang van schoon, gezond en levend water voor de leefomgeving, de biodiversiteit en het vestigingsklimaat hebben wij in 2020 onverminderd ingezet op verbetering van de waterkwaliteit om in 2027 aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water te voldoen. Er zijn natuurvriendelijke oevers en vissenbossen aangelegd om het ecologische netwerk van waternatuur te versterken. De gebiedsgerichte aanpak in de glastuinbouwpoolders is, ondanks de corona-crisis, vrijwel conform planning voortgezet. Tevens hebben enkele

boeren subsidie ontvangen voor het verbeteren van de waterkwaliteit en het sluiten van de kringloop in het agrarisch gebied. We zien dat de waterkwaliteit verbetert, maar nog niet voldoende. We hebben daarom voor de planperiode van het Stroomgebiedsbeheerplan 3 (2022-2027) een nieuw KRW-programma vastgesteld met realistische doelen en een ambitieus maatregelenpakket. Ook is de strategie Microverontreinigingen vastgesteld.

Na de droge zomers van 2018 en 2019 was ook het eerste deel van 2020 zeer droog. Delfland zet actief in op het robuuster en meer circulair maken van het zoetwatersysteem.

In 2020 is het Actieplan Biodiversiteit vastgesteld. Met twintig acties brengen we de beweging in gang naar een situatie waarin biodiversiteit vanzelfsprekend en verankerd is in al ons werk en in de samenwerking met anderen. We werken onder andere aan de 'groene' inrichting van onze terreinen en projecten en bloem- en kruidenrijke dijken.

De waterkwaliteit van zwemwaterlocaties was afgelopen jaar wisselend. Op drie locaties waar we in het verleden maatregelen hebben genomen (Krabbeplas, Dobbepas en Plas Wilhelminapark) hebben we langer dan drie weken een negatief zwemadvies gehad vanwege blauwalg. In het begin van het zwemseizoen en in de zomerperiode ging het zeer goed met het zwemwater; aan het einde van het zwemwaterseizoen sloeg dat om.

In 2020 is ambtelijk en bestuurlijk enthousiast gestart met het uitdragen van de Watervisie. Het gebruik van de Watervisie in gesprekken met onze stakeholders en het leren hiervan werd enigszins beperkt door de corona-crisis. Dat geldt ook voor de samenwerking met gemeenten rond waterplannen en wateragenda's. Alle watertoetsen zijn binnen de gestelde termijn afgehandeld. Daarnaast is er veel inzet geleverd om bij complexe plannen als de A16/Rotterdam, de A4/Haaglanden en Merwe4Havens/Nieuw Mathenesse de waterbelangen zo vroeg mogelijk in de planvorming te borgen. Op het gebied van participatie was er actieve deelname aan de gebiedstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland en het bewonersinitiatief Broekpolder 2040. Ook zijn we partner geworden in het Nationaal Park Hollandse Duinen.

Waterkwantiteit

Afgelopen jaar was er veel aandacht voor het baggeren van de watergangen. Door de PFAS-regelgeving is het nog steeds moeilijk om afzetlocaties te vinden. Bovendien liggen de gevonden afzetlocaties verder weg en zijn deze duurder. Het project Rainlevelr gaat onverminderd door. Steeds meer tuinders zetten hun waterbassin in om wateroverlast te voorkomen. Vorig jaar is na een langlopend traject eindelijk het gemaal Dorppolder-Noord geopend; een groot succes!

Voor klimaatadaptatie is 2020 eveneens een succesvol jaar geweest. De samenwerking met onze partners, onder andere via Klimaatkrachtig Delfland, is sterk verbeterd en er is een recordaantal van 850 subsidies verleend aan particulieren, bedrijven en instellingen die klimaatadaptieve maatregelen hebben genomen.

Waterketen

In 2020 zijn de masterplannen voor de zuiveringen Nieuwe Waterweg en Groote Lucht behandeld in de verenigde vergadering. Voor De Groote Lucht is een verkenning gestart waarin een keuze tussen grootschalig renoveren en nieuwbouw wordt uitgewerkt. Voor de Nieuwe Waterweg is geconcludeerd dat deze zuivering met wat aanpassingen nog vele jaren meekan.

Ook zijn in het voorbijgaande jaar goede transport- en zuiveringsresultaten behaald en belangrijke stappen gezet op het gebied van verduurzaming. Vooral de realisatie van de groengas-installatie, warmtepomp en CO₂-vervloeingsinstallatie op AWZI Houtrust is een prestatie van formaat.

Er is een nieuwe overeenkomst Netwerk wAterketen Delfland (NAD) gesloten. In acht succesvolle jaren heeft de samenwerking zoveel opgeleverd dat alle partijen graag een nieuwe overeenkomst wilden aangaan voor de komende vier jaar.

De strategie om te komen tot een energie- en klimaatneutraal waterschap is in 2020 kracht bijgezet door instemming van de VV met het investerings- en uitvoeringsplan Energieneutraal. We hebben in november 2020 Delfland gecertificeerd voor de CO₂-prestatieladder niveau 3 en daarmee verder inzicht gekregen in de energiestromen en CO₂-voetafdruk. De maatregelen in het bijbehorende CO₂-reductieplan geven richting en houvast om de CO₂-voetafdruk verder te verkleinen.

Organisatie en bestuur

Vanaf het begin van de corona-crisis hebben een wekelijkse corona-regiegroep en directieoverleg ingezet op het faciliteren van medewerkers, met materiële ondersteuning en verbindende activiteiten. Omdat het merendeel thuis moest werken, is er veel energie gestoken in digitale applicaties en techniek. Ook is er gewerkt aan het inrichten en borgen van informatiebeveiliging en privacy. Vanaf 1 juni 2020 is de nieuwe organisatiestructuur ingevoerd. Dit en de corona-crisis hebben ertoe geleid dat er minder focus was op innovaties bij de uitvoering van de kerntaken. Wel is vanuit de programmalijn digitale transformatie een basis gelegd om digitale innovaties te onderzoeken en te beoordelen of de bredere inzet meerwaarde heeft voor de processen. Door de coronapandemie is het proces aangepast om het WBP6 te ontwikkelen.

Door uitstel van de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt de waterschapsverordening iets uitgebreider dan aanvankelijk de bedoeling was en de vaststelling verschoven naar 2021. Net zoals dit bij andere instrumenten en werkwijzen het geval is. Voor de integrale legger van Delfland zijn belangrijke stappen gezet in het samenbrengen en inrichten van werkprocessen en de digitale ondersteuning. Bij de afdeling Regulering en Planadvisering zijn ongeveer 700 vergunningen meer afgegeven dan gepland. Daarnaast lag het aantal meldingen op basis van algemene regels circa 30% hoger. Ondanks de corona-maatregelen heeft Toezicht en Handhaving de werkzaamheden grotendeels kunnen uitvoeren.

De corona-crisis had ook invloed op de interne en externe communicatie. Zeker in de eerste golf waren er minder bestuurlijke optredens en was er minder mogelijk qua externe communicatie. De interne communicatie heeft juist een extra impuls gekregen. In 2020 heeft de crisisorganisatie van Delfland te maken gehad met zeven opschalingen, onder meer vanwege hoog water, (pers)leidingbreuken en een stroomstoring in Den Haag. Al deze calamiteiten zijn geëvalueerd en deze evaluaties worden gebruikt voor de verdere aanscherping van afspraken en procedures.

Financiën

Het opleveren van de P&C-producten is in 2020 conform planning verlopen. Over de jaarrekening 2019 is in 2020 een goedkeurende accountantsverklaring verkregen.

2.2 Financieel resultaat 2020

Exploitatieresultaat

Het exploitatiesaldo over 2020 bedraagt € 6,5 miljoen voordelig. De oorspronkelijke begroting en de begroting na wijziging (Burap) gingen uit van een saldo na toevoeging aan reserves van € 0,0. In tabel 2.1 is de realisatie over 2020 per programma weergegeven. Naast de oorspronkelijke vastgestelde begroting 2020 is ook de bijgestelde begroting weergegeven; daarin zijn onder andere de vastgestelde mutaties uit de Burap 2020 verwerkt.

Tabel 2.1 Afwijking Jaarrekening t.o.v. Begroting en Burap

Programma (bedragen € 1 miljoen)	Saldo Begroting 2020	Saldo Begroting 2020 na wijziging	Saldo Jaarrekening 2020
Waterveiligheid	-24,8	-25,6	-25,2
Waterkwaliteit	-10,3	-10,5	-10,4
Waterkwantiteit	-37,8	-37,8	-38,0
Waterketen	-92,3	-91,4	-90,5
Financiën	228,3	224,6	228,3
Organisatie en bestuur	-36,2	-36,8	-35,1
Resultaat voor bestemming	26,9	22,5	29,0
<i>Mutaties reserves</i>			
Financiën	-26,9	-22,5	-22,5
Resultaat na bestemming	0,0	0,0	6,5

2.3 Investerings

De begroting 2020 ging uit van een investeringsraming van € 28,0 miljoen. In de Burap werd deze raming bijgesteld naar € 24,9 miljoen. Uiteindelijk is er in 2020 een totaalbedrag van € 23,5 miljoen gerealiseerd (zie hoofdstuk 3 voor de investeringen in de individuele programma's). Gedurende het jaar zijn 26 investeringsprojecten afgesloten en geactiveerd, voor een totaal van € 11,6 miljoen (zie paragraaf 5.2). De meeste investeringsprojecten worden in meerdere jaren uitgevoerd en worden daardoor verspreid over meerdere jaren uitgegeven. Eind 2020 zijn er nog 120 investeringsprojecten onderhanden. Deze onderhanden investeringen met de bijbehorende resterende kredieten van in totaal € 120,5 miljoen zijn in Bijlage II opgenomen.

Tabel 2.2 Investeringsuitgaven 2020 t.o.v. Begroting en Burap

Investeringsuitgaven per programma (in € 1 miljoen)	Geraamde investeringsuitgaven Begroting 2020	Geraamde investeringsuitgaven Burap 2020	Gerealiseerde investeringsuitgaven jaarrekening 2020
Waterveiligheid	10,0	13,0	13,2
Waterkwaliteit	3,0	2,3	2,0
Waterkwantiteit	9,0	6,6	6,4
Waterketen	5,0	2,4	1,8
Organisatie en bestuur	1,0	0,6	0,1
Totaal	28,0	24,9	23,5

De totale lasten en baten van de programma's voor en na bestemming zijn als volgt:

Programma (Bedragen * € 1 miljoen)	Begroting 2020			Begroting 2020 na wijziging			Jaarrekening 2020		
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
Resultaat voor bestemming	227,9	254,9	26,9	231,8	254,3	22,5	236,0	265,0	29,0
Mutaties reserves	28,3	1,4	-26,9	23,9	1,4	-22,5	23,9	1,4	-22,5
Totaal alle programma's na bestemming reserves	256,3	256,3	0,0	255,7	255,7	0,0	259,9	266,4	6,5

In hoofdstuk 6 zijn de baten en lasten per programma gespecificeerd en verder toegelicht.

3 Jaarverslag: Programmaverantwoording

3.1 Programma Waterveiligheid

3.1.1 Programmalijnen

Binnen het programma Waterveiligheid worden de volgende twee programmalijnen onderscheiden:

- Waterveiligheid
- Waterbewustzijn

In onderstaande paragrafen worden de resultaten per programmalijn weergegeven.

Programmalijn Waterveiligheid

Doel: De primaire, regionale en overige waterkeringen zijn veilig. We zorgen voor adequaat onderhoud en we beoordelen periodiek op stabiliteit en hoogte. We nemen risicogestuurd passende maatregelen die we afstemmen met de omgeving.

In 2020 namen wij deel aan 11 planvormingsprojecten om regionale en overige kades op hoogte te brengen. Belangrijke stappen (afspraken met gemeenten) zijn gezet voor de waterkeringen onder de Noordeindseweg in Lansingerland en de Lombokstraat in Delft en voor de waterkerende constructie aan de Dorpsstraat en Vlaardingsekade in Schipluiden.

Toetsen

Delfland beoordeelt regelmatig of de waterkeringen voldoen aan de vereiste veiligheid. Eind 2020 heeft Delfland drie van de zes trajecten in de primaire waterkering beoordeeld (waarbij één traject is afgekeurd vanwege het aanvaarrisico bij de Grote Parksluis in Rotterdam en de buitensluis te Schiedam). De beoordeling van de resterende drie trajecten is al ver gevorderd. Daarmee loopt Delfland goed op schema met de beoordeling van alle primaire waterkeringen eind 2022.

Naast de primaire waterkering zijn ook regionale waterkeringen van groot belang voor de beveiliging tegen overstroming. De beoordeling van 50 kilometer keringen in Pijnacker-Nootdorp en Lansingerland is voltooid. Voldoet een kering niet dan nemen wij maatregelen. Allereerst via onze calamiteitenorganisatie en vervolgens met groot onderhoud of een dijkversterking. Alle regionale keringen moeten in 2024 beoordeeld zijn.

Regulier Beheer

In 2020 zijn alle primaire waterkeringen, regionale waterkeringen en overige kades geïnspecteerd, in totaal circa 700 kilometer. Daarnaast zijn de 26 boezemcompartimenteringskeringen geïnspecteerd alsmede het calamiteitenmaterieel.

Daarnaast is het maaionderhoud aan circa 60 hectare groene kades (regionaal en overige keringen), conform planning uitgevoerd, evenals aan 98 hectare primaire kering en aan 60 kilometer dijksloot. Schadegevallen die tijdens de reguliere inspecties of na meldingen zijn geconstateerd, zijn hersteld. Daarnaast is het reguliere snoeionderhoud uitgevoerd van circa 1400 bomen op keringen.

Gedurende de negen weken droogte van april 2020 tot oktober 2020 zijn er droogte-inspecties uitgevoerd. In totaal hebben inspecteurs 256 kilometers aan droogtegevoelige kering geïnspecteerd en zijn er 43 reparaties uitgevoerd.

Natura 2000

In het kustgebied zijn maatregelen ten behoeve van de Natura 2000-doelstellingen conform planning uitgevoerd. De begrazing is met vijf hectare uitgebreid tot een totaal van vijftien hectare. Daarnaast is ook nog machinaal drie hectare aan duindoorn verwijderd en een halve hectare aan duizendknoop. Om de verstuuving te bevorderen zijn vijftien kerven in de eerste duinenrij gezet.

Het onderhoud aan zes sluizen en andere waterkerende kunstwerken in de keringen is conform planning uitgevoerd. Alle duikinspecties zijn volgens het onderhoudsprogramma uitgevoerd. De Delflandse Buitensluis en keersluis Maasluis zijn maandelijks geïnspecteerd. Er hebben zich in deze periode geen grote verstoringen voorgedaan.

Het behoud van de veiligheid van keringen is een van de standaardonderdelen waar plannen van derden op getoetst worden in het kader van het proces van de watertoets.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicator met streefwaarde	Begroting 2020	Jaarrekening 2020
Primaire waterkeringen op orde (55 kilometer)	100%	100%¹⁾
Regionale waterkeringen op orde (437 kilometer)	84%	87%

¹⁾ In 2020 zijn bij de lopende toetsronde de Grote Parksluis in Rotterdam en de Buitensluis in Schiedam afgekeurd vanwege een te groot risico op overstroming bij aanvaring van een schip met de sluisdeuren. Om op korte termijn de veiligheid te waarborgen heeft Delfland een aantal tijdelijke maatregelen (vastgelegd in protocollen) genomen. Ondanks deze afkeuringen blijft het percentage afgerond nog steeds 100%.

Programmalijn Waterbewustzijn

Doel: Structureel en systematisch inzetten op duurzame gedragsveranderingsprocessen in aanvulling op bestaande bewustwordingsactiviteiten.

In 2020 is een Plan van aanpak Gedragsverandering 2020–2023 opgesteld. Hierin staat de aanvullende mix van bewustwordingsmaatregelen en -activiteiten die nodig is om duurzame gedragsbeïnvloeding te realiseren. In het eerste halfjaar van 2021 wordt deze vastgesteld.

3.1.2 Exploitatie: wat heeft het gekost?

Programmalijn (Bedragen* € 1.000)	Begroting 2020	Bijgestelde begroting 2020	Jaarrekening 2020
Waterveiligheid	24.481	25.290	25.077
Waterbewustzijn	300	300	78
Totaal	24.781	25.590	25.155

Toelichting

De oorspronkelijke begroting 2020 is bij de Burap 2020 met € 0,8 miljoen bijgesteld vanwege de te verwachten hogere kosten voor verbetering en intensivering van het inspectieproces en urgent onderhoud.

De realisatie 2020 van het totale programma Waterveiligheid bedraagt uiteindelijk € 25,2 miljoen en is per saldo € 0,4 miljoen lager dan de bijgestelde begroting 2020.

Programmalijn waterveiligheid

De afwijking tussen de bijgestelde begroting en realisatie 2020 van de programmalijn bedraagt 0,2 miljoen. Deze afwijking kent een aantal oorzaken. De HWBP-projecten Delflandse Kust en Scheveningen Boulevard zijn in 2020 administratief afgesloten met een positief saldo van € 1,3 miljoen. Dit positief saldo is ontstaan, doordat in de subsidiebeschikking is uitgegaan van vaste uurtarieven terwijl dit in de praktijk lager is uitgevallen. De kapitaalslasten zijn € 0,9 miljoen hoger uitgevallen, omdat bij de overgang van 2019 naar 2020 meer projecten zijn geactiveerd dan was voorzien ten tijde van de begrotingsvorming. De kosten van onderhoud aan de keringen zijn € 0,1 miljoen hoger uitgevallen, omdat na inspecties meer schadeonderhoud noodzakelijk bleek. De bijdrage HWBP is € 0,1 miljoen hoger uitgevallen vanwege een correctie van de bijdrage; de

projectgebonden bijdrage van de waterschappen lag in eerste instantie lager dan door HWBP was geraamd.

Programmalijn Waterbewustzijn

Voor de programmalijn Waterbewustzijn zijn vanwege de corona-maatregelen minder bijeenkomsten georganiseerd. Hierdoor is € 0,1 miljoen minder uitgegeven. Daarnaast zijn er voor € 0,1 miljoen minder uren verantwoord op deze programmalijn.

3.1.3 Investeringsuitgaven

Programmalijn (Bedragen* € 1 miljoen)	Geraamde investerings Begroting 2020	Geraamde investerings Burap 2020	Gerealiseerde investerings jaarrekening 2020
Waterveiligheid	10,0	13,0	13,2
Totaal	10,0	13,0	13,2

Toelichting

Qua investeringen is in 2020 € 3,2 miljoen meer uitgegeven dan begroot. Daarmee zijn we in lijn met de uitgave zoals bij de Burap 2020 aangegeven. De reden voor de hogere uitgave is dat in 2020 ten opzichte van begroting meer kon worden gerealiseerd. Dit geldt met name voor de waterkerende constructie in dorp Schipluiden en voor de damwand bij dorp De Zweth. Beiden betreffen meer kapitaalintensieve assets.

3.2 Waterkwaliteit

3.2.1 Programmalijnen

Binnen het programma Waterkwaliteit worden de volgende zes programmalijnen onderscheiden:

- Waterkwaliteit
- Zoetwatervoorziening en coördinatie droogte
- Biodiversiteit
- Recreatief medegebruik
- Internationaal
- Watervisie en ruimtelijke plannen

Programmalijn Waterkwaliteit

Doel: In 2027 heeft Delfland schoon, gezond en levend water, dat voldoet aan de doelen van de Europese Kaderrichtlijn Water (de KRW-doelen). In 2021 zijn de doelen voor de 3^e uitvoeringsperiode van het Stroomgebiedsbeheerplan (SGBP3) vastgesteld voor zowel de KRW-waterlichamen als het overig water.

Vanwege het belang van schoon, gezond en levend water voor de leefomgeving, de biodiversiteit en het vestigingsklimaat hebben wij in 2020 onverminderd ingezet op verbetering van de waterkwaliteit om in 2027 aan de KRW-doelen te voldoen.

Bronaanpak

We hebben verder gewerkt aan de aanpak van verontreinigingen bij de bron (met name gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten). Hiervoor hebben we naast toezicht en handhaving, verschillende instrumenten ingezet, zoals voorlichting, advisering en agendering. Dit doen we met het programma 'Gebiedsgerichte aanpak Glastuinbouwemissies' en door samenwerking in 'de Emissieloze kas'. De beperkende corona-maatregelen leidden tot een vertraging in het aantal bedrijfsbezoeken aan de glastuinbouw in het kader van de Gebiedsgerichte Aanpak. In 2020 stonden met de polder van Berkel, de Oud- en Nieuw-Wateringveldschepolder en boezemgebied IV in totaal 107 bedrijven op de planning voor controle. Er zijn 97 glastuinbouwbedrijven bezocht (verdeeld over drie glastuinbouwgebieden) en tien bedrijven in boezemgebied IV nog niet. Deze worden in het eerste kwartaal van 2021 gecontroleerd, mits dit mogelijk is.

Voor het verbeteren van de waterkwaliteit in het agrarisch gebied is samen met de gemeente Midden-Delfland subsidie verstrekt aan twee agrariërs. Daarmee is de subsidieregeling, die sinds 2018 bestaat, uitgeput. Daaropvolgend loopt er nu een verkenning naar de mogelijkheid om het sluiten van de (mineralen)kringloop te stimuleren via een gemeenschappelijke subsidieregeling met de gemeente Midden-Delfland.

Ontwikkeling waternatuur

Om de ecologische waterkwaliteit te verbeteren ontwikkelen we onder andere een netwerk van waternatuur met natte ecologische zones (NEZ). Er is twee kilometer aan natuurvriendelijke oevers (NVO) gerealiseerd in de Molenplas in Berkel en Rodenrijs en in de Woudse Polder. In de Schie zijn op drie locaties vissenbossen aangelegd op plekken waar geen ruimte is voor natuurvriendelijke oevers. Er is gestart met de aanleg van NVO's in de Rotterdamse Schie, in de wijk Madestein in Den Haag en aan de Coldenhovenlaan en Lierwating in de gemeente Westland. Het onderhoud van gerealiseerde NEZ is verder geoptimaliseerd, waardoor de werking van deze zones steeds beter wordt. In een deel van de boezem zijn we anders gaan maaien, zodat waterplantzones behouden blijven of kunnen ontstaan.

Naast realisatie is er in 2020 ook aandacht geweest voor onderzoek naar het functioneren en in stand houden van de waternatuur. Zo onderzoeken we op de Strijp de effecten van recreatievaart op de waternatuur. En in de Zweth bij de Woudse Polder worden verschillende manieren onderzocht om ondergedoken waterplanten in te planten en te beschermen. Hier blijkt dat bescherming tegen vraat (ganzen, rivierkreeften) en golfslag door recreatievaart belangrijk is voor het succesvol aanplanten en beschermen van waternatuur.

De VV heeft in 2020, als onderdeel van de uitvoering van het SGBP2, een investeringsplan vastgesteld en krediet vrijgegeven voor de realisatie van vijf vispassages. De voorbereidingen voor uitvoering zijn eind 2020 gestart, waarbij de vispassage bij Gemaal Dijkpolder is meegenomen in de renovatie-werkzaamheden van het gemaal. Ook monitoren we de effectiviteit van de eerder aangelegde vispassages.

Overig water

Er is gewerkt aan de aanpak van de lokale waterkwaliteit-knelpunten Hoek van Holland en Kruithuis Delft. De werkzaamheden lopen door in 2021. Bij Hoek van Holland trekken we samen op met de gemeente Rotterdam en is ervoor gekozen om een speciale, innovatieve zuurstofpomp (WaterQi) in te zetten om de waterkwaliteit te verbeteren. Met de gemeente Delft is onderzoek gedaan naar maatregelen bij het Kruithuis en de uitvoering daarvan.

Beleid en onderzoek

We zien dat de waterkwaliteit verbetert, maar nog niet voldoet aan de KRW-doelen. We hebben daarom voor de planperiode van het Stroomgebiedsbeheerplan 3 (2022-2027) een nieuw KRW-programma vastgesteld, met realistische doelen die passen bij ons watersysteem, en met een ambitieus maatregelenprogramma. Voor overig water zijn de doelen in concept gereed en besproken met de gemeenten in ons beheergebied. Deze worden in 2021 vastgesteld door de provincie. De strategie Microverontreinigingen en de beleidsnota Exoten Delfland zijn vastgesteld in de VV van september 2020. Eind 2020 is begonnen met de implementatie en uitvoering van dit beleid door onder andere een 'challenge rivierkreeften'. Eind 2020 zijn we gestart met het opstellen van interventies voor het verder terugdringen van emissies in de glastuinbouw ná 2022, als vervolg op onder andere de gebiedsgerichte aanpak. Deze worden in 2021 verder uitgewerkt. Zoals elk jaar hebben we de waterkwaliteit bemonsterd en zijn de bevindingen vastgelegd in de waterkwaliteitsrapportage 2019. Voor het ontsluiten van de waterkwaliteitsgegevens is een dashboard ontwikkeld. Eind 2020 was er een eerste prototype. Er wordt nu gewerkt aan het vervolgproces voor het ontsluiten van de gegevens voor een brede doelgroep.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicator met streefwaarde Chemische waterkwaliteit	Begroting 2020	Jaarrekening 2020
1) Zomergemiddelde stikstofgehalte West- en Oostboezem	2,5 & 2,0 mg/l	2,3 & 1,8 mg/l

2) In % het aantal aangetroffen gewasbeschermingsmiddelen t.o.v. het totaal gemeten aantal EN de gemiddelde concentratie gewasbeschermingsmiddelen	5,5% & 0,11 µg/l	4,4% & 0,06 µg/l

Prestatie-indicator met streefwaarde Ecologische waterkwaliteit	Begroting 2020	Jaarrekening 2020
Aantal verbeterstappen m.b.t. de 4 ESF's in de KRW-waterlichamen t.o.v. 1-1-2018	6	*

- De PI voor stikstof is in zowel de West- als de Oostboezem gehaald;
- De PI voor gewasbeschermingsmiddelen is gehaald.
- De PI voor de verbeterstappen tav ESF's is niet gehaald. Per saldo hebben we in 2020 één stap vooruitgezet: dit is een optelsom van 2 stappen vooruit en 1 stap achteruit. Deze PI is vastgesteld in 2018 en hield in dat er in 2019 vier, in 2020 zes en in 2021 tien stappen moesten worden gezet om alle ecologische einddoelen in 2021 te halen. We hebben in 2020 geconstateerd dat de ecologische doelen van SGBP2 niet haalbaar waren voor het watersysteem van Delfland, omdat te weinig rekening was gehouden met het krappe watersysteem, de aanwezigheid van scheepvaart en de van nature aanwezige achtergrondbelasting door nutriënten. In het ontwerp KRW-programma voor SGBP3 is daarom gekozen voor meer realistische, passende doelen. De huidige PI is daarmee niet in lijn en geeft niet het juiste beeld voor de ontwikkeling van de waterecologie. In 2021 worden bij de doelen passende nieuwe PI's opgesteld om de ontwikkeling van de ecologie te volgen.

Programmalijn Zoetwatervoorziening en coördinatie droogte

Doel: Een (kosten)effectieve, op de functies afgestemde zoetwatervoorziening, nu en in de toekomst.

Na de droge zomers van 2018 en 2019 was ook het eerste deel van 2020 zeer droog. De geleerde lessen uit de eerder uitgevoerde droogte-evaluaties zijn geïmplementeerd en vragen blijvend aandacht. Delfland zet actief in op het meer circulair en robuuster maken van het zoetwatersysteem. We nemen deel aan het Deltaprogramma Zoetwater en implementeren de afspraken uit de Deltabeslissing Zoetwater:

- Vanuit de 1e fase van het Deltaprogramma (uitvoering 2015-2021) is in 2020 gestart met fysieke maatregelen in het Bernisse-Brielse Meersysteem. Hiermee wordt de aanvoer naar en sturing van deze voor Delfland belangrijke zoetwaterbron geoptimaliseerd.
- Samen met de partners in regio West-Nederland bereiden we maatregelen uit de tweede fase van het Deltaprogramma Zoetwater (2022-2027) voor. Delfland is betrokken bij vier zoetwatermaatregelen waarvoor subsidie uit het Deltafonds is aangevraagd: project Beter Benutten Bergsluis, onderzoeksprogramma Brielse Meer, Coastar pilot Waterbank Westland en pilot hergebruik effluent Harnaspolder voor gietwater. Voor het project Beter Benutten Bergsluis heeft de VV ingestemd met het investeringsvoorstel.
- We hebben het instrument waterbeschikbaarheid uitgewerkt voor watervraag en -aanbod van natuurgebieden in Delfland. Ook zijn, naar aanleiding van het gebiedsproces met de glastuinbouwsector rondom gemaal J.J.J.M. Van den Burg, de nieuwe vastgestelde sturingsregels voor dit gemaal ingevoerd.
- Delfland werkt aan de optimalisatie van het operationeel zoetwaterbeheer. Vanuit het programma Slim Watermanagement is onder meer gestart met onderzoek naar 'Slim sturen op zoetwater-inlaatvensters'.

Ten slotte hebben we de belangen van Delfland geborgd in ontwikkelingen buiten ons gebied, zoals de (afgeronde) verdieping van de Nieuwe Waterweg en het (vervolg op het) Kierbesluit Haringvliet.

Programmalijn Biodiversiteit

Doel: Aansluitend op de werkzaamheden van Delfland willen we in ons beleid en onze werkzaamheden de biodiversiteit verbeteren, en natuur en dieren ontzien.

In 2020 is het Actieplan Biodiversiteit 2020-2021 vastgesteld. Met twintig acties zetten we de beweging in gang naar een situatie waarin biodiversiteit vanzelfsprekend en verankerd is in al ons werk en in de samenwerking met anderen. Richtinggevend voor onze inzet en het maken van noodzakelijke keuzes zijn de 'small five'. Dit zijn onze vijf icoonsoorten die symbool staan voor een robuuste biodiversiteit: grutto, weidehommel, bittervoorn, glassnijder en rugstreeppad. In de pijler 'eigen werk en terreinen' van het actieplan werken we aan de 'groene' inrichting van onze terreinen en projecten. Zo brengen we kansen in beeld voor vergroening en aanpassing van onze eigen terreinen, in samenhang met kansen voor klimaatadaptatie. En in 2020 heeft de VV vastgesteld dat dijken zo bloem- en kruidenrijk mogelijk moeten zijn. In de pijler 'verbindingen voor natuur' werken we met andere partijen aan ecologische verbindingen door netwerken met elkaar te verbinden en bereiden we ons met onze partners voor op de terugkomst van de bever in onze regio. En in de pijler 'kansen en initiatieven', waarin we ervaring willen opdoen met participatie en het inspelen op kansen, loopt er een prijsvraag voor biodiversiteit in waterbergingen en brengen we kansen voor meer bomen in beeld. We dragen ook bij aan het verbeteren van de biodiversiteit in ons gebied vanuit andere werkzaamheden dan die van het actieplan, onder andere bij de inrichting van het weidevogelgebied Kraaiennest.

Programmalijn Recreatief medegebruik

Doelen:

- *Aangewezen zwemwaterlocaties laten voldoen aan WBP5 (inspanningsverplichting voor blauwalgen, resultaatverplichting voor bacteriën). Een negatief advies als gevolg van bijvoorbeeld blauwalg en bacteriën is een uitzondering.*
- *Het vaarwegbeheer professionaliseren in samenwerking met gebiedspartners.*
- *Recreatief medegebruik faciliteren wanneer mogelijk.*

Zwemwater

In het gebied van Delfland liggen 14 officiële zwemwaterlocaties. Van de acht zwemwaterlocaties waar in het verleden maatregelen zijn genomen (Plas Prinsenbos, Krabbepas, Waterspeeltuin Korftlaan, Plas Delftse Hout, Waterspeeltuin Tanthof, Dobbepas, Plas Wilhelminapark en Waterspeeltuin Tubasingel) zijn er drie locaties die meer dan drie weken een negatief zwemadvies hebben gehad vanwege blauwalg (Krabbepas, Dobbepas en Plas Wilhelminapark). Ging het in het begin van het zwemseizoen en in de zomerperiode zeer goed met het zwemwater, aan het einde van het zwemwaterseizoen sloeg dit om en werd er in en buiten de zwemwaterlocaties blauwalg gevonden.

Van de acht zwemwaterlocaties heeft alleen de Waterspeeltuin Tanthof vanwege bacteriën langer dan drie weken een negatief zwemadvies gehad; daarmee komt de score van de prestatie-indicator op vier staan. De waterspeeltuin Korftlaan heeft in 2020 weliswaar minder dan drie weken een negatief zwemadvies gehad, maar overschrijdt voor het vijfde achtereenvolgende jaar de norm voor bacteriële verontreiniging. Dit betekent dat deze zwemwaterlocatie in 2021 een permanent negatief zwemadvies krijgt en vanaf 2021 niet meer als zwemlocatie wordt aangewezen. Dit wordt meegenomen in de gesprekken met de provincie en de betreffende gemeente. Bij 'natuurbad Te Werve/zwembad De Put' in Rijswijk zijn wij samen met de gemeente een twee jaar durende proef gestart om op een innovatieve manier voedingsstoffen uit het water te filteren om zo de groei van blauwalg af te remmen.

De beoogde beleidsontwikkeling Zwemwater is in 2020 niet van de grond gekomen door de corona-crisis en gebrek aan capaciteit. Eind 2020 is de personeelsinvulling afgerond en in 2021 wordt er een afwegingskader en een regionaal Zwemwaterplan opgesteld.

Recreatief medegebruik

De visieontwikkeling 'Recreatief medegebruik' is in 2020 niet opgepakt vanwege de reorganisatie en de corona-pandemie; in 2021 zal dit wel gebeuren.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicator met streefwaarde Ecologische waterkwaliteit	Begroting 2020	Jaarrekening 2020
--	----------------	----------------------

Het aantal locaties met genomen maatregelen met een negatief zwemadvies van meer dan 3 weken.	0	4

Programmalijn Internationaal

Doel: Een bijdrage leveren aan de Sustainable Development Goals (SDG). Delfland werkt aan kennisuitwisseling met partners in binnen- en buitenland. Dit komt ten goede aan de ontwikkeling van zowel individuele inwoners van Delfland als van Delfland collectief. Door deel te nemen aan de Blue Deal van de waterschappen en het Rijk ondersteunt Delfland het streven om 20 miljoen mensen en 40 stroomgebieden wereldwijd te voorzien van schoon, voldoende en veilig water. Hierbij ligt de focus op het bieden van hulp, het creëren van kansen voor het bedrijfsleven en het leren van andere landen.

Delfland is actief in de Blue Deal Zuid-Afrika. In 2020 zijn er één fysieke missie en twee digitale missies gehouden. Voor de Blue Deal Indonesië hebben wij samen met Schieland en de Krimpenerwaard, Hollands-Noorderkwartier en Zuiderzeeland een plan van aanpak opgesteld om te komen tot één gezamenlijke Blue Deal. Het Dutch Training and Exposure Program (DUTEP), is door de corona-pandemie vroegtijdig afgebroken en digitaal afgerond. Dit is een kennisdelingsprogramma met Rotterdam en Jakarta waarbij Delfland en Rotterdam watermanagement-opleidingen verzorgen. Begin 2020 is het Kennismakings- en Introductieprogramma Waterschappen Internationaal (KIWI) gestart met een kennismakingsdag over werken in een andere cultuur; ook hier is de training online vervolgd.

Programmalijn Watervisie en ruimtelijke plannen

Doelen:

- *In ruimtelijke en complexe plannen van derden het waterbelang en de doelen van Delfland inbrengen en borgen, evenals de eigen planvorming ten behoeve van onze opgave. Dit doen we met behulp van Watervisie 1.0.*
- *We maken afspraken met gemeenten over de gezamenlijke wateropgaven.*

Watervisie

In 2020 is ambtelijk en bestuurlijk enthousiast begonnen met het uitdragen van de Watervisie. Het opdoen van ervaringen met het gebruik van de Watervisie en het leren daarvan is door de corona-crisis helaas vertraagd. Eind december 2020 is de VV via een brief gedetailleerd geïnformeerd over de voortgang.

Ruimtelijke plannen

In het proces van de watertoets is er met alle gemeenten overleg en informeel contact om vroegtijdig bij ontwikkelingen betrokken te zijn. We zien in 2020 een stijgend aantal aanvragen in vergelijking met vorig jaar. Niettemin worden de Watertoetsen nog steeds binnen de gestelde termijn afgehandeld. Wat complexe plannen betreft, is er veel inzet geleverd rond A16/Rotterdam; dit project komt nu in rustiger vaarwater en richt zich steeds meer op realisatie. Van Rijkswaterstaat is een reactie ontvangen op onze zienswijze op het ontwerp-tracébesluit voor A4/Haaglanden. Deze reactie geeft voldoende houvast om onze belangen te borgen in het verdere proces. Het project Merwe4Havens/Nieuw Mathenesse in Rotterdam en Schiedam is aangemerkt als complex plan van derden. Dit betekent dat we in een vroeg stadium betrokken zijn bij de gemeentelijke planontwikkeling om de waterbelangen te kunnen borgen in de stedelijke ontwikkeling.

Naast onze rol als presterende overheid hebben we ook steeds vaker de rol van samenwerkende overheid. Vanuit onze strategische belangen zoeken we aansluiting bij belangen van gemeenten, en nemen hierin meer initiatief. Zoals de initiatieven vanuit Delfland om andere stakeholders aan te haken op het project Erasmusvaart.

Delfland heeft samenwerking hoog in het vaandel staan en zet daarom in op waterplannen en samenwerkingsagenda's met alle gemeenten. In 2020 is met alle gemeenten samengewerkt. Met gemeente Westland is een nieuw Water- en klimaatplan afgesproken. Met gemeente Leidschendam-Voorburg is een strategische samenwerkingsagenda opgesteld en gereed voor

besluitvorming. Ook de actualisatie van het waterplan Pijnacker-Nootdorp bevindt zich in een afrondende fase. Samen met gemeente Rijswijk is gestart met een actualisatie van het waterplan. De impact van de corona-crisis is ook hier zichtbaar; de voortgang vertraagt door het online moeten samenwerken.

Op het gebied van participatie is er een actieve deelname aan de gebiedstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland. Daarnaast zijn we een samenwerking aangegaan met het bewonersinitiatief Broekpolder 2040 en zijn we partner geworden in het Nationaal Park Hollandse Duinen.

3.2.2 Exploitatie: wat heeft het gekost?

Programmalijn (Bedragen* € 1.000)	Begroting 2020	Bijgestelde begroting 2020	Jaarrekening 2020
Waterkwaliteit	7.198	7.545	7.622
Zoetwatervoorziening en coördinatie droogte	232	232	361
Biodiversiteit	150	150	105
Recreatief medegebruik	694	644	496
Internationaal	0	0	0
Watervisie en ruimtelijke plannen	2.043	1.937	1.843
Totaal	10.317	10.508	10.427

Toelichting

De oorspronkelijke begroting 2020 is bij de Burap 2020 met € 0,2 miljoen bijgesteld vanwege de verwachte hogere bemonsteringskosten.

De realisatie 2020 van het totale programma Waterkwaliteit bedraagt uiteindelijk € 10,4 miljoen en is per saldo € 0,1 miljoen lager dan de bijgestelde begroting 2020. Deze lagere kosten zijn het gevolg van een lichte vertraging in de uitvoering door de corona-crisis. De hogere kosten op de programmalijn Zoetwatervoorziening en coördinatie droogte van € 0,1 miljoen vloeien voort uit de samenwerkingsovereenkomst Brielse Meer.

3.2.3 Investeringsuitgaven

Programmalijn (Bedragen* € 1 miljoen)	Geraamde investerings Begroting 2020	Geraamde investerings Burap 2020	Gerealiseerde investerings jaarrekening 2020
Waterkwaliteit	3,0	2,3	2,0
Totaal	3,0	2,3	2,0

Toelichting

De gerealiseerde investeringen 2020 zijn € 0,3 miljoen lager uitgevallen als gevolg van de 'corona-vertragingen' bij onder andere de voorbereidingen voor de aanleg van natte ecologische zones (NEZ Rotterdamse Schie, NEZ Gaagweg Schipluiden) en de vismigratievoorzieningen bij gemaal Aalkeet.

3.3 Waterkwantiteit

3.3.1 Programmalijnen

Binnen het programma Waterkwantiteit worden de volgende drie programmalijnen onderscheiden:

- Waterkwantiteit
- Grondwater en bodemdaling
- Klimaatadaptatie en hemelwater

In de onderstaande paragrafen worden de resultaten per programmalijn weergegeven.

Programmalijn Waterkwantiteit

Doel: In 2021 is het watersysteem zo ingericht dat in het beheergebied kan worden gewoond, gewerkt en gerecreëerd. De kans op inundatie van het gebied door hevige regenval wordt zodanig verkleind dat deze aan de normering voldoet.

Peilbesluiten

Het peilbesluit Dijkpolder (Maasland) is in voorbereiding; in januari 2021 start de inspraakprocedure. De vaststelling is gepland voor de VV van mei 2021. Enkele kleinere peilbesluiten in voorbereiding en het peilbesluit Aalkeet Binnenpolder gaan begin 2021 in procedure. Onderzocht wordt of voor peilgebied 4 van de Holierhoekse en Zouteveensepolder een peilbesluit nodig is. In oktober 2020 is het onderzoek voor peilgebied 2 van de Haagse Beek afgerond. Hieruit is gebleken dat er geen nieuw peilbesluit nodig is.

Peilbeheersing

De werkelijke oppervlakte waterpeilen zijn in 2020, op enkele afwijkingen na, conform de vastgestelde peilen in het peilbesluit. De enkele afwijkingen zijn veroorzaakt door het besluit enkele polders in verband met de droogte op een iets hoger waterpeil te houden. In 2020 heeft het waterbeheer geen problemen gekend als het gaat om te veel of te weinig water.

Rainlevelr

Door deelname aan het project Sponge van de Europese Unie (EU) is de afgelopen vijf jaar 130 hectare glastuinbouw aangesloten op de Rainlevelr, dankzij de EU-subsidie. In totaal is aan het einde van 2020 ongeveer 200 hectare aangesloten op Rainlevelr. Dit is meer dan van tevoren werd ingeschat; door dit succes vallen de kosten wel hoger uit.

Watersysteemanalyses

De meerjarenplanning van de watersysteemanalyses loopt tot en met 2021. De clusters van polders die voor 2020 op het programma stonden, liggen iets achter op schema. Door onder andere een uitloop van projecten uit 2019 en de beperkte capaciteit als gevolg van de coronacrisis heeft een deel van de projecten vertraging opgelopen. Dit is gedeeltelijk gecompenseerd door meer werkzaamheden uit te besteden.

Onderhoud watergangen

De werkzaamheden voor het maaiseizoen 2020 en het baggerseizoen 2019/ 2020 zijn nagenoeg gereedgekomen. De start van de werkzaamheden voor het baggerseizoen 2020/2021 heeft een maand later plaatsgevonden; door de corona-omstandigheden werden de analysegegevens (kwaliteit baggerspecie) later aangeleverd. Ook de zoektocht naar geschikte afzetlocaties heeft meer tijd in beslag genomen vanwege de PFAS-voorschriften. Hierdoor startte de uitvoering ook later en is er in 2020 minder werk verricht dan in de begroting werd aangenomen. Daarnaast zijn de kosten flink hoger uitgevallen doordat de afzetlocaties van bagger verder weg liggen en duurder zijn vanwege de PFAS-voorschriften.

Onderhoud kunstwerken

Het onderhoud van de kunstwerken is nagenoeg volgens planning verlopen. Van de 491 geplande onderhoudsorders werden er 483 afgerond (98%). De inspectie van de Brielse Meersleiding is door gebrek aan capaciteit doorgeschoven naar 2021. De reparatie van het gemaal Bergboezem Berkel verloopt nu voorspoedig. Het lek is gevonden en wordt gerepareerd.

Projecten

Afgelopen jaar is – na een lang traject met een uiteindelijke constructieve afstemming met de omgeving – het gemaal Dorppolder-Noord opgeleverd. Met dit gemaal is een scheiding aangebracht in het watersysteem tussen het glastuinbouwdeel en het graslanddeel.

Prestatie-indicator

Het oppervlak van het beheergebied van Delfland (totaal: 40.600 hectare) dat voldoet aan normen voor inundatie zoals genoemd in de provinciale waterverordening.

Prestatie-indicator met streefwaarde	Begroting 2020	Jaarrekening 2020
Voldoet aan normering voor inundatie (in hectare)	39.400 (97%)	39.957 (98,6%)

We lopen voor op de prestatie-indicator. Dat is geen probleem met het oog op de komende klimaatscenario's die in 2023 vanuit het KNMI gaan komen. In 2020 is een aantal nieuwe projecten opgepakt. Daarmee maken we werk-met-werk en prepareren we ons op de uitdagingen waarvoor we nu en in de toekomst gesteld te staan.

Programmalijn Grondwater en bodemdaling

Doel: De rol van kwantitatief grondwaterbeheerder zo goed mogelijk invullen. Daarbij benutten we kansen en zijn we voorbereid op bedreigingen, zoals bodemdaling.

Grondwater

Met betrekking tot grondwater hebben wij diverse activiteiten uitgevoerd die in meer of mindere samenhang bijdragen aan genoemde activiteiten:

- De externe website met betrekking tot grondwater is verbeterd en alles is vindbaar onder één noemer.
- Ten behoeve van vergunningverlening is aan diverse beleidsvragen invulling gegeven. Zowel waar het gaat om een vernieuwde vergunningverleningsaanpak voor de drinkwatersector (Dunea), alsmede voor de vergunningverlening rondom de aanleg van Urban Water Buffers (UWB) door gemeenten (grondwaterkwaliteitsnormering).
- Vanuit het proces van de nieuwe Omgevingswet is via diverse fora en gremia overleg gepleegd en gereageerd op stukken die betrekking hebben op grondwater (zoals de Provinciale Omgevingsverordening, Regionaal Waterprogramma, Operationeel Grondwaterbeleid, Advisering WWS van de UvW).
- Delfland heeft actief bijgedragen aan de stuurgroep en kerngroep bij het landelijk kennisprogramma COASTAR (doorlooptijd medio 2021) en werkt met de belanghebbenden aan een casus Waterbank Westland in de Glastuinbouw. Daarnaast is actief deelgenomen aan en meegedacht in ontwikkeling en aanleg van dit concept (UWB) bij de gemeenten Den Haag, Rotterdam en Pijnacker-Nootdorp.
- Landelijk, via de Unie van Waterschappen, is er veel aandacht voor monitoring en registratie door de waterschappen van de grondwateronttrekkingen. Ook binnen Delfland is er alles aan gedaan om dit beeld zo scherp mogelijk te krijgen.

Bodemdaling

Met de gemeente Midden-Delfland en de provincie Zuid-Holland werkt Delfland aan een leidraad met handelingsperspectieven om bodemdaling te remmen voor het landelijk gebied. Daarnaast is gewerkt aan een update van de verschillende bodemdalingsthema's zoals in de strategie Bodemdaling zijn benoemd.

Programmalijn Klimaatadaptatie & hemelwater

Doel: Een klimaatbewuste regio die zo goed mogelijk is voorbereid op klimaatverandering.

Klimaatadaptatie

In 2020 hebben we gewerkt aan de herijking van het klimaatadaptatieprogramma. Dit vormt een stevige basis voor de komende jaren. Ook zijn we begonnen met het in kaart brengen van de klimaatbestendigheid van onze eigen assets. Een verbreding naar de thema's droogte en waterkwaliteit is nog niet gestart.

Met gemeenten en de provincie hebben we een gezamenlijk traject doorlopen waarbij ondanks de corona-crisis flinke stappen zijn gezet in het proces van stresstest naar risicodialoog en uitvoeringsagenda. Ook is er gewerkt aan het verstevigen van de regionale

samenwerking op dit gebied. Dit krijgt zijn weerslag in de samenwerkingsagenda, die in 2021 wordt ontwikkeld, en in het opstellen van een aanvraag in het kader van de Tijdelijke Impulsregeling Klimaatadaptatie.

Daarnaast hebben we actief bijgedragen aan het Convenant klimaatadaptief bouwen. Dit is een initiatief van de provincie dat ertoe moet leiden dat bij alle nieuwbouwwontwikkelingen voortaan meteen klimaatadaptief wordt gebouwd.

We hebben ook de samenwerking met private partijen verstevigd. Het bestaande netwerk Klimaatkrachtig Delfland – een netwerk van publieke en private partijen – is in 2020 uitgebreid en bestaat inmiddels uit meer dan 100 partijen. Gezamenlijk werken zij aan de ambitie om de regio in 2050 waterrobuust en klimaatbestendig ingericht te hebben. Vanwege de corona-situatie hebben we het netwerk digitaal, met de Klimaatkrachtig TV Tour, bij elkaar gebracht.

In 2020 hebben we ruim 850 initiatieven van inwoners, bedrijven en instellingen voor klimaatadaptieve maatregelen ondersteund met een financiële bijdrage vanuit de Stimuleringsregeling Klimaatadaptatie. We hebben ook gewerkt aan de herziening van de stimuleringsregeling. Deze wordt begin 2021 vastgesteld.

We hebben bijgedragen aan diverse projecten en onderzoeken, en afspraken gemaakt met The Green Village over voortzetting van de proeftuin De Waterstraat (2020-2023). In deze proeftuin kunnen nieuwe concepten en allerlei klimaatadaptieve innovaties worden getest.

Hemelwater

We zijn in 2020 nog niet gekomen tot een samenhangend en integraal programma voor hemelwater. Voor de uitwerking van deze hemelwateraanpak sluiten we vooral aan bij andere lopende trajecten, zoals de strategie Wateroverlast.

3.3.2 Exploitatie: wat heeft het gekost?

Programmalijn (Bedragen* € 1.000)	Begroting 2020	Bijgestelde begroting 2020	Jaarrekening 2020
Waterkwantiteit	35.504	35.493	35.922
Grondwater & bodemdaling	157	157	93
Klimaatadaptatie & hemelwater	2.171	2.171	2.010
Totaal	37.832	37.821	38.025

Toelichting

Binnen de programmalijn Waterkwantiteit liggen de kosten € 0,4 miljoen hoger. Dit bedrag is als volgt opgebouwd. Door de PFAS-regelgeving is het nog steeds moeilijk om afzetlocaties te vinden, bovendien zijn de gevonden afzetlocaties verder weg en duurder. Tegelijk is er door de corona-crisis vertraging opgetreden bij het analyseren van de bagger, waardoor later begonnen kon worden met de werkzaamheden (netto lagere kosten van € 0,5 miljoen). Voor Rainlevelr is door aansluiting van een groter aantal enthousiaste tuinders meer kosten gemaakt in 2020 (hogere kosten van € 0,1 miljoen). Opnieuw vanwege de corona-crisis en langere aanbestedingsprocedures is een aantal onderhoudsprojecten doorgeschoven naar 2021 (lagere kosten van € 0,3 miljoen).

De rechtszaak over eerder gerepareerde onderdelen van het project Berg Boezem Berkel heeft geleid tot een eindvonnis waarbij Delfland een deel van deze kosten moet dragen (plus € 0,5 miljoen). Tegelijk vielen de kapitaallasten € 0,9 miljoen hoger uit dan begroot, doordat het project Maatregelenpakket De Lier in één keer is afgeschreven. Deze investering betreft een bijdrage in activa van derden en moet conform ons vastgestelde activabeleid direct worden afgeschreven. Daarentegen zijn er minder uren toebedeeld aan dit programma dan begroot (lagere kosten van € 0,3 miljoen).

Voor de programmalijn Klimaatadaptatie en hemelwater heeft de verlaging van € 0,2 miljoen verschillende oorzaken. Een subsidiebedrag dat geraamd was uitgekeerd te worden in 2020

kwam te vervallen. Er waren daarnaast de diverse ontwikkelingen en raakvlakken op het gebied van hemelwater met andere dossiers (zoals strategie wateroverlast, samenwerking in de afvalwaterketen), waardoor er voor hemelwater in 2020 geen uitgaven zijn gedaan. Begin 2021 wordt - in samenhang met deze ontwikkelingen - het proces verder vormgegeven.

3.3.3 Investeringsuitgaven

Programmalijn (Bedragen* € 1 miljoen)	Geraamde investerings Begroting 2020	Geraamde investerings Burap 2020	Gerealiseerde investerings jaarrekening 2020
Waterkwantiteit	9,0	6,6	6,4
Saldo programma	9,0	6,6	6,4

Toelichting

Door de corona-crisis is de uitvoering van de serie groot onderhoud gemalen vertraagd. Dit leidde tot een vermindering van € 0,2 miljoen investeringsvolume in 2020.

3.4 Waterketen

3.4.1 Programmalijnen

Binnen het programma Waterketen zijn de volgende vier programmalijnen onderscheiden:

- Transporteren, zuiveren en slibverwerking
- Samenwerken in de afvalwaterketen
- Duurzaam en circulair
- Energie- en klimaatneutraal

In onderstaande paragrafen worden de resultaten per programmalijn weergegeven.

Programmalijn Transporteren, zuiveren en slibverwerking

Doel: Delfland optimaliseert de doelmatigheid, duurzaamheid en toekomstbestendigheid van het transporteren, zuiveren en slib verwerken.

Realisatie 2020

Afgelopen jaar zijn de masterplannen voor de zuiveringen Nieuwe Waterweg en Groote Lucht behandeld in de Verenigde Vergadering. Voor De Groote Lucht is een verkenning gestart waarin een keuze tussen grootschalig renoveren en nieuwbouw zal worden uitgewerkt. Voor de Nieuwe Waterweg is geconcludeerd dat deze zuivering met wat aanpassingen nog vele jaren meekan. Vanwege de impact van en inzet voor de lopende masterplannen, zijn de masterplannen voor de AWZI Harnaschpolder en AWZI Houtrust uitgesteld tot 2022.

Mede op basis van de masterplannen is het investeringsplan instandhoudingsprojecten vastgesteld. Tegelijk is er gestart met de voorbereiding en uitvoering van maatregelen om ook de komende jaren veilig en verantwoord het afvalwater te kunnen zuiveren.

Ook is er gewerkt aan de strategie 'Watercyclus' en het streven is deze begin 2021 te presenteren. Hierin worden de mogelijke routes naar een circulaire watercyclus met grondstoffen-, energie- en waterfabrieken geschetst.

Met inachtneming van de corona-maatregelen is de dagelijkse operatie gewoon doorgegaan. Deze laat – zeker gezien de corona-impact op het werk – een mooi resultaat zien voor de prestatie-indicatoren stikstof en fosfaat: ook in 2020 is binnen de randvoorwaarden een beter zuiveringsresultaat bereikt.

Prestatie-indicator

Het verwijderingsrendement van stikstof en fosfaat bepaalt de effectiviteit van de zuivering.

Prestatie-indicator met streefwaarde	Begroting 2020	Jaarrekening2020
Verwijderingsrendement stikstof	75%	83%

Verwijderingsrendement fosfaat	75%	82%
--------------------------------	-----	-----

Als prestatie-indicator zijn algemene lozingseisen (watervergunning) voor stikstof en fosfaat opgenomen. Daarbij dient voor beide parameters een gebiedsverwijderingsrendement van minimaal 75% te worden behaald, voor de vier AWZI's van Delfland in het totaal. De realisatie voor 2020 ligt aanmerkelijk hoger. Dit is mede te danken aan de afspraken binnen het prestatiecontract dat Delfland heeft met Delfluent (PPS), waarin minimale verwijderingsrendementen zijn vastgelegd van 79% voor stikstof en 82% voor fosfaat. Voor 2021 willen we deze prestatie-indicator en streefwaarden aanpassen, zodat we beter kunnen sturen tussen prestatie en kosten (energie- en chemicaliënverbruik).

Programmalijn Samenwerken in de waterketen

Doel: Optimaliseren doelmatigheid, duurzaamheid en toekomstbestendigheid van de waterketen door verbindend samen te werken met alle belanghebbende ketenpartners.

Realisatie 2020

De doelen van de overeenkomst zoals vastgelegd in de overeenkomst Netwerk Afvalwaterketen Delfland voor de periode 2012-2020 zijn grotendeels gerealiseerd, vooral de beoogde besparingen zijn ruimschoots gehaald. Dijkgraaf en hoogheemraden hebben de nieuwe bestuursovereenkomst NAD 2021-2024 vastgesteld en in januari 2021 is de overeenkomst getekend door alle NAD partijen, daarmee is de samenwerking binnen het Netwerk wAterketen Delfland (NAD) voor de komende jaren geborgd.

Na een succesvolle samenwerking van 12 jaar op onder meer het gebied van afkoppelen en terugdringen van rioolvreemd water, is eind 2020 de OAS De Groote Lucht (OAS DGL) beëindigd. Deze samenwerking tussen gemeenten en Delfland gaat verder onder de vlag van het NAD, als Waterketenteam De Groote Lucht. Het resterende budget van de OAS DGL wordt conform het besluit van de stuurgroep (3 december 2020) ingezet voor de afronding van lopende projecten. Deze projecten worden uitgevoerd onder de voorwaarden zoals die in de beëindigde samenwerkingsovereenkomst OAS DGL waren vastgelegd.

De evaluatie van de PPS met de doorkijk naar de sturingsmodellen voor 2033 wordt uitgevoerd in 2021. De evaluatie moet ook handvatten geven voor de bestuurlijke keuzes voor financiering en sturing van de gerenoveerde of nieuwe zuivering in Vlaardingen (De Groote Lucht).

Programmalijn Duurzaam en circulair

Doel: Delfland draagt bij aan de circulaire economie, die gericht is op het terugdringen van de negatieve gevolgen van ons handelen.

Realisatie 2020

Dankzij de aandacht voor bewustwording en interne communicatie over de duurzame/circulaire ambitie van Delfland en de bredere toepassing van de instrumenten Duurzaam GWW (ambitieweg en omgevingswijzer) zijn meer projecten met een duurzame/circulaire ambitie gerealiseerd dan vooraf bepaald.

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator met streefwaarde	Begroting 2020	Jaarrekening 2020
Opdrachten met duurzame/ circulaire ambitie	20%	25%

Prestatie-indicator: Het aandeel opdrachten waarin de duurzame/circulaire ambitie is meegenomen. We streven ernaar vanaf 2023 alle opdrachten van Delfland (inkoop en bouw) circulair uit te vragen conform het Grondstoffenakkoord, de transitieagenda voor de Bouw.

Programmalijn Energie- en klimaatneutraal

Doel: Delfland is in 2025 energieneutraal en in 2050 klimaatneutraal.

Realisatie 2020

De strategie om te komen tot een energie- en klimaatneutraal waterschap, is in 2020 kracht bijgezet door instemming van de VV met het investerings- en uitvoeringsplan Energieneutraal (23 april 2020). De voorbereidingen voor de concrete uitvoering hiervan zijn in 2020 gestart en zijn nu in volle gang. In november 2020 is Delfland gecertificeerd voor de CO₂-prestatieladder niveau 3. Daarmee is verder inzicht gekregen in de energiestromen en CO₂-voetafdruk. De maatregelen in het bijbehorende CO₂-reductieplan geven richting en houvast om de CO₂-voetafdruk verder te verkleinen.

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator met streefwaarde	Begroting 2020	Jaarrekening 2020
1) Energieneutraal in %	75	71
2) Hoeveelheid CO ₂ -uitstoot (in tonnen)	18.000	4.646 PROGNOSE (Klimaatmonitor)

Toelichting op afwijking prestatie-indicator

1. Wij zijn energieneutraal wanneer ons energieverbruik (uitgedrukt in primaire energie: TJ) gelijk is aan de energie die wij opwekken uit duurzame bronnen die Delfland mag meerekenen (definitie energieneutraal UvW). Dit bereiken we door enerzijds ons energieverbruik terug te dringen en anderzijds duurzame energiebronnen te realiseren. Doordat de groengas-installatie op AWZI Harnaschpolder in gebruik is genomen, is de inkoop van stroom toegenomen (geen eigen productie meer met wkk). Deze inkoop van stroom wordt zwaar meegeteld bij de omrekening naar primaire energie. Ondanks het feit dat we in 2020 30 TJ meer duurzame energie hebben opgewekt dan in 2019, valt hierdoor het percentage energieneutraal minder positief uit. Met het Uitvoeringsprogramma Energieneutraal Delfland, waarmee in 2020 is ingestemd, wordt een flinke inhaalslag gemaakt. Daardoor liggen we nog op schema om in 2025 energieneutraal te zijn. Vanaf 2021 komt er naar verwachting een aanpassing in de omrekenfactor voor stroomgebruik naar primaire energie. Dit zal voor Delfland positief uitpakken.
2. We zijn klimaatneutraal wanneer we niet meer bijdragen aan klimaatverandering (geen uitstoot broeikasgassen). We hebben voor de eenduidigheid gekozen om voor de berekening van de CO₂-uitstoot gebruik te blijven maken van de klimaatmonitor. De cijfermatige onderbouwing van de streefwaarden voor het jaar 2020 is geprognosticeerd, omdat de gecontroleerde gegevens uit de Klimaatmonitor pas in het najaar van 2021 beschikbaar zijn. We zien een forse afname van de CO₂-uitstoot als gevolg van de overstap van Delfluent Services Benelux naar windenergie, die in 2020 nog als groene energie kan worden meegerekend.

CO₂ uitstoot periode 2016 tot en met 2019

Gerealiseerde waarden conform rekenmethodiek Klimaatmonitor						
Prestatie-indicatoren:	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Hoeveelheid CO ₂ -uitstoot (in tonnen)	18.199*	18.226*	19.834**	8.478***	4.646**** PROGNOSE	5.000***** PROGNOSE

*In deze periode werd grijze stroom verbruikt en energie uit biomassa gewonnen door Delfluent Services BV

**In deze periode werd grijze stroom verbruikt, de toename werd veroorzaakt door de geïnstalleerde groengas-installatie op De Groote Lucht.

***De verlaging werd vooral veroorzaakt door de overstap van Delfland van grijze stroom naar groene stroom (Nederlandse wind).

****De verdere verlaging werd veroorzaakt door de overstap van Delfluent Services BV van stroom uit biomassa naar groene stroom (Belgische wind) en de corona-maatregelen (minder personenmobiliteit). De toename van het energieverbruik als gevolg van de geïnstalleerde groengas-installaties op Harnaschpolder en Houtrust is niet zichtbaar in de CO₂-emissie, omdat voor groene stroom met een 0 emissie voor CO₂ wordt gerekend.

*****Vanaf begrotingsjaar 2021 kan de CO₂-uitstoot weer toenemen als gevolg van het opheffen van corona-maatregelen (meer personenmobiliteit).

3.4.2 Exploitatie: wat heeft het gekost?

Programmalijn (Bedragen* € 1.000)	Begroting 2020	Bijgestelde begroting 2020	Jaarrekening 2020
Transporteren, zuiveren en slibverwerking	88.882	87.339	87.047
Samenwerken in de waterketen	987	988	854
Duurzaam en circulair	2.262	2.925	2.347
Energie- en klimaatneutraal	150	150	240
Totaal	92.281	91.402	90.487

Toelichting

Per saldo is de programmalijn Transporteren, zuiveren en slibverwerking € 0,3 miljoen voordeliger. Dit komt door lagere kapitaallasten als gevolg van het later activeren van enkele projecten, zoals de groengas-installatie van DGL. De afronding hiervan werd in 2019 verwacht, maar is in 2020 uitgevoerd, omdat de afrekening van een aantal onderdelen op zich lieten wachten.

Het saldo van de programmalijn Samenwerken in de waterketen is € 0,1 miljoen voordeliger. Vanwege de corona-crisis zijn planningen binnen de samenwerking NAD bijgesteld, waardoor er ook minder aan ondersteuning door derden is uitgegeven.

Het saldo van de programmalijn Duurzaam en circulair is € 0,6 miljoen voordeliger. Dit wordt met name veroorzaakt door lagere salariskosten voor het project Waterharmonica: daarbinnen zijn activiteiten verschoven van 2020 naar 2021. De planning voor oplevering van de waterharmonica blijft gelijk.

Het saldo van de programmalijn Energie- en klimaatneutraal is € 0,1 miljoen nadeliger, door de kosten voor een hoger aantal toegerekende uren.

3.4.3 Investeringsuitgaven

Programmalijn (Bedragen* € 1 miljoen)	Geraamde investerings Begroting 2020	Geraamde investerings Burap 2020	Gerealiseerde investerings jaarrekening 2020
Transporteren, zuiveren en slib verwerken	5,0	2,4	1,8
Saldo programma	5,0	2,4	1,8

Toelichting

Binnen dit programma zijn de gerealiseerde investeringen € 0,6 miljoen lager dan de geraamde investeringen in Burap 2020.

In september 2020 is een nieuw investeringsvoorstel voor de instandhoudingsprojecten vastgesteld (en is het oude voorstel ingetrokken). Voor de meest urgente projecten is de definitiefase in 2020 doorlopen. Twee grote projecten zijn al daadwerkelijk in uitvoering gegaan, de vervanging van de bypassleiding op AWZI Nieuwe Waterweg is in 2020 uitgevoerd. De vervanging van de elektrische installatie van rioolgemaal Maasland is (als eerste van vier) vrijwel gereed. Voor de andere grote projecten zijn schetsontwerpen in voorbereiding. De realisatie is daarmee achtergebleven bij de prognoses, vooral omdat de voorbereiding langer duurde en complexer bleek dan vooraf gedacht.

De verduurzaming van Houtrust is goed op streek. Eind 2020 is de groenga-sinstallatie opgeleverd en in gebruik genomen; gezien de omstandigheden van 2020 een prestatie van formaat. Begin 2021 zal ook de warmtepomp en de CO₂-vervloeingsinstallatie in gebruik worden genomen.

3.5 Organisatie en bestuur

3.5.1 Programmalijnen

Binnen het programma Organisatie en bestuur zijn drie programmalijnen onderscheiden:

- Organisatie en bestuur
- Regulering en toezicht
- Communicatie en crisisorganisatie

In onderstaande paragrafen zijn de resultaten per programmalijn weergegeven.

Programmalijn Organisatie en bestuur

Doelen:

- *Delfland is een resultaatgerichte uitvoeringsorganisatie in een dynamische wereld. Wij zijn extern georiënteerd en zetten in op continue verbetering.*
- *Door de implementatie van de Omgevingswet verbeteren we onze dienstverlening, borgen we het waterbelang in eigen instrumenten en in die van andere overheden en faciliteren wij participatie van inwoners in onze besluitvorming.*
- *Delfland stimuleert een innovatiecultuur om werkprocessen beter en slimmer in te richten.*

Personeel en organisatie

Per 1 juni 2020 is een nieuwe organisatiestructuur ingericht en is er ingezet op verbindend en faciliterend leiderschap. De nieuwe gesprekscyclus die de huidige PVB-gesprekscyclus (Planning, Voortgang en Beoordeling) vervangt is hierop afgestemd. Vanuit Samenspel is gewerkt aan thema's als 'veiligheid', 'van buiten naar binnen', 'samenwerken' en 'professioneel vakmanschap' waaronder de kwaliteit van adviezen.

Vanaf de lockdown in maart 2020 is middels een wekelijkse corona-regiegroep en directieoverleg veel inzet geleverd om onze medewerkers te ondersteunen met materiële behoeften, maar ook met verbindende activiteiten en aandacht. Er zijn twee extra enquêtes gedaan om op basis van medewerkersbehoeften onze corona-aanpak te kunnen bijsturen.

Waterbeheerprogramma 6 (WBP6)

Door de corona-crisis is voor een andere aanpak en planning gekozen dan eerder bedacht, met name in de vorm van de (interne en externe) participatie. Het doel is dat het WBP in het eerste kwartaal van 2022 door de VV wordt vastgesteld.

Omgevingswet

Het landelijke Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en de daarmee samenhangende koppelingen hebben vertraging opgelopen, waardoor de inwerkingtreding van de Omgevingswet is uitgesteld tot 1 januari 2022. In het laatste kwartaal van 2020 is de rijksregelgeving gereedgekomen. Door uitstel van de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt de waterschapsverordening iets uitgebreider dan aanvankelijk de bedoeling was en is vaststelling ervan verschoven. Net zoals dit bij andere instrumenten en werkwijzen het geval is. Wel wordt er geoefend en (digitaal) samengewerkt met partners (regio's, gemeenten, waterschappen en andere partners). Op regionaal niveau worden bijvoorbeeld werkafspraken ontwikkeld voor de coördinatie van de coördinatie tussen meerdere bevoegde bestuursorganen bij de behandeling van meerdere aanvragen en de advisering in het kader van vergunningverlening. De Watervisie is ingezet als een van de middelen om het waterbelang in omgevingsvisies van gemeenten te borgen. Ook is Delfland actief betrokken bij de ontwikkeling van omgevingsplannen en andere instrumenten. Het besluitvormingsproces voor het beleidskader participatie is eveneens gestart.

Innovatiecultuur

Veel innovaties zijn het afgelopen jaar niet vanuit het Innovatiefonds, maar vanuit de programma's van Delfland gestart en uitgevoerd. Een voorbeeld is de innovatieve samenwerking met tuinders, gemeenten en provincie op het gebied van collectieve zuivering van gewasbeschermingsmiddelen. Door de kanteling van de organisatie en de corona-pandemie was er minder focus op innovaties, gefinancierd uit het Innovatiefonds, bij de

uitvoering van de kerntaken. Hierdoor is er in 2020 een relatief beperkt beroep gedaan op het Innovatiefonds.

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator met streefwaarde	Begroting 2020	Jaarrekening 2020
Medewerkersmotivatie		7,1
TRCF (de mate van veiligheid in de organisatie, uitgedrukt in het aantal ongelukken per miljoen gewerkte uren)	5,0	4,4

Medewerkersmotivatie (werkgeverschap): deze prestatie-indicator is opgebouwd uit verschillende aspecten, namelijk of de medewerkers tevreden zijn over Delfland als organisatie en over hun werk, of ze trots zijn op Delfland, of ze de kans krijgen om te doen waar ze goed in zijn, of ze daarvoor gewaardeerd worden en of ze achter de doelstellingen van Delfland staan. Oorspronkelijk werkten we met het cijfer voor medewerkersmotivatie. Door een aanpassing van de onderzoeksopzet is dat niet meer mogelijk. Nu werken we met het cijfer voor werkgeverschap. In 2016 scoorde Delfland hierop 6,98. Het branchegemiddelde over 2019 is 6,8. Met een score van 7,13 in 2019 hoort Delfland bij de beste werkgevers met twee sterren.

Veiligheid: De TRCF ¹ voor het gemiddeld aantal recordables over de afgelopen twaalf maanden is 4,4.

Programmalijn digitalisering & digitale transformatie

Doelen:

- *Delfland behandelt informatie als cruciale productiefactor en voldoet aan relevante wet- en regelgeving.*
- *Medewerkers hebben de kennis en vaardigheden om de digitaliseringskansen te benutten en om de bedreigingen (op het gebied van privacy en cybersecurity) het hoofd te bieden.*
- *Delfland hanteert de digitale transformatie als strategisch instrument voor verbetering van zowel primaire als ondersteunende werkprocessen en systemen.*

Digitalisering

Het afgelopen jaar heeft Delfland voor het thema digitalisering gewerkt aan het voldoen aan wet- en regelgeving en normenkaders, zoals de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), duidelijke informatievoorzieningsprocessen en betrouwbare informatie. Vanwege het thuiswerken is veel energie gestoken in de inzetbaarheid van onze applicaties en is een grote slag gemaakt met de digitale kennis en vaardigheden van medewerkers.

In 2020 is verder gewerkt aan het inrichten en borgen van informatiebeveiliging en privacy. Ondanks het digitaal thuiswerken hebben zich geen security-incidenten voorgedaan die de betrouwbaarheid van de dienstverlening van Delfland hebben beïnvloed. Er zijn vier (mogelijke) datalekken afgehandeld ten aanzien van persoonsgegevens. Bij geen van alle was er aanleiding tot melding bij de Autoriteit Persoonsgegevens. Delfland voert reguliere toetsingen uit op mogelijke kwetsbaarheden. Op basis van de toetsingen die medio 2020 zijn uitgevoerd, heeft Delfland besloten diverse beveiligingsmaatregelen versneld in te voeren en aan te scherpen. Hiervoor is een plan van aanpak opgesteld dat momenteel wordt uitgevoerd. Voor de verbetering van de beveiliging rondom de proces-automatisering van de kunstwerken is in 2020 een project opgestart.

Digitale transformatie

In 2020 is een basis gelegd om digitale innovaties te onderzoeken en te beoordelen of de bredere inzet van mensen meerwaarde heeft voor de processen. Pilots en experimenten zijn uitgevoerd op het gebied van datakwaliteit voor hydrologische modellen. Daarnaast zijn

¹ De TRCF (Total Recordable Case Frequency) is een indicator voor de veiligheidsprestaties van Delfland. De TRCF wordt weergegeven als een waarde voor het aantal 'recordables' per miljoen gewerkte uren. Een recordable is een melding van een ongeval met doktersbehandeling, verzuim of dodelijke afloop. Met de TRCF-waarde zijn de veiligheidsprestaties van verschillende organisaties te vergelijken.

dashboards ontwikkeld om sneller inzicht te krijgen in de stand van zaken rondom bijvoorbeeld waterkwaliteit en het meetbaar maken van de effectiviteit van vispassages. Dit vormt de basis voor datagedreven werken binnen Delfland. Samen met andere waterschappen, het Waterschapshuis en de markt wordt kennis gebundeld, voor het overnemen van succesvolle innovaties en voor het delen van kennis, kunde en aanpak.

Programmalijn Regulering & toezicht

Doelen:

- *De reguleringsketen vormt de transparante en efficiënte schakel tussen buiten en binnen.*
- *Toezicht en handhaving zijn effectief ingezet om het naleefgedrag te bevorderen en waar mogelijk structureel te verbeteren.*

Regulering

In 2020 zijn in plaats van de geplande 1.050 vergunningen circa 1.700 vergunningen afgegeven. Het aantal meldingen op basis van algemene regels was circa 30% hoger. Dit werd grotendeels veroorzaakt door het grote aantal (complexe) infrastructurele activiteiten in het gebied. Door onderbezetting werd de prestatie-indicator voor de afhandeltermijn tijdelijk niet is gehaald. Nadat het capaciteitsprobleem was opgelost en het proces was verbeterd, werd deze eind 2020 wel weer gehaald.

Toezicht en handhaving

Ondanks de corona-maatregelen heeft de afdeling Toezicht en Handhaving haar werkzaamheden grotendeels kunnen uitvoeren. Alleen enkele reguliere taken, zoals bedrijfsbezoeken, zijn niet volledig uitgevoerd en worden in 2021 alsnog gedaan. Daarvoor in de plaats hebben medewerkers alternatieve werkzaamheden uitgevoerd, zoals controles van meldingen op basis van de algemene regels van de Keur Delfland.

Een nieuwe schouwapp, waarmee bevindingen ter plaatse geografisch kunnen worden verwerkt, is in gebruik genomen. Met deze nieuwe applicatie is de brievenstroom volledig geautomatiseerd.

In oktober en november 2020 zijn er veel vragen gekomen naar aanleiding van de aanschrijvingen in het kader van de baggerplicht. De informatie was niet altijd juist of duidelijk. Daarom zorgen we in 2021 voor de noodzakelijke verbeteringen. Verder heeft Toezicht en Handhaving een rol gespeeld in de crisisorganisatie en in de monitoring van de waterkwaliteit bij diverse calamiteiten, zoals: de persleidingbreuk in Vlaardingen, de persleidingbreuk nabij het grondwatergemaal in Delft, de groene gracht in Den Haag, de stroomstoring in Den Haag en de storing in het rioolgemaal Berkel en Rodenrijs.

Legger

Voor de integrale legger van Delfland zijn belangrijke stappen gezet in het samenbrengen en inrichten van werkprocessen en de digitale ondersteuning.

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator met streefwaarde	Begroting 2020	Jaarrekening 2020
<i>De vergunningen worden binnen de wettelijke termijn van 8 weken verstrekt</i>	95%	85% – 90%

De prestatie-indicator met betrekking tot de afhandeltermijn van vergunningen kon door het hoge werkaanbod en de tijdelijke onderbezetting niet in alle gevallen worden gehaald. Het jaargemiddelde in 2020 ligt tussen de 85 en 90%. Eind 2020 werd de wettelijke afhandeltermijn in 95% van de dossiers weer gehaald.

Programmalijn Communicatie & crisisorganisatie

Doelen:

- *De communicatie draagt bij aan de goede reputatie van Delfland.*
- *De communicatie zorgt voor het helder uitdragen van onze maatschappelijke doelen.*

- *Tijdens een crisis is de calamiteitenorganisatie in staat de calamiteit adequaat te bestrijden.*

Communicatie

Delfland is het afgelopen jaar veelvuldig in het nieuws geweest en in de meeste gevallen was dat met een positieve lading, bijvoorbeeld over de dijkinspecties die in het kader van de droogte zijn uitgevoerd. De coronacrisis heeft, zeker in de eerste golf, geleid tot minder bestuurlijke optredens en externe communicatie.

Daarnaast is de social media-strategie verder uitgewerkt en is het bereik van deze kanalen gegroeid, bijvoorbeeld via Facebook (van 2.622 naar 3.162 volgers in 2020) en LinkedIn (van 5.251 naar 7.068 volgers in 2020). In 2020 is gestart met de ontwikkeling van een nieuwe dynamische, toegankelijke en klantgerichte website. Als gevolg van de corona-maatregelen en het thuiswerken zijn dit jaar meer tijd en middelen gestoken in interne communicatie.

Crisisorganisatie

Er zijn in 2020 zeven opschalingen geweest, uiteenlopend van hoogwater tot (pers)leidingbreuken en van olieverontreinigingen tot de stroomstoring in de gemeente Den Haag. Al deze calamiteiten zijn geëvalueerd. Die evaluaties worden gebruikt voor de verdere aanscherping van afspraken en procedures, en de nieuwe versie van het opleidings-, trainings- en oefenplan. Het is gelukt dit plan online uit te voeren. De samenwerking met andere partijen, zoals de waterschappen binnen Regio West en de veiligheidsregio's Haaglanden en Rotterdam Rijnmond, is gecontinueerd en versterkt.

3.5.2 Exploitatie: wat heeft het gekost?

Programmalijn (Bedragen* € 1.000)	Begroting 2020	Bijgestelde begroting 2020	Jaarrekening 2020
Organisatie en bestuur	27.024	27.627	25.898
Regulering en Toezicht	7.044	7.004	7.346
Communicatie en crisisorganisatie	2.125	2.119	1.899
Totaal	36.194	36.751	35.143

Toelichting

Binnen het programma 'Organisatie en bestuur' is sprake van een voordelige afwijking van € 1,6 miljoen ten opzichte van de bijgestelde begroting 2020. Dit verschil betreft € 1,4 miljoen lagere kosten en € 0,2 miljoen hogere baten.

Het saldo van de programmalijn Organisatie en bestuur is € 1,7 miljoen voordeliger dan verwacht. Dit betreft ten eerste € 0,4 miljoen lagere kosten als gevolg van de corona-crisis en Samenspel voor met name assetmanagement, bijdragen uit het Innovatiefonds, de Delflandacademie en digitalisering en bovendien een € 0,1 miljoen hogere opbrengst voor het project Waterschapstalent. Daarnaast is er sprake van € 0,4 miljoen lagere kapitaallasten door nog niet gerealiseerde investeringen in de infrastructuur vanwege andere prioriteiten op het gebied van veiligheid, zoals het uitvoeren van de jaarlijkse PEN-test. De kosten hiervan zijn ten laste van de exploitatie gebracht. Tot slot zijn de werkelijk doorbelaste personeelskosten € 0,8 miljoen lager dan in de begroting werd verwacht door verschuiving tussen programma's.

Het saldo van de programmalijn Regulering en toezicht is € 0,3 miljoen nadeliger dan verwacht. Dit betreft met name in totaal € 0,3 miljoen hogere kosten voor bemonstering van het project Chemische Waterkwaliteit en de inhuur van juridische capaciteit.

Het saldo van de programmalijn Communicatie en crisisorganisatie is € 0,2 miljoen voordelig. De kosten voor Communicatie-activiteiten vallen lager uit als gevolg van de corona-crisis.

3.5.3 Investeringsuitgaven

Programmalijn (Bedragen* € 1 miljoen)	Geraamde investerings Begroting 2020	Geraamde investerings Burap 2020	Gerealiseerde investerings jaarrekening 2020
Digitalisering & digitale transformatie	1,0	0,6	0,1
Saldo programma	1,0	0,6	0,1

Toelichting

De investeringen zijn lager vanwege niet gerealiseerde activiteiten voor beveiliging van de vitale infrastructuur. De reguliere beveiligingsmaatregelen zijn ten laste van de exploitatie gebracht.

3.6 Financiën

3.6.1 Programmalijnen

Binnen het programma Financiën zijn er drie programmalijnen onderscheiden:

- Financiële producten
- Regionale belastinggroep
- Onvoorzien, frictiekosten, indexering en reserves

In onderstaande paragrafen worden de resultaten per programmalijn weergegeven.

Programmalijn Financiële producten

Doel: beheersing van de concernfinanciën.

Het opleveren van de P&C-producten is in 2020 conform planning verlopen. Over de jaarrekening 2019 is in 2020 een goedkeurende controleverklaring verkregen. De actualisatie van de nota Reserves en voorzieningen is, in afstemming met de portefeuillehouder, verschoven naar 2021 door corona-crisis en nadere prioriteitstelling.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicator met streefwaarde	Begroting 2020	Jaarrekening 2020
Netto schuldquote (schuldpositie gerelateerd aan omzet)	269%	257%
Kapitaallasten in % van de omzet	27%	30%
Vrije kasstroom (in € miljoen)	20,0	24,9

De netto-schuldquote is lager dan de streefwaarde in de begroting; de vrije kasstroom is hoger. De belangrijkste oorzaak hiervan is dat het resultaat over 2020 positiever was dan begroot. Dit leidt tot een gunstigere ontwikkeling van de schuldpositie en een hoger kassaldo.

Aflossingscapaciteit en kasstroom (bedragen*€ 1 miljoen)	Begroting 2020	Jaarrekening 2020
1 Kasstroom uit exploitatie		
Totale opbrengsten	254,3	265,0
Totale lasten	-227,3	-236,0
Afschrijvingen	38,5	40,0
Mutatie vorderingen en schulden	0	-2,7
1 Totaal kasstroom exploitatie	65,5	66,3
2 Kasstroom investeringen	-27,9	-24,1
Subtotaal kasstroom (vóór verplichte aflossing)	37,6	42,2
3 Kasstroom aflossingen		
Aflossingen PPS-leningen en overige leningen	-17,3	-17,3
Totale vrije kasstroom (na verplichte aflossing)	20,3	24,9

Programmalijn Regionale Belasting Groep (RBG)

Doel: Het tijdig, juist en volledig opleggen van belastingaanslagen door de Regionale Belasting Groep (de RBG).

Programmalijn Onvoorzien, frictiekosten, indexering en reserves

Doel: Het voldoen aan de verplichting tot het opnemen in de begroting van ramingen voor onvoorzien en het zo nodig opnemen van stelposten voor frictiekosten en indexering, en het vormen en muteren van reserves op basis van VV-besluiten.

3.6.2 Exploitatie: wat heeft het gekost?

Programmalijn (Bedragen* € 1.000)	Begroting 2020	Bijgestelde begroting 2020	Jaarrekening 2020
Financiële producten	2.428	1.330	2.292
De Regionale Belasting Groep	6.964	7.792	7.773
Onvoorzien, frictiekosten, indexering en reserves	23.826	21.917	23.262
<i>Subtotaal</i>	<i>33.218</i>	<i>31.039</i>	<i>32.327</i>
Algemene dekkingsmiddelen	-234.623	-233.111	-239.075
Totaal	-201.405	-202.072	-205.747

Toelichting

Binnen het programma is sprake van een voordelige afwijking ten opzichte van de bijgestelde begroting 2020 van € 3,6 miljoen, door € 2,3 miljoen hogere kosten en € 5,9 miljoen hogere baten.

Het saldo van de programmalijn Financiële producten betreft het opnemen van het IKB-verlof per 31-12-2020 van in totaal € 0,9 miljoen als betalingsverplichting op de balans.

Het saldo van de programmalijn Onvoorzien, frictiekosten, indexering en reserves is € 1,3 miljoen nadelig. Dit wordt veroorzaakt doordat centraal geraamde stelposten, onder andere voor opbrengsten personele lasten, in de andere programma's zijn gerealiseerd.

Het saldo van de Algemene dekkingsmiddelen is € 3,6 miljoen voordelig. Onderstaand een toelichting op de belastingopbrengsten.

De opbrengsten uit de Zuiveringsheffing nemen af met € 0,7 miljoen als gevolg van een lager aantal vervuilingseenheden dan bij de Burap werd aangenomen. De verhoogde inspanning op leegstandscontrole door de Regionale Belasting Groep heeft geleid tot extra opbrengsten van € 0,8 miljoen zuiveringsheffing over voorgaande jaren.

Zuiveringsheffing	Volumeontwikkeling				Belastingopbrengsten (* € 1.000)		
	Eenheid	Aantal Begroting 2020 (A)	Aantal Jaarrekening 2020 (B)	Delta Eenheden (B-A)	Begroting 2020 (C)	Jaarrekening 2020 (D)	Delta (D-C)
Zuiveringsheffing 2020	Vervuilingseenheden	1.494.700	1.486.900	-7.800	139.754	139.025	-729
Oninbaarheid	Vervuilingseenheden	-31.624	-33.100	-3.376	-2.957	-3.098	-141
Zuiveringsheffing vorige jaren						804	804
Totaalopbrengsten		1.463.076	1.453.800	-11.176	136.797	136.731	-66

Watersysteemheffing

De opbrengsten uit de watersysteemheffing stijgen met circa € 3,9 miljoen (4%). Deze stijging zit voornamelijk in de categorie gebouwd. De opbrengsten waren in de Burap al opwaarts bijgesteld maar komen door de sterke stijging van de WOZ-waarde nog hoger uit. Voor de watersysteemheffing (ingezetenen) is het kwijscheldingsbeleid ongewijzigd

toegepast en hierbij komen over het belastingjaar 2020 naar verwachting ruim 60.100 huishoudens in aanmerking voor kwijtschelding (12% van het totale aantal huishoudens). Met de kwijtschelding is een bedrag gemoeid van ruim € 7 miljoen.

Watersysteemheffing	Volumeontwikkeling				Belastingopbrengsten (* € 1.000)		
Belastingsoort	Eenheid	Aantal Begroting 2020 (A)	Aantal Jaarrekening 2020 (B)	Delta Eenheden (B-A)	Begroting 2020 (C)	Jaarrekening 2020 (D)	Delta (D-C)
-ingezetenen	Huishoudens	522.000	522.500	500	64.357	64.423	66
-gebouwd	WOZ (* € 1 milj.)	169.852	176.925	7.073	39.576	41.224	1.648
-ongebouwd en natuur		21.700	21.500	-200	3.398	3.412	14
Kwijtschelding	Huishoudens	-66.031	-60.100	-5.931	-8.141	-7.406	735
Oninbaarheid	Huishoudens	-9.396	-8.400	996	-1.158	-576	582
Verontreinigingsheffing	Vervuilingseenheden	400	500	100	37	128	91
Watersysteemheffing voorgaande jaren						776	776
Totaalopbrengsten					98.069	101.980	3.911

Belastingsoorten

We heffen de in de onderstaande tabel opgenomen belastingen:

Belastingsoort	Heffingsmaatstaf	Belastingplichtig
Watersysteemheffing:		
- ingezetenen	Woonruimte	Ingezetenen (hoofdbewoner)
- gebouwd	Waarde WOZ	Eigenaar gebouwde onroerende zaken
- ongebouwd (overig)	Oppervlakte van de onroerende zaak (aantal hectares)	Eigenaar ongebouwde onroerende zaken
- ongebouwd (wegen)	Oppervlakte van de onroerende zaak (aantal hectares)	Eigenaar ongebouwde onroerende zaken
- natuur	Oppervlakte van de onroerende zaak (aantal hectares)	Eigenaar natuurterrein
Verontreinigingsheffing	Vervuilingswaarde (v.e.'s)	Lozers vanuit woonruimten (hoofdbewoner) en bedrijven
Zuiveringsheffing	Vervuilingswaarde (v.e.'s)	Lozers vanuit woonruimten (hoofdbewoner) en bedrijven
Legesheffing	Watervergunningaanvraag of -wijziging	Aanvrager van de dienst
Precariobelasting	Volgens tarieventabel	Het hebben van voorwerpen onder, op of boven grond, water

Belastingeenheden en -opbrengsten watersysteem en zuivering en leges

In de twee volgende tabellen zijn respectievelijk de geraamde en de werkelijke aantallen belastingeenheden en belastingopbrengsten van de watersysteem- en zuiveringsheffing vermeld. De vermelde aantallen en opbrengsten zijn bruto, dus met kwijtschelding (ingezetenen) en oninbaarheid van opgelegde aanslagen is geen rekening gehouden.

Belastingeenheden

Belastingsoort	Eenheid	Begroting 2020	Burap 2020 (prognose)	Rekening 2020
Watersysteemheffing:				
Ingezetenen	Huishoudens	519.600	522.000	522.500
Gebouwd	WOZ (miljoen)	166.147	169.852	176.925
Ongebouwd (overig)	Hectare	14.500	14.500	13.900
Ongebouwd (wegen)	Hectare	4.500	4.500	4.600
Natuur	Hectare	2.700	2.700	3.100

Verontreinigingsheffing	Verv.eenheid	400	400	1.400
Zuiveringsheffing tot.	Verv. eenheid	1.475.800	1.494.700	1.486.900
-woningen	Verv.eenheid	1.174.000	1.188.000	1.176.700
-bedrijven	Verv.eenheid	301.800	306.700	310.200

Totaal bruto belastingopbrengsten

Belastingsoort (Bedragen * € 1.000)	Tarief 2020 in € 1	Begroting 2020	Begroting na Burap	Rekening 2020
a. Watersysteembeheer				
Ingezetenen	123,29	64.061	64.357	64.423
Gebouwd	0,0233%	38.732	39.576	41.224
Ongebouwd (overig)	91,50	1.327	1.327	1.273
Ongebouwd (wegen)	457,50	2.059	2.059	2.125
Natuur	4,56	12	12	14
Verontreinigingsheffing	93,50	37	37	128
Afwikkeling voorgaande jaren				404
Bruto opbr. Watersysteembeheer		106.227	107.368	109.591
b. Zuiveringsbeheer				
woningen	93,50	109.769	111.078	110.018
bedrijven	93,50	28.218	28.676	29.007
c. Afwikkeling voorgaande jaren				826
Bruto opbr. Zuiveringsbeheer		137.987	139.754	139.851
d. Leges		965	965	560
Bruto opbrengsten		245.179	248.087	250.002

Watersysteembeheer

De bruto belastingopbrengsten watersysteembeheer zijn ruim 2 miljoen hoger dan eerder geraamd voor 2020. In de oorspronkelijke begroting was rekening gehouden met een stijging in de WOZ-waarde van gemiddeld 9,0% voor woningen en 2% voor bedrijven. Dat is reeds in de Burap met € 1 miljoen naar boven bijgesteld, maar de realisatie in bruto-opbrengsten over 2020 valt € 1,6 miljoen hoger uit. De opbrengsten uit voorgaande jaren bedragen in totaal € 0,4 miljoen wegens onder meer lager uitgevallen kwijtschelding.

Zuiveringsbeheer

De bruto belastingopbrengsten zuiveringsbeheer geven een wisselend beeld. De positieve bijstelling bij de opbrengsten zuiveringsbeheer bij woningen zijn te optimistisch gebleken. Bij bedrijven zijn hogere opbrengsten gerealiseerd maar er geldt een kanttekening. Vanwege de corona-maatregelen kan het waterverbruik bij bedrijven achterblijven. Begin 2020 zijn de voorlopige aanslagen voor de machtingings- en aangiftebedrijven verzonden op basis van het gemiddelde waterverbruik van de afgelopen drie jaren. Bij de definitieve vaststelling in 2021 kan blijken dat bedrijven in de branches detailhandel, horeca en sport en recreatie, mede vanwege tijdelijke sluiting in 2020, minder water verbruiken. Ook het waterverbruik in kantoren en verzamelgebouwen kan door het thuiswerken van werknemers afnemen. Het effect hiervan is moeilijk in te schatten en derhalve niet meegenomen.

Afwikkeling aanslagen zuiveringsheffing voorgaande jaren

Naast de aanslagen over het heffingsjaar 2020 zijn ook over 2019 of over oudere jaren aanslagen definitief opgelegd en is het invorderingsproces voortgezet waarbij de verhoogde inspanning door de Regionale Belasting Groep op leegstand tot extra opbrengsten leidt (+ € 0,8 miljoen).

Belastingopbrengsten leges

De legesopbrengsten blijven achter op de begroting en hebben betrekking op de legesopbrengsten voor de projecten A16 en A24-Blankenburgverbinding. Een deel van de legesopbrengsten is op de balans verantwoord als 'vooruit ontvangen' en komt in volgende jaren geleidelijk ten gunste van de exploitatie.

Belastingopbrengsten precario

Delfland heeft de precariobelasting met ingang van 2020 opgeheven.

4 Jaarverslag: Paragrafen,

4.1 Ontwikkelingen, afwijkingen en incidentele baten en lasten

Incidentele baten en lasten

Het resultaat over 2020 is beïnvloed door het optreden van incidentele baten en lasten. Onder dit begrip wordt verstaan de baten en lasten van materiële betekenis die eenmalig in maximaal drie begrotingsjaren voorkomen.

In tabel 4.1 wordt een overzicht gegeven van de grootste posten over 2020.

Tabel 4.1 Incidentele baten en lasten

Programma	Omschrijving	Incidentele	
		Lasten	baten
		Bedragen x € 1 miljoen	
	Resultaat 2020 totaal		6,5
	Afsluiten HWBP-projecten		1,3
	Afschrijven immateriële activa project Rijnstraat de Lier	0,9	
	Geschil gemaal Bergboezem	0,5	
Alg. dekkingsmiddelen	Mutatie reserves	23,9	1,4
	Reservering IKB-verlof	0,9	
	Totaal incidentele baten en lasten	26,2	2,7
Resultaat 2020 exclusief incidentele baten en lasten			30,0

Toevoegingen aan en onttrekkingen uit reserves worden als incidenteel beschouwd, tenzij het gaat om reguliere onttrekkingen aan dekkingsreserves (kapitaallasten) of om onttrekkingen uit een daartoe toereikende (bestemmings)reserve gedurende een periode van minimaal drie jaar met als doel het dekken van structurele lasten. Baten uit verkoop van grond en overige eigendommen worden gekwalificeerd als incidentele baten. Een bezit kun je maar één keer verkopen, dus is er altijd sprake van een incidentele opbrengst.

4.2 Financiering

Inleiding

Onze kaders voor het treasurybeleid zijn vastgelegd in de wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido), de Verordening Beleids- en Verantwoordingsfunctie (ex artikel 108 Waterschapswet), het Waterschapsbesluit en het Treasurystatuut van Delfland. Het Treasurystatuut is in 2019 geactualiseerd en vastgesteld. In deze paragraaf wordt ingegaan op de financieringsactiviteiten van Delfland in 2020.

Beleid

Op het moment dat Delfland onvoldoende eigen geldmiddelen beschikbaar heeft, maakt Delfland zoveel mogelijk gebruik van het aantrekken van kort geld. In 2020 had Delfland het gehele jaar de beschikking over voldoende eigen middelen zodat geen aanvullende financiering noodzakelijk was.

Ontwikkelingen

Leningenportefeuille

In 2020 zijn geen nieuwe langlopende leningen of kasgeldleningen aangetrokken. Er heeft enkel aflossing van in totaal € 17,3 miljoen plaatsgevonden op de bestaande leningen. De rentelast van 2020 bedraagt € 31,2 miljoen. In totaal bedraagt het restant saldo van de langlopende leningenportefeuille per 31 december 2020 € 682 miljoen. Het gewogen gemiddelde rentepercentage van alle langlopende geldleningen bedraagt 4,52%.

Risicobeheer

Kasgeldlimiet

In de Wet Fido is vastgelegd dat kortlopende financiering wordt beperkt door middel van de kasgeldlimiet. Voor 2020 bedroeg de kasgeldlimiet van Delfland € 52,3 miljoen (23% van het begrotingstotaal). De kasgeldlimiet mag maximaal drie kwartalen achter elkaar worden overschreden. In 2020 is de kasgeldlimiet niet overschreden.

Tabel 4.2 geeft het verloop weer van de werkelijke kortlopende financiering en de kasgeldlimiet per kwartaal.

Tabel 4.2 Overzicht verloop kortlopende financiering over 2020

Omschrijving (bedragen * € 1 miljoen)	1 ^e kwartaal 2020	2 ^e kwartaal 2020	3 ^e kwartaal 2020	4 ^e kwartaal 2020
Toegestane kasgeldlimiet 23% begrotingstotaal	52,3	52,3	52,3	52,3
Werkelijke kortlopende tegoeden	22,1	52,3	62,7	61,8
Overschrijding (-) of onderschrijding (+)	74,4	104,6	115,0	114,1

Renterisico

De renterisiconorm is een wettelijke norm die betrekking heeft op de vaste schuld van Delfland. De looptijd van langlopende geldleningen wordt gespreid, waardoor de renterisico's worden beperkt. De berekende renterisiconorm is het maximumbedrag van de jaarlijkse aflossingen en de herfinanciering van vaste geldleningen. De vastgestelde renterisiconorm voor Delfland over 2020 bedraagt 30% van het begrotingstotaal van € 227 miljoen, te weten € 68,2 miljoen. In 2020 heeft Delfland een bedrag van € 17,3 miljoen op de PPS-leningen afgelost. De aflossing paste ruimschoots binnen de vastgestelde renterisiconorm van € 68,2 miljoen.

Derivaten

Conform het vastgestelde Treasurystatuut is geen gebruikgemaakt van derivaten.

Kredietrisico

Delfland heeft in 2020 alleen gelden in de Rijk's-schatkist uitgezet. Hierdoor werd geen kredietrisico gelopen.

Koersrisico

De aandelen in het bezit van Delfland (onder andere Nederlandse Waterschapsbank) worden niet op een beurs verhandeld en zijn daarom niet onderhevig aan koersrisico's.

Valutarisico

Delfland handelt niet in vreemde valuta. Er is dus geen valutarisico.

Kasbeheer

Rekening-courant

Over 2020 bedroeg de maximaal aangevraagde en verleende kredietlimiet € 52,3 miljoen. Op 31 december 2020 had Delfland een voordelig saldo van € 46,2 miljoen. Dit saldo betreft een schuld in rekening-courant van € 27,6 miljoen en een tegoed bij de schatkist van € 73,8 miljoen. Het rentepercentage over het rekening-courantsaldo in 2020 bedroeg op jaarbasis gemiddeld 0,0%.

Kasgeldlening

In 2020 heeft Delfland geen kasgeldleningen aangetrokken.

Ontwikkeling schuldpositie

Zoals afgesproken in het coalitieakkoord 'Iedereen bewust van water' wordt de schuldenlast afgebouwd tot een aanvaardbaar niveau. Zo heeft de Verenigde Vergadering bij de

vaststelling van de Jaarrekening 2015 besloten om de voordelige exploitatiesaldi te reserveren in de hiertoe gevormde reserve niet vrij besteedbaar vermogen.

Toerekening rentekosten

De rentekosten van de langlopende geldleningen (exclusief PPS leningen) worden door middel van een renteomslagpercentage van 3,5% toegerekend aan de taken. De totale rentekosten bedroegen € 31,2 miljoen. Hiervan had € 10,7 miljoen betrekking op de PPS, welke direct aan de exploitatie is toegerekend. Onderstaande tabel 4.3 geeft de berekening van het renteresultaat weer.

Tabel 4.3 Renteresultaat

Omschrijving (bedragen in € 1 miljoen)	Begroting 2020	Realisatie 2020
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering	31,2	31,2
b. De externe rentebaten (idem)	0,0	0,0
<i>Saldo rentelasten en rentebaten</i>	<i>31,2</i>	<i>31,2</i>
c2. De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend (PPS)	0,0	0,0
	-10,8	-10,8
c3. De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0,0	0,0
<i>Aan taakvelden toe te rekenen externe rente</i>	<i>20,4</i>	<i>20,4</i>
d1. Rente over eigen vermogen +/-	0,0	0,0
d2. Rente over voorzieningen +/-	0,0	0,0
<i>Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente</i>	<i>20,4</i>	<i>20,4</i>
e. De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-20,4	-19,7
f. Renteresultaat op het taakveld Treasury	0,0	0,7

Verloop van schuldpositie

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het verloop van de totale schuldpositie over 2020. Uit de tabel blijkt dat er sprake is van een afname van de schuldpositie van in totaal € 44 miljoen. De afname betreft met name de aflossing op de leningen van de AWZI Harnaschpolder in 2020 en de positieve kasstroom in 2020.

Tabel 4.4 Verloop nettoschuldpositie 2019-2020

Bedragen * € 1 miljoen	Eind 2019	Eind 2020	Mutatie
Kortlopende netto schuld	-5	-32	-27
Langlopende schuld	699	682	-17
Totaal schuld ultimo jaar	694	650	-44

Netto schuldquote

Een kengetal om de hoogte van de schulden van een waterschap te beoordelen is de netto schuld in verhouding tot de (belasting)inkomsten. De hoogte van de belastinginkomsten bepaalt namelijk in belangrijke mate hoeveel schulden een waterschap kan dragen. Hoe hoger het inkomen des te meer schuld een waterschap kan aangaan. Dit kengetal wordt uitgedrukt in procenten.

Voor waterschappen is geen wettelijke norm vastgesteld voor de netto schuldquote.

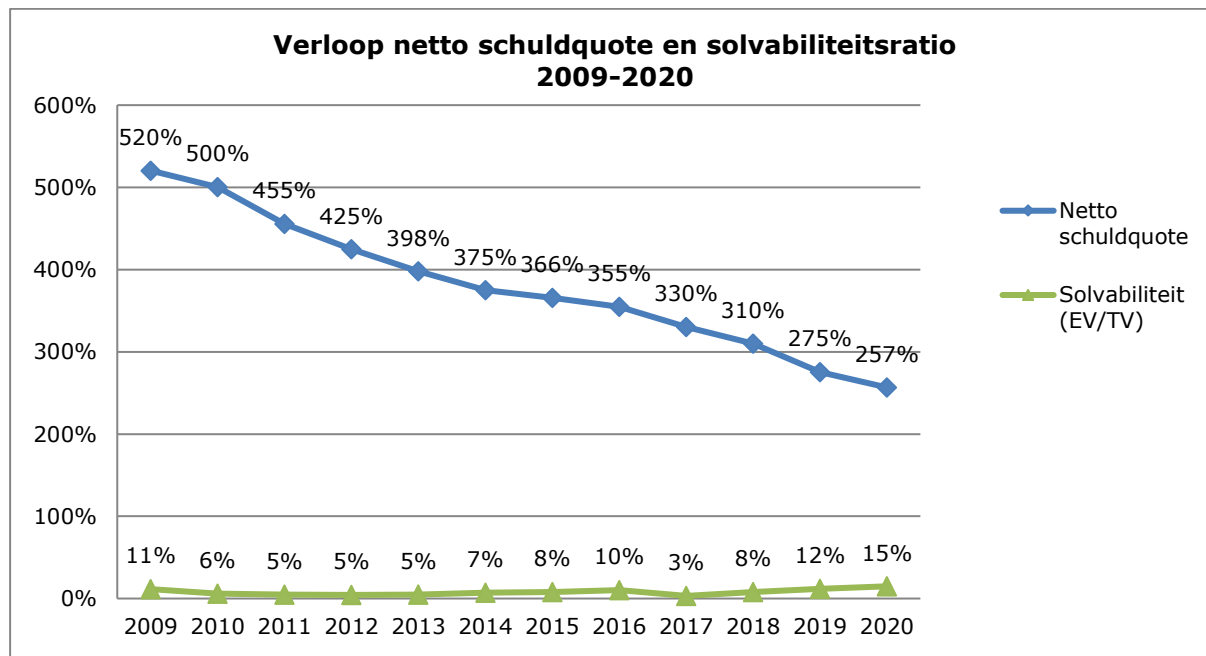
Onze netto schuldquote zoals ook toegelicht in hoofdstuk 3.6 bedraagt in 2020 257% (in 2019 275%) en is lager dan de streefwaarde van de prestatie-indicator uit de begroting 2020 van 269%. De daling van de schuldquote ten opzichte van de jaarrekening 2019 en de begroting 2020 is onder meer te danken aan de positieve kasstroom over 2020.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio is het kengetal dat inzicht geeft in de mate waarin we in staat zijn aan onze financiële verplichtingen te voldoen. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen, het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves, dan behoeft een

hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Uit een eerdere financiële trendanalyse van Deloitte blijkt dat de gemiddelde solvabiliteitsratio voor 2018 voor alle waterschappen 10% bedroeg. Onze gemiddelde solvabiliteitsratio bedroeg in 2019 12%. Onze solvabiliteitsratio over 2020 bedraagt 15%. Het verloop van de netto schuldquote en de solvabiliteitsratio over de periode 2009-2020 is hieronder grafisch weergegeven.

Grafiek 4.1 Verloop netto schuldquote en solvabiliteitsratio

4.3 Reserves en voorzieningen

Algemene reserves

De algemene reserves betreffen de algemene reserves Watersysteem en Zuivering en het nog te bestemmen resultaat 2020.

Tabel 4.5 Algemene reserves

Eigen vermogen (Bedragen x € 1 miljoen)	Saldo 01-01- 2020	Stortingen 2020	Onttrekkingen 2020	Saldo 31-12- 2020
Algemene reserve weerstandsvormen Watersysteem	38,5			38,5
Algemene reserve weerstandsvormen Zuivering	1,4			1,4
Resultaat 2019 en 2020 (nog te bestemmen)	5,7	6,5	5,7	6,5
Totaal algemene reserves	45,6	6,5	5,7	46,4

Bestemmingsreserves

Tabel 4.6 Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves (Bedragen * € 1 miljoen)	Saldo 1-1-2020	Toevoegingen 2020	Onttrekkingen 2020	Saldo 31-12- 2020
Reserve niet vrij besteedbaar vermogen	22,5	23,2		45,7
Reserve frictiekosten	1,6		0,1	1,5
Reserve Zoetwaterfabriek	1,2			1,2
Reserve cao-afspraken	0,5		0,5	0,0

Bestemmingsreserves (Bedragen * € 1 miljoen)	Saldo 1-1-2020	Toevoegingen 2020	Onttrekkingen 2020	Saldo 31-12- 2020
Reserve OAS(*vervallen per 1-1)	0,0			0,0
Egalisatiereserve PPS	13,5	5,2		18,7
Totaal bestemmingsreserves	39,2	28,4	0,5	67,1

Reserve niet vrij besteedbaar vermogen

Bij de resultaatbestemming van de Jaarrekening 2015 is besloten deze reserve in te stellen. De toevoeging betreft de resultaat bestemming 2020 tot en met de Burap 2020 en de resultaatbestemming 2019.

Reserve frictiekosten

Deze reserve is bedoeld voor de dekking van personele en materiële uitgaven die voortkomen uit organisatiemaatregelen. Op basis van besluiten in de Begroting 2020 is in 2020 een bedrag van € 0,1 miljoen ten gunste van de exploitatie gebracht.

Reserve Zoetwaterfabriek

Deze reserve is in 2018 ingesteld. Hiermee wordt de ontvangen afkoopsom van € 1,2 miljoen voor het onderhoud van de AWZI Nieuwe Waterweg ingezet voor de dekking van de Zoetwaterfabriek.

Reserve toekomstige cao-afspraken

In verband met de nog af te sluiten cao-onderhandelingen is in 2017 een bedrag van € 0,75 miljoen gereserveerd voor de verwachte nabetaling over 2016 en 2017. In 2018 is de cao afgesloten voor de periode tot en met 2019. De onttrekking betreft de vrijval ten gunste van de exploitatie, zoals opgenomen in de begroting 2020.

Reserve OAS

Deze reserve is met ingang van 1 januari 2020 als gevolg van een balanscorrectie opgeheven. Het saldo wordt verantwoord onder de overlopende passiva.

Egalisatiereserve AWZI Harnaschpolder

Door de in 2016 tot stand gekomen herfinanciering van de PPS ontstaat vanaf 2016 tot en met 2031 een jaarlijks voordeel en over de jaren 2032 en 2033 een nadeel. In totaal is het effect nihil. In verband daarmee is in 2016 een egalisatiereserve AWZI Harnaschpolder ingesteld. In de Verenigde Vergadering van 21 september 2017 is een besluit vastgelegd over de actualisatie van de reserves en voorzieningen. In overeenstemming hiermee wordt het jaarlijkse voordeel van de PPS aan de egalisatiereserve AWZI Harnaschpolder toegevoegd.

Tariefsegalisatiereserves

Tabel 4.7 Tariefsegalisatiereserves

Tariefsegalisatiereserves (Bedragen * € 1 miljoen)	Saldo 1-1-2020	Toevoegingen 2020	Onttrekkingen 2020	Saldo 31-12- 2020
Egalisatiereserve gebouwd	0,9		0,2	0,7
Egalisatiereserve ingezetenen	1,6			1,6
Egalisatiereserve ongebouwd	0,0			0
Reserve tariefdemping zuivering	12,8	0,7		13,5
Totaal tariefsegalisatiereserves	15,3	0,7	0,2	15,8

Tariefsegalisatiereserves

De reserves worden meerjarig ingezet bij de tariefberekening. Conform het coalitieakkoord 2015 wordt jaarlijks een bedrag van € 0,2 miljoen ten laste van de egalisatiereserve 'gebouwd' ingezet ten gunste van de tariefstelling voor de categorie 'ongebouwd'.

Reserve tariefdemping zuivering

Deze reserve is bedoeld voor een toekomstige demping van de tariefstijging. De storting betreft het gemiddelde jaarlijkse voordeel van € 1,4 miljoen. Dit is het gevolg van de herfinanciering van de AWZI Harnaschpolder in 2016. Daarnaast is het besluit in de begroting 2017 verwerkt om het jaarlijkse verschil tussen de geraamde belastingopbrengst in het

coalitieakkoord en de begroting toe te voegen dan wel te onttrekken aan deze reserve. Dit verschil betrof in 2020 een onttrekking van € 0,7 miljoen.

Voorzieningen

Tabel 4.8 Voorzieningen

Voorzieningen voor arbeidsgelerateerde verplichtingen Bedragen * € 1 miljoen)	Saldo 1-1-2020	Toevoegingen 2020	Onttrekkingen 2020	Saldo 31-12-2020
Voorziening wachtgeld	0,15		0,07	0,08
Totaal voorzieningen	0,15		0,07	0,08

Voorzieningen voor arbeidsgelerateerde verplichtingen

Voorziening wachtgeld

Deze voorziening dekt de toekomstige wachtgeldaanspraken van ex-medewerkers en collegeleden.

4.4 Risico's en weerstandsvermogen

Delfland hanteert een organisatiebreed risicobeleid waarmee de risicopositie en het benodigde weerstandsvermogen op een consistente manier in beeld worden gebracht. Hiermee voldoet Delfland aan de wettelijke verplichting voor waterschappen om de risico's in kaart te brengen en beleid te ontwikkelen om deze risico's af te dekken. Halfjaarlijks vinden updates plaats van de belangrijkste risico's (vanaf risiconiveau medium en hoger) en beheersmaatregelen. Risicomanagement ondersteunt op een gestructureerde manier het behalen van de doelstellingen binnen Delfland. Dit door risico's expliciet te maken, beheersmaatregelen aan risico's te koppelen en door deze beheersmaatregelen uit te voeren en te monitoren. De risicopositie, het totaal aan risico dat een organisatie loopt, geeft aan op welke problemen de organisatie zich moet voorbereiden. Dit kan door verzekeringen en het weerstandsvermogen, maar ook door preparatie van de crisisorganisatie op de relevante scenario's.

De volgende uitgangspunten worden gehanteerd:

1. De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserves en de post onvoorzien;
2. Gestreefd wordt naar een weerstandsvermogen tussen 1,0 en 1,4;
3. De paragraaf weerstandsvermogen van de diverse planning & control-producten geeft inzicht in de relatie tussen de resultaten van de risicoanalyse, het actuele weerstandsvermogen en het benodigde weerstandsvermogen;
4. In elk voorstel aan de Verenigde Vergadering wordt een expliciete risicoafweging gemaakt.
5. Een deel van het eigen vermogen wordt afgezonderd in de algemene reserves weerstandsvermogen.

In 2020 zijn de volgende risico's opgetreden:

Risico Ongeval tijdens werkzaamheden (Organisatie en bestuur, POC)

In 2020 is de stuurgroep Veiligheid geïnstalleerd om vorm te geven aan de ambitie een pro-actieve veiligheidscultuur te ontwikkelen. Het aantal incidentmeldingen is sterk afgenomen van 136 in 2019 tot 39 in 2020. Deze afname valt samen met het collectieve thuiswerken door de corona-pandemie. Desondanks zijn er 15 incidenten geweest in 2020 waarbij EHBO, letsel of verzuim is opgetreden, of waarbij doktersbehandeling nodig was. Twee incidentmeldingen hebben geleid tot ziekteverzuim. Er hebben zich 11 schade-incidenten of bijna ongevallen voorgedaan, waarbij letsel ternauwernood kon worden afgewend. De incidenten waren van dien aard dat de kosten van het verzuim en de materiële schade gering waren en konden worden opgevangen in de begroting.

Risico Lokale verontreiniging watergang (Waterkwaliteit)

Op 24 januari 2020 is Delfland opgeschaald geweest naar fase 1 in verband met olieverontreiniging in Delft. Op 1 april 2020 is Delfland opgeschaald geweest naar fase 1 in verband met olie op de Strijp, een boezentak in Den Haag. Bij de stroomstoring in Den Haag van 17 augustus 2020 is er verontreinigd water geloosd bij gemaal Scheveningen in de polder en vanuit gemaal Duindorp op het verversingskanaal. Het verontreinigde water bij gemaal Scheveningen is na het oplossen van de stroomstoring weer teruggepompt en het water in het verversingskanaal is geloosd via de Scheveningse Haven en afgevoerd naar zee. De geringe kosten zijn opgevangen binnen de begroting. Door een storing in het rioolgemaal Berkel is op 11 september 2020 rioolwater geloosd in Berkel en Rodenrijs. De storing is verholpen en het overgestorte water is weer teruggepompt. Alle kosten zijn gedragen door Delfluent.

Risico Langdurige uitval technische automatisering systeem (Waterketen)

Door de stroomstoring in Den Haag op 17 augustus 2020 heeft de waterzuivering Houtrust langdurig niet goed kunnen functioneren, met als gevolg het overstorten van rioolwater. Ten opzichte van "reguliere" stroomstoringen, die afgelopen jaren frequenter zijn voorgekomen, waren de omvang en duur uitzonderlijk. Dit heeft nieuwe leerpunten opgeleverd. De gebeurtenis en de effecten van de stroomuitval zijn geëvalueerd en, door getroffen effectieve maatregelen, gekwalificeerd als een laag risico. De kosten zijn gedragen door Delfluent. Er zijn maatregelen in gang gezet om bij dit soort gebeurtenissen de effecten nog verder te beperken.

Risico corona-pandemie (Organisatie en Bestuur, POC):

Delfland heeft de landelijke corona-maatregelen (lockdown) gevolgd: thuiswerken, beperkte bezetting op locatie, maatregelen voor ergonomie en geestelijke gezondheid. Door twee keer een medewerkersonderzoek te houden is onder meer het welbevinden van de medewerkers gemonitord. De uitkomsten waren over het algemeen positief. Het tweede onderzoek werd gehouden op het moment dat er een nieuwe lockdown werd afgekondigd en gaf op onderdelen lagere scores. De indruk bestaat dat de lange duur van de maatregelen en het ontbreken van perspectief veel doet met het welbevinden van de medewerkers. Ook is er zorg voor het na ijl-effect van deze pandemie. Door het wegvallen van de kinderopvang, de sluiting van scholen en dergelijke, wordt er veel gevraagd van medewerkers met jonge kinderen. De financiële gevolgen van de pandemie voor Delfland bedragen € 1 miljoen, met name als gevolg van oninbaarheid van belastingen (Burap 2020 RBG-prognose € 4,7 miljoen minder opbrengsten).

Risico Noodzaak herontwerp installaties (Delfland)

Het huidige ontwerp van het rioolgemaal Morsestraat blijkt niet te voldoen aan de functionele eisen. Er is een voorstel gemaakt met aanpassingen op meerdere onderdelen en dit is in september 2020 aan het bestuur voorgelegd. Er is een ontwerp-krediet beschikbaar gesteld om in 2021 tot een passend ontwerp te komen. Het voorlopig investeringsplan gaat uit van een bedrag van circa € 8 miljoen om tot een optimaal werkend systeem te komen. De in 2020 gemaakte kosten bedragen ongeveer € 0,1 miljoen.

Het rioolgemaal Morsestraat heeft in 2020 nog wel gefunctioneerd, maar het risico op uitval neemt elk jaar toe door veroudering. Er zit dus tijdsdruk op het aanpassen ervan.

Risico Lekkage Persleiding (Waterketen)

Zoals in de Burap 2020 gemeld is in mei 2020 een persleidingbreuk ontstaan in de transportleiding vanuit rioolgemaal Maassluis naar de zuivering De Groote Lucht.

In 2020 bedroegen de kosten voor reparatie en oorzaak analyses € 0,25 miljoen. In 2021 zullen aanvullende extra inspecties worden uitgevoerd.

Geschil gemaal Bergboezem Berkel (Waterkwantiteit)

In 2020 is er een geschil geweest met een aannemer die, in opdracht van Delfland, herstelwerkzaamheden aan de persleiding van het gemaal Bergboezem Berkel heeft uitgevoerd. Eind 2020 heeft de rechtbank het vonnis uitgesproken dat Delfland ongeveer een derde deel van de kosten moet betalen. Deze kosten van € 0,5 miljoen zijn opgevangen in de lopende begroting.

Risico lagere opbrengst zuiveringsheffing bedrijven boekjaar 2020

De zuiveringsheffing bedrijven wordt grotendeels opgelegd op basis van het waterverbruik. Voor het boekjaar 2020 zijn de voorlopige aanslagen opgelegd. De grondslag voor de voorlopige aanslag zijn de meest recente opgelegde definitieve aanslagen over de boekjaren 2018 en 2019. De definitieve gegevens voor boekjaar 2020 zijn nog niet bekend.

Vanaf medio maart 2020 heeft ons land te maken met de gevolgen van corona. Als gevolg hiervan zal bij diverse bedrijven het werkelijk waterverbruik over 2020 fors lager zijn. Echter de juiste gegevens (werkelijk waterverbruik) worden later in 2021 bekend. Zodoende is het niet mogelijk om op dit moment een goede onderbouwing van de daling te maken. Wegens het ontbreken van de relevante gegevens is besloten om voor de berekening van opbrengst boekjaar 2020 uit te gaan van meest recente gegevens. Deze procedure is gelijk aan voorgaande jaren. De eventuele afwijkende opbrengst zal verwerkt worden in de komende jaarrekening(en) en in de tussentijdse kwartaalrapportages van de RBG zal hierover worden gerapporteerd.

Tabel 4.9 Opgetreden risico's

Risico	Bedrag (in € 1)
Ongeval tijdens werkzaamheden	0
Lokale verontreiniging watergang	0
Langdurige uitval technische automatisering systeem	0
Pandemie (oninbaarheid belastingen)	1,0
Noodzaak herontwerp van installaties	0,1
Lekkage persleiding	0,25
Geschil gemaal Bergboezem Berkel	0,5
Totaal risico's	1,85

Het weerstandsvermogen is niet aangesproken door de in 2020 opgetreden risico's. Van het verloop van de algemene reserves over 2020 (de incidentele weerstandscapaciteit) kan het volgende overzicht worden gegeven.

Tabel 4.10 Algemene reserves

Algemene reserves (Bedragen * € 1 miljoen)	Saldo 1-1- 2020	Toevoegingen 2020	Onttrekkingen 2020	Saldo 31-12- 2020
Algemene reserve weerstandsvermogen Watersysteem	38,5			38,5
Algemene reserve weerstandsvermogen Zuivering	1,4			1,4
Resultaat 2019 en 2020 (nog te bestemmen)	5,7	6,5	5,7	6,5
Totaal algemene reserves	45,6	6,5	5,7	46,4

Conform de vastgestelde nota Reserves en voorzieningen en Beleidsnotitie Risicomanagement Delfland worden de bestemmingsreserves niet meegerekend bij de bepaling van het weerstandsvermogen. De structurele weerstandscapaciteit omvat de middelen die permanent kunnen worden ingezet om tegenvallers op te vangen zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de bestaande taken. De onderstaande tabel toont de beschikbare weerstandscapaciteit aan het eind van 2020.

Tabel 4.11 Beschikbare weerstandscapaciteit

Onderdeel weerstandsvermogen	1-1-2020 (* € 1 miljoen)	31-12-2020 (* € 1 miljoen)
Algemene reserve weerstandsvermogen Watersysteem	38,5	38,5
Algemene reserve weerstandsvermogen Zuivering	1,4	1,4
Nog te bestemmen resultaat 2019 en 2020	5,7	6,5
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit 31-12-2020	45,6	46,4

Benodigd weerstandsvermogen

Het benodigde weerstandsvermogen bestaat uit de afdekking van het op basis van een simulatie berekende bedrag van risico's. Het benodigde weerstandsvermogen blijkt uit onderstaande tabel.

Tabel 4.12 Benodigde weerstandsvermogen

Risico's	Bedrag (* € 1 miljoen)
Concern breed risicoprofiel	25,0
Totaal benodigde weerstandsvermogen	25,0

Beoordeling weerstandsvermogen

Het benodigde weerstandsvermogen is de buffer die nodig is om 'slechte jaren' op te vangen, jaren waarin één of meer grote incidenten optreden. Voor het weerstandsvermogen zijn alleen die risico's relevant met een potentiële impact van € 1 miljoen tot € 100 miljoen per incident. Incidenten met een impact lager dan € 1 miljoen euro kunnen veelal in de eigen begroting opgevangen worden. Incidenten met een impact hoger dan € 100 miljoen overstijgen de draagkracht van Delfland en maken een beroep op landelijke regelingen noodzakelijk. Met simulatie is vastgesteld dat een slecht jaar met meer dan 95% zekerheid de € 25 miljoen niet zal overstijgen. Het weerstandsvermogen wordt beoordeeld op grond van een bestuurlijk vastgestelde ratio tussen enerzijds de beschikbare weerstandscapaciteit en anderzijds de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten, plus de mogelijke negatieve exploitatiesaldi van de meerjarenbegroting 2020-2023. De weerstandsratio van Delfland per eind 2020 is:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigd weerstandsvermogen}} = \frac{€ 46,4 \text{ mln.}}{€ 25,0 \text{ mln.}} = 1,9$$

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen dient te worden vastgesteld welke ratio Delfland als gewenst nastreeft. Hiertoe wordt gebruikgemaakt van onderstaande waarderingstabel.

Tabel 4.13 Waarderingstabel beoordeling weerstandsvermogen

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Waardering
A	$2,0 < x$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$x < 0,6$	Ruim onvoldoende

Delfland streeft naar een ratio van het weerstandsvermogen van tussen de 1,0 en 1,4. De berekende ratio aan het eind van 2018 is hoger dan deze marge.

4.5 Verbonden partijen

Algemeen

Banden met (verbonden) derde partijen worden altijd aangegaan uit het oogpunt van het publiek belang. Verbindingen met derde partijen zijn namelijk een manier om een bepaalde publieke taak uit te voeren. Per partij (een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie) is sprake van een financieel en een bestuurlijk belang.

Financieel belang wil zeggen: 'Een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt'.

Bestuurlijk belang wil zeggen: 'Zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht'.

In 2013 is de nota Verbonden Partijen door de VV vastgesteld.

Stand van zaken verbonden partijen.

Aan het eind van 2020 nam Delfland deel in de volgende verbonden partijen:

- Nederlandse Waterschapsbank N.V.
- GR Slibverwerking
- Ontwikkelmaatschappij het Nieuwe Westland C.V.
- GR Regionale Belasting Groep
- GR Beheer Grondwater Delft Noord (per 1 januari 2016 opgeheven, maar moet nog ontbonden worden)
- Aquon
- Het Waterschapshuis
- Unie van Waterschappen
- Vereniging van Zuid-Hollandse Waterschappen
- Overeenkomst kosten voor gemene rekening Muskusrattenbestrijding

Aan vier verbonden partijen zijn financiële garanties verleend.

Direct verbonden partijen

De direct verbonden partijen zijn partijen waarin Delfland, conform de definitie van verbonden partijen, zowel een bestuurlijk als financieel belang heeft.

Partij (EV, VV)	Vestigings plaats	Rechts vorm	Ingangs datum	Financieel belang Delfland	Bestuurlijk belang	Overige Informatie 2020
Nederlandse Waterschapsbank N.V.	Den Haag	N.V.	1954	Bezit 755 aandelen A en 60 aandelen B. De nominale waarde van deze aandelen bedraagt in totaal € 114.425. EV eind 2019: € 1.741 mln. VV eind 2019: € 94.464 mln.	Deelname aan algemene vergadering van aandeelhouders. Ieder aandeel A geeft recht op 1 stem en ieder aandeel B geeft recht op 4 stemmen	In 2020 is een bedrag van € 750.000 wegens dividend 2019 beschikbaar gesteld
Slibverwerking (Gemeenschappelijk Regeling)	Rotterdam	GR	1 januari 2010	24% participatie in de GR. GR houdt 14% van de aandelen in het kapitaal van NV Huisvuilcentrale Noord-Holland (HVC). De GR ontvangt jaarlijks een garantstellingsprovisie van HVC en betaalt deze door aan de vijf deelnemende waterschappen. EV eind 2019: € 0,0 mln. VV eind 2019: € 0,0 mln.	Namens Delfland heeft één hoogheemraad zitting in het algemeen en één in het dagelijks bestuur van de GR.	Na toetreding van HHNK, AGV en ZZL daalt het percentage waarvoor Delfland garant staat naar 14%.
Ontwikkelingsmaatschappij Het nieuwe Westland" C.V.	Naaldwijk	C.V	16 mei 2002	Sinds 2002 is het belang gemaximeerd op € 903.023, sinds 2014 volgestort en op basis van in 2015 gemaakte afspraken (Allonge) is dit 2% van het eigen vermogen. De waardering bedroeg per 31-12-2019 € 401.000 EV eind 2020: € 9,9 mln.	Delfland is een stille vennoot. Hoogheemraad P. Ouwendijk is lid van de raad van vennoten van de C.V. Na opheffen van de BV/CV-constructie (verwacht in 2027) wordt na verrekening van winst/verlies het ingelegd vermogen aan Delfland uitgekeerd	

				VV eind 2020: € 27,3mln.		
De Regionale Belasting Groep (Gemeenschappelijke Regeling)	Schiedam	GR	1 januari 2010	Betaling voor de door de RBG verrichte diensten, volledig financieel aansprakelijk. De bijdrage voor 2020 bedroeg € 7.890.002. EV eind 2019: € mln. VV eind 2019: € mln.	Namens Delfland hebben twee hoogheemraden zitting in het algemeen bestuur van de RBG. De dijkgraaf is plaatsvervangend lid.	De RBG verwacht in de toekomst gecontroleerd verder te groeien door aansluiting van meer gemeenten.
Aquon (Gemeenschappelijke Regeling)	Den Bosch	GR	1 juli 2011	Delfland is mede-eigenaar, met een aandeel van 7,7 %. De bijdrage van Delfland voor 2020 bedroeg in totaal € 2.355.165. EV eind 2019: € 0,0 mln. VV eind 2019: € 0,0 mln.	Een hoogheemraad heeft zitting in het algemeen bestuur. De dijkgraaf is onafhankelijk voorzitter	
Het Waterschapshuis (Gemeenschappelijke regeling)	Amersfoort	GR	Vanaf 2010	De bijdrage van Delfland bedroeg in 2020 € 1.365.607. EV eind 2019: € 0,0 mln. VV eind 2019: € 0,0 mln.	De dijkgraaf is voorzitter van het Dagelijks Bestuur van de GR. Verder is Delfland vertegenwoordigd in de Opdrachtgeverstafel (OGT) en het i-Platform	De afgelopen jaren heeft HWH veel geïnvesteerd in bedrijfsvoering: nieuwe huisvesting, nieuwe P&C-cyclus, inrichting financieel systeem, archief op orde. Aangegeven wordt dat HWH de komende tijd geen nieuwe grote interne projecten zal starten en de instandhouding in het teken zal staan van finetuning en het laten landen van de organisatie. Hierdoor zal HWH nog beter kunnen focussen op de planning en uitvoering van de projecten voor de opdrachtgevers.
Unie van Waterschappen	Den Haag	Vereniging	1927	Jaarlijks wordt contributie betaald aan de Unie. Voor 2020 bedroeg de contributie afgerond € 737.000. EV eind 2020: € 2,0 mln. VV eind 2020: € 5,1 mln.	In de ledenvergadering hebben de voorzitters van alle waterschappen zitting.	
Vereniging van Zuid-Hollandse Waterschappen	Delft	Vereniging	27 juli 2007	Jaarlijkse contributie € 1.500.	De dijkgraaf is lid van het bestuur van de vereniging	
Muskusrattenbeheer (Overeenkomst Kosten voor Gemene Rekening)	Houten	KvGR	1 januari 2012	Bijdrage van 5,3% van de totale kosten. Voor 2020 bedroegen de geschatte kosten € 535.000.	Bestuurlijk overleg met per waterschap 1 collegelid	
Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard en Rijnland: gemeenschappelijke administratie	Rotterdam	KvGR	1 januari 2019	Bijdrage van 40% van de totale kosten. Voor 2020 bedroegen de kosten € 890.532. EV eind 2020: € 0,0 mln.	Bestuurlijk overleg met de partners.	

(Overeenkomst kosten voor Gemene Rekening)				VV eind 2020: € 0,0mln.		
--	--	--	--	-------------------------	--	--

Indirect verbonden partijen

Naast de partijen die volgens bovengenoemde definitie zijn aan te merken als verbonden partij, zijn er ook partijen waarmee Delfland indirect verbonden is. Bij deze partijen is er wel sprake van een financieel belang, maar ontbreekt het directe bestuurlijke belang, bijvoorbeeld omdat de indirect verbonden partij een stichting is. Een andere mogelijkheid is dat een verbonden partij bijvoorbeeld aandeelhouder of bestuurder is van achterliggende en daarmee indirect verbonden partij. Hoewel er in voorkomende gevallen volgens de definitie dus geen sprake is van een verbonden partij, is het bestaan van een financieel belang reden genoeg om ook aan deze indirect verbonden partijen aandacht te besteden.

Partij	Vestigings plaats	Rechts vorm	Ingangs datum	Financieel belang Delfland	Bestuurlijk belang	Overige informatie 2020
HVC	Alkmaar	N.V.	1 januari 2010	De GR Slibverwerking is aandeelhouder B in HVC. De aandeelhouders B staan 100% garant voor de slibverwerkingsinstallaties en ontvangen daarvoor een provisie. In totaal stond de GR op 1 januari 2019 garant voor € 35,2 miljoen (€ 29,8 miljoen uitstaande geldleningen + € 5,4 miljoen BEC). De GR is aansprakelijk voor de activiteiten. Bij verhaal bij de GR zullen de waterschappen aan de hand van een vastgelegde verdeelsleutel worden aangesproken. Voor Delfland betreft dat 24%.	Geen: de GR Slibverwerking houdt, namens de deelnemende waterschappen, 14% van de aandelen in HVC.	
Stowa	Den Haag	Stichting	1 januari 1992	De reguliere jaarlijkse bijdrage bedroeg in 2020 € 502.267	Geen; er zitten minimaal 4 en maximaal 6 waterschaps vertegenwoordigers in het bestuur van Stowa.	

4.6 Bedrijfsvoering

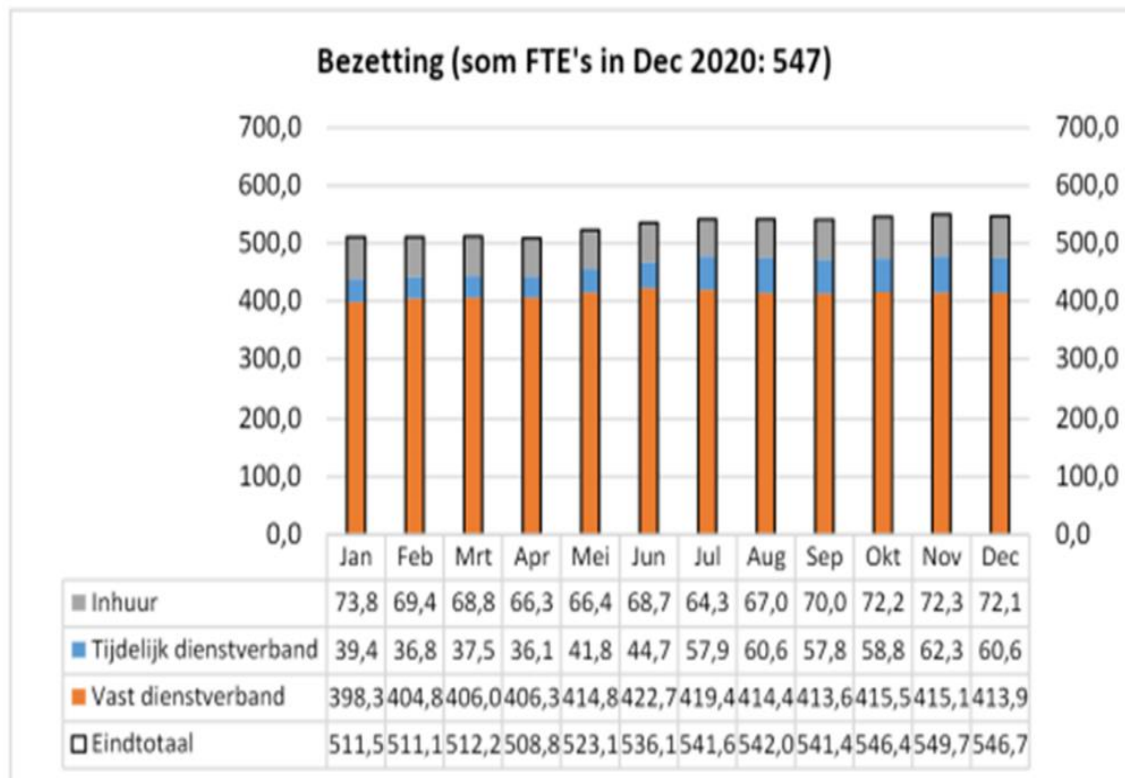
Sociale paragraaf

In 2020 lag de focus op de implementatie van de nieuwe organisatiestructuur als onderdeel van Samenspel. De corona-crisis leidde tot nieuwe prioriteiten op HR-gebied: meer focus op welzijn, de thuiswerkplek en het ondersteunen van de onderlinge verbinding.

Personeelsopbouw

In december 2020 waren 501 medewerkers in dienst (waarvan 64 voor bepaalde tijd); in december 2019 waren dit er 472. Deze 'groei' is een gevolg van de herschikking van de formatie. Medewerkers die waren aangesteld op projecten en in het verleden buiten de personeelsformatie vielen, zijn nu ondergebracht binnen de formatie. Het percentage vrouwen in dienst van Delfland is in 2020 ongewijzigd (36,4%). De gemiddelde leeftijd van medewerkers die in dienst zijn van Delfland (exclusief inhuur en stagiaires) is in december

2020 48,7 jaar. Het totale personeelsverloop bedroeg 7,2%. De norm voor 'normaal' personeelsverloop ligt rond de 15%, afgeleid van de personeelsretentie (het percentage medewerkers dat in dienst blijft) dat daarbij 85% bedraagt. Een aandachtspunt hierbij is dat de uitstroom oververtegenwoordigd is vanuit afdelingen met technische beroepen. In 2020 werd 13,2 % van de totale arbeidskracht (FTE) verkregen uit inhuur. Dit is een daling van 3,7% ten opzichte van 2019. Met 13,2% (FTE) op de totale arbeidscapaciteit is de inhuur verantwoordelijk voor circa 26% van de totale kosten voor arbeid in 2020.

Ziekteverzuim in 2020

Vanwege de corona-crisis werd vanaf 12 maart 2020 thuiswerken als uitgangspunt gehanteerd. Een aantal weken nadat de maatregelen van kracht werden, daalde het ziekteverzuim meer dan gebruikelijk. In mei 2020 was het ziekteverzuim 3,2%, ten opzichte van 3,6% voor mei 2019. In de daaropvolgende maanden bleef het ziekteverzuim continu laag. Hierdoor wijkt het verzuim over 2020 significant af van het normale verloop van het ziekteverzuim. Het jaargemiddeld ziekteverzuim (4% in 2020) is dan ook significant lager dan de gestelde norm voor 'normaal' ziekteverzuim (4,6% op basis van Verbaan). Op basis van de cijfers kan geconcludeerd worden dat de manier van werken en bijbehorende leefomstandigheden door de corona-pandemie een groot effect hebben op het geregistreerd kort verzuim; dit is beduidend minder. Dit beeld wordt bevestigd door een lagere verzuimfrequentie in 2020: 0,7 ten opzichte van 1,2 in 2019. Daarmee is nog niet per definitie gezegd dat er ook minder gezondheidsklachten zijn. De corona-pandemie en het thuiswerken kunnen ook effect hebben gehad op de frequentie en duur van ziekmelden.

Duurzame inzetbaarheid

In dit uitzonderlijke jaar is er veel aandacht geweest voor duurzame inzetbaarheid en vitaliteit. Zo is er een vergoeding gekomen voor het goed inrichten van de thuiswerkplek en zijn er vier webinars 'Gezond thuiswerken met beeldscherm' georganiseerd. Om het welzijn van de medewerkers van Delfland te monitoren, zijn er twee enquêtes gehouden. Deze lieten zien dat de Delflanders gemiddeld tevreden zijn met de manier waarop er met de situatie om wordt gegaan. Naar aanleiding van de resultaten zijn er diverse acties en initiatieven opgestart, ook vanuit de medewerkers zelf.

Diversiteit

Het percentage vrouwen met een topfunctie bedraagt momenteel 32,1%. Het blijft daarbij iets achter ten opzichte van de 36,4% in een willekeurige functie binnen de organisatie. Om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te helpen, is Delfland een samenwerking aangegaan met Werkse!, SWOM en Stroomopwaarts. In 2020 waren er 10 participatiebanen gerealiseerd. Door de corona-omstandigheden is de oorspronkelijke doelstelling niet gehaald (15,9 banen in 2020).

Personeelontwikkeling

De Delfland Academie biedt een gevarieerd opleidingsaanbod dat zich richt op persoonlijke vaardigheden, interne trainingen en proces- en projectmanagement. Vanwege de corona-crisis zijn er veel trainingen niet doorgegaan en de animo om een training digitaal te volgen was minimaal. In 2020 is er één introductiedag voor nieuw personeel georganiseerd waarbij zij fysiek bij elkaar konden komen. Tijdens de lockdown zijn opleidingen digitaal aangeboden.

Stages bij Delfland en relatie met het onderwijs

In 2020 hebben 21 studenten stage gelopen bij Delfland, variërend van WO-stages tot 'snuffelstages' voor middelbare scholieren. Dit is iets lager dan in de afgelopen jaren door de corona-crisis (2019: 32). In 2020 is er om dezelfde reden besloten geen studiebeurs MBO Watermanagement beschikbaar te stellen. Om de ontwikkeling en verspreiding van kennis over water te stimuleren, heeft Delfland een scriptieprijs in het leven geroepen voor studenten van universiteiten. In 2020 is door een vakkundige jury uit twintig inzendingen een winnaar gekozen. In januari 2020 was jeugddijkgraaf Jiska Taal betrokken bij de landelijke campagne 'hohohoogwater'. Daarna zijn vanwege corona de activiteiten van het landelijke jeugdwaterschapsbestuur on hold gezet. De waterschappen beraden zich dit jaar over de vorm het jeugdwaterschapsbestuur voor de toekomst.

Vertrouwenspersoon

In 2020 zijn de interne vertrouwenspersonen vier keer geconsulteerd in het kader van de Regeling 'Klachtbehandeling Ongewenst Gedrag'. De vertrouwenspersonen constateren hiermee een voortgaande, afnemende lijn in het aantal consultaties. In 2020 waren er geen consultaties in het kader van de Klokkenluidersregeling. De (meer uitgebreide) rapportage van de interne vertrouwenspersoon wordt jaarlijks besproken met de portefeuillehouder, de secretaris-directeur/directieteam en de OR.

Medezeggenschap

Ondernemingsraad (OR) verkiezingen

In april 2020 zijn er OR-verkiezingen gehouden en is er een nieuw OR-team van elf medewerkers begonnen aan de driejarige zittingstermijn. De OR wil er in de komende periode aan bijdragen dat de medezeggenschap is geborgd in de organisatie.

Organisatie van de OR

Het dagelijks bestuur van de OR wordt gevormd door een voorzitter en vicevoorzitter. De OR heeft twee commissies: VGWM (Veiligheid, gezondheid, welzijn en milieu) en de Arbeidsvoorwaardencommissie (opvolger van het Georganiseerd Overleg). Daarnaast heeft de OR wisselende werkgroepen per dossier of onderwerp waarin ook niet-OR-leden kunnen deelnemen. De commissies en werkgroepen doen het voorbereidende werk voor de OR. Uit het laatste medewerkersonderzoek blijkt dat medewerkers tevreden zijn over het functioneren van de OR.

Dossiers

De OR overlegt tweemaandelijks met de secretaris-directeur.

De OR heeft in 2020 instemming verleend aan: de Inconvenientenregeling, Regeling veiligheids- en beeldschermbril, BHV-uitvoeringsregeling persluchtmaskers, de Explosieveiligheidsdocumenten (ATEX) AWZI De Groote Lucht, het Werving- en selectiebeleid en de nieuwe Gesprekscyclus. Andere belangrijke onderwerpen waren dit jaar de kanteling van de organisatie (Fase 2 van Samenspel) en de corona-crisis.

Veiligheid

De stuurgroep Veiligheid is in 2020 opgericht om de ambitieverklaring Veiligheid te realiseren. In 2020 is de verklaring vertaald naar actieplannen voor 2021 en 2022. Het aantal meldingen van onveilige situaties en incidenten is in 2020 substantieel afgenomen (van 2019: 136 naar 2020: 39). De afname valt samen met het begin van de corona-crisis.

Tabel 4.14 Totaaloverzicht meldingen 2019 en 2020

Meldingen	2019	2020
Doktersbehandeling	2	4
Verzuim	4	2
EHBO of gering letsel	8	9
Bijna ongeval	10	6
Gevaarlijke situatie	106	13
Schade	6	5
Totaal	136	39

In 2020 zijn door de stuurgroep Veiligheid & Gezondheid verschillende acties uitgevoerd, waaronder:

- De Week van de veiligheid, met als thema: Veilig werken doe je samen, ook op afstand.
- Een aantal organisatiebrede veiligheidsinstructies is opgesteld en getoetst in de organisatie.
- De stuurgroep en projectgroep Veiligheid en Gezondheid zijn opgericht. De projectgroep Veiligheid en Gezondheid heeft de ambities uit de ambitieverklaring omgezet in acties. Daarmee is een start gemaakt om de ambitie van Delfland op het gebied van veiligheid, gezondheid en milieuzorg te realiseren.
- Het ondersteunen van de organisatie bij het bepalen van de coronamaatregelen.
- Het onderzoeken van enkele incidenten en veel werkplekbezoeken.

4.7 EMU-saldo

Het EMU-saldo betreft het vorderingensaldo op transactiebasis van de gehele sector overheid. Hierbij inbegrepen zijn de centrale overheid, de sociale fondsen en de lokale overheden. De onderstaande tabel geeft de berekening van het EMU-saldo voor Delfland over 2020.

Tabel 4.15 EMU-saldo

Meerjarig EMU-saldo (bedragen * € 1.000)	Jaarrekening 2020	Begroting na wijziging 2020	Jaarrekening 2019
Exploitatiesaldo voor bestemming	29.020	22.508	33.504
Invloed investeringen			
Bruto-investeringsuitgaven	-24.078	-28.000	-12.794
Investeringsbijdragen			
Verkoop van materiële en immateriële vaste activa			
Afschrijvingen	39.985	38.473	37.298
Invloed voorzieningen			
Toevoegingen aan voorzieningen ten laste van de exploitatie	0	0	186
Onttrekkingen aan voorzieningen ten gunste van de exploitatie	-40	0	-1.389
Onttrekkingen rechtstreeks uit voorziening	-33	0	-96
Deelnemingen en aandelen			
boekwinst	0	0	0
boekverlies	0	0	0
Totaal EMU-saldo	44.854	32.981	56.709

4.8 Waterschapsbelastingen

De waterschapsbelastingen zijn in de paragraaf 3.6 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien toegelicht.

4.9 Wet normering topinkomens

Met ingang van 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) van kracht. De WNT normeert de bezoldiging (het bezoldigingsmaximum) en ontslagvergoedingen van topfunctionarissen in de (semi)publieke sector.

Indien de bezoldiging en/of een ontslagvergoeding van een topfunctionaris de wettelijke norm overschrijdt, dient het meerdere van de betreffende topfunctionaris teruggevorderd te worden. In de wet is tevens geregeld wie als topfunctionaris dient te worden aangemerkt. Voor een waterschap geldt de secretaris-directeur als topfunctionaris. Het bezoldigingsmaximum voor 2020 bedraagt € 201.000.

Uit onderstaand tabel blijkt dat de bezoldiging van de secretaris-directeur binnen de norm blijft.

Tabel 4.16 WNT

(Bedragen * €1)	Ir. P. Janssen
Functiegegevens	Secretaris-directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2020	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	151.055
Beloningen betaalbaar op termijn	21.194
<i>Subtotaal</i>	<i>172.249</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	201.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.
Bezoldiging	172.250
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.
Gegevens 2019	
Aanvang en einde functievervulling in 2020	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	Ja
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	140.486
Beloningen betaalbaar op termijn	20.363
<i>Subtotaal</i>	<i>160.849</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	194.000
Totaal bezoldiging 2019	160.849

5 Jaarverslag: Financiële overzichten investeringsprojecten

5.1 Investeringsuitgaven 2020 per programma

De begroting 2020 ging uit van een investeringsraming van € 28,0 miljoen. In de Burap werd deze raming bijgesteld naar € 24,9 miljoen. Uiteindelijk is er in 2020 een totaal van € 23,5 miljoen gerealiseerd. De onderstaande tabel geeft het verloop in 2020 van de oorspronkelijk geraamde investeringsuitgaven tot aan de uiteindelijke realisatie van in totaal € 23,5 miljoen.

Tabel 5.1 Overzicht investeringen per programma

Investerings per programma (Bedragen x € 1 miljoen)	Raming primitieve Begroting 2020	Bijgestelde raming Burap 2020	Realisatie in 2020
Waterveiligheid	10,0	13,0	13,2
Waterkwaliteit	3,0	2,3	2,0
Waterkwantiteit	9,0	6,6	6,4
Waterketen	5,0	2,4	1,8
Organisatie en bestuur	1,0	0,6	0,1
Totaal	28,0	24,9	23,5

5.2 Gereedgekomen projecten

Bijlage I in hoofdstuk 8 geeft een overzicht van de 26 in 2020 gereedgemelde en geactiveerde investeringen. Het geraamde investeringsplan bedroeg € 15,0 miljoen en het beschikbaar gestelde krediet € 14,3 miljoen. De uiteindelijk geactiveerde kosten kwamen uit op een bedrag van € 11,6 miljoen.

5.3 Restantkredieten

Bijlage II in hoofdstuk 8 geeft een overzicht van de 120 restantkredieten die nog niet (financieel) zijn afgerond en doorlopen naar 2021. Bij de vaststelling van de jaarstukken 2020 wordt besloten om van deze investeringen het restant-investeringskrediet van in totaal € 120,5 miljoen over te brengen naar 2021.

5.4 Projecten Buitengewoon onderhoud en NEZ

Deze projecten worden in een afzonderlijke rapportage verantwoord en als bijlage bij de behandeling van de jaarstukken opgenomen.

6 Jaarrekening: De exploitatierekening

6.1 Presentatie van de exploitatierekening naar diverse gezichtspunten

De verdeling van de exploitatie en het resultaat over 2020 wordt in de onderstaande tabellen gepresenteerd en toegelicht naar diverse gezichtspunten.

Voor een nadere analyse van verschillen verwijzen wij naar de opgenomen toelichtingen onder 'Exploitatie: wat heeft het gekost?'.

6.2 Exploitatierekening naar programma's

Tabel 6.1 presenteert de lasten en baten per programma en het resultaat voor en na bestemming.

Tabel 6.1 Overzicht van Lasten en Baten per programma

Programma (Bedragen * € 1 miljoen)	Begroting 2020			Begroting 2020 na wijziging			Jaarrekening 2020		
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
Waterveiligheid	24.856	75	-24.781	25.665	75	-25.590	28.612	3.457	-25.155
Waterkwaliteit	10.317	0	-10.317	10.508	0	-10.508	10.502	75	-10.427
Waterkwantiteit	38.801	969	-37.832	38.791	969	-37.821	38.779	754	-38.025
Waterketen	108.521	16.240	-92.281	108.242	16.840	-91.402	108.187	17.700	-90.487
Financiën	9.124	237.448	228.324	11.705	236.285	224.580	14.579	242.835	228.255
Organisatie en bestuur	36.316	122	-36.194	36.873	122	-36.751	35.313	170	-35.143
Resultaat voor bestemming	227.935	254.854	26.919	231.784	254.292	22.508	235.971	264.990	29.018
<i>Mutaties reserves</i>									
Financiën	28.344	1.425	-26.919	23.933	1.425	-22.508	23.933	1.425	-22.508
Resultaat na bestemming	256.279	256.279	0	255.717	255.717	0	259.904	266.415	6.510

6.3 Verdeling saldo per programma naar hoofdtaken na doorbelasting bedrijfsvoering en mutaties reserves

Tabel 6.2 geeft het saldo van de diverse programma's naar de twee hoofdtaken.

Tabel 6.2 Overzicht saldo per programma naar hoofdtaken

Programma (Bedragen * € 1 miljoen)	Watersysteem- beheer	Zuiverings- beheer	Totaal
Waterveiligheid	25,2	0,0	25,2
Waterkwaliteit	10,4	0,0	10,4
Waterkwantiteit	38,0	0,0	38,0
Waterketen	1,7	88,8	90,5
Financiën	-86,0	-120,6	-205,7
Organisatie en bestuur	25,2	9,9	35,1
Saldo voor doorbelasting	14,5	-21,9	-6,5

6.4 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten

De onderstaande tabel geeft de totale exploitatie weer, verdeeld naar kosten- en opbrengstensoorten.

Tabel 6.3 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten

EMU-omschrijving (bedragen * € 1.000)	Primitieve begroting 2020	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020
Externe rentelasten	31.188	31.188	31.157
Afschrijvingen van activa	38.473	38.473	39.985
Salarissen huidig personeel en bestuurders	28.534	28.534	31.927
Sociale premies	8.061	8.195	8.926
Overige personeelslasten	1.900	1.658	1.675
Personeel van derden	800	0	735
Duurzame gebruiksgoederen	3.291	3.995	5.636
Overige gebruiksgoederen en verbruiksgoederen	152	111	152
Energie	4.275	4.275	4.576
Huren en rechten	84	78	227
Leasebetalingen	38.177	37.092	37.087
Pachten en erfpachten	4	4	3
Verzekeringen	289	358	353
Belastingen	1.810	1.810	2.084
Onderhoud door derden	70.545	61.901	56.200
Bijdragen aan bedrijven	251	939	1.668
Bijdragen aan overheden	1.487	12.356	13.030
Bijdragen aan overige	310	310	549
Toevoegingen aan voorzieningen	0	0	0
Onvoorzien	-2.293	507	0
Totaal kosten(a)	227.337	231.784	235.971
Externe rentebaten		0	1
Dividend		750	753
Baten i.v.m. salarissen en sociale lasten		0	102
Uitlening van personeel		300	312
Verkoop van grond	1.750	1.750	1.632
Verkoop van duurzame goederen	0	0	342
Verkoop van overige goederen	2.736	3.736	4.387
Opbrengst uit grond en water	901	312	171
Huuropbrengst uit overige eigendommen	0	389	548
Diensten voor derden	14.138	13.638	14.381
Bijdragen van overheden	1.072	1.072	1.526
Bijdragen van overige		0	2.086
Waterschapsbelastingen totaal	240.829	246.770	249.442
Oninbaar / kwijtschelding	-7.171	-14.424	-10.731
Onttrekkingen aan voorzieningen	0	0	40
Financiering en geactiveerde lasten	0	0	0
Totaalopbrengsten(b)	254.254	254.292	264.990
Exploitatieresultaat voor bestemming (b-a)	26.917	22.508	29.019
Toevoegingen aan reserves	-28.342	-23.933	-23.933
Onttrekkingen aan reserves	1.425	1.425	1.425
Nog te bestemmen resultaat voordelig	0	0	6.510

Toelichting

De belangrijkste afwijkingen betreffen onderstaand.

Het afschrijven van immateriële activa en de meer dan in de begroting geraamde activeringen van BGO-investeringen in 2019 leidden tot hogere kapitaallasten (dit staat toegelicht in programma's Waterveiligheid en Waterkwantiteit). In 2020 werd definitieve afrekening van de investeringen Delflandse Kust afgerond. Per saldo was er sprake van een hogere bijdrage van

in totaal € 1,3 miljoen (dit staat toegelicht in programma Waterveiligheid). De hogere werkelijke salarissen en sociale lasten van € 4,7 miljoen worden voor € 4,3 miljoen gecompenseerd door de lagere kosten op de post 'onderhoud derden'. Daarin was een raming van in totaal € 4,3 miljoen opgenomen, die in de realisatie – op basis van een herallocatie – in 2020 als personeelslasten zijn verantwoord. Per saldo is er sprake van een beperkte afwijking op de personeelslasten. De werkelijke oninbaarheid van de belastingenvorderingen over 2020 viel lager uit dan in de Burap werd verondersteld (dit staat toegelicht bij het programma Financiën).

6.5 Exploitatierekening naar kostendrager

Tabel 6.4 Exploitatierekening naar kostendrager

Kostendrager watersysteembeheer (bedragen * € 1 miljoen)	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020
<i>Totaal kosten</i>	110,3	113,3
<i>Opbrengsten</i>		
Belastingopbrengsten	-107,5	-109,6
Kwijtscheldingen	7,2	7,0
Oninbaar verklaringen	2,4	0,6
Dividenden en overige algemene opbrengsten	-3,9	-6,9
<i>Totaalopbrengsten</i>	-101,8	-108,9
<i>Resultaat vóór bestemming</i>	8,4	4,4
<u>Bestemming tijdens begrotingsjaar</u>		
Algemene reserve Watersysteembeheer	-9,8	-10,7
<i>Nog te bestemmen resultaat Watersysteembeheer</i>	18,3	15,1

Kostendrager zuiveringsbeheer (bedragen * € 1 miljoen)	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020
<i>Totaal kosten</i>	121,5	122,3
<i>Opbrengsten</i>		
Belastingopbrengsten	-136,8	-139,9
Kwijtscheldingen	0,0	0,0
Oninbaar verklaringen	4,8	3,1
Dividenden en overige algemene opbrengsten	-20,5	-18,9
<i>Totaalopbrengsten</i>	-152,4	-155,7
<i>Resultaat vóór bestemming</i>	-30,9	-33,4
<u>Bestemming tijdens begrotingsjaar</u>		
Algemene reserve zuiveringsbeheer	-12,7	-11,8
<i>Nog te bestemmen resultaat Zuiveringsbeheer</i>	-18,3	-21,6

De exploitatierekening naar kostendragers was in de begroting 2020 niet opgenomen. Voor een toelichting op de opbrengsten wordt verwezen naar paragraaf 3.6 Financiën. In dit hoofdstuk wordt per taak de belastingopbrengst toegelicht. Voor wat betreft de kosten is per taak sprake van een zeer geringe afwijking.

6.6 Belastingopbrengsten

De belastingopbrengsten zijn in de paragraaf 3.6 Financiën toegelicht.

6.7 Begrotingsrechtmatigheid

In de Burap 2020 zijn de bijgestelde lasten en baten opgenomen. Bestedingen boven het begrotingsbedrag op programmaniveau zijn onrechtmatige uitgaven (begrotingsonrechtmatigheid). Ook overschrijdingen op investeringskredieten zijn onrechtmatig. Conform het afwijkingenbeleid worden beïnvloedbare afwijkingen boven de € 500.000 vooraf voorgelegd aan de Verenigde Vergadering. Voor investeringen ligt deze grens op 10% van het investeringsbedrag (met een absoluut maximum van € 500.000) en voor de netto exploitatielasten is dit 10% van de begrote kosten van een programma (met een absoluut maximum van € 500.000). Voor zover de budgetten voor laatstgenoemde afwijkingen niet in de Burap 2020 zijn bijgesteld, wordt hierover verantwoording afgelegd in de jaarrekening 2020.

In de hieronder opgenomen tabel is weergegeven voor welke programma's en bij welke investeringen sprake is van een overschrijding. Deze overschrijdingen worden ieder afzonderlijk toegelicht. Afhankelijk van de oorzaak en de mate van beïnvloedbaarheid van de overschrijding, tellen de overschrijdingen al dan niet mee in het rechtmatigheidsoordeel van de accountant. Met het vaststellen van de jaarrekening 2020 autoriseert de Verenigde Vergadering deze onrechtmatigheden.

Tabel 6.5 Begrotingsrechtmatigheid

Begrotingsrechtmatigheid per programma (Bedragen * € 1.000)	Gewijzigde begroting 2020	Realisatie 2020	Begrotingsafwijking *
Waterveiligheid	25.590	25.155	-436
Waterkwaliteit	10.508	10.427	-81
Waterkwantiteit	37.821	38.025	204
Waterketen	91.402	90.487	-915
Financiën (incl. dekkingsmiddelen)	-202.072	-205.747	-3.675
Organisatie en bestuur	36.751	35.143	-1.608
	0	-6.510	-6.510

Overschrijding programma's

Waterkwantiteit – De overschrijding van de netto exploitatielasten van € 204.000 bedraagt 0,5% van de begrote kosten en heeft een absolute omvang kleiner dan € 500.000. De overschrijding heeft onder meer betrekking op kosten van herstelwerkzaamheden aan de persleiding van het gemaal Bergboezem Berkel. Er was een geschil met de aannemer en eind 2020 heeft de rechtbank uitspraak gedaan dat Delfland ongeveer € 490.000 moet bijdragen aan de kosten. Deze extra kosten konden niet meer worden meegenomen in de Burap 2020. Bij deze overschrijding is het college van dijkgraaf en hoogheemraden binnen haar bevoegdheden gebleven.

7 Jaarrekening: Balans en toelichting

7.1 Balans per 31 december 2020

Activa (Bedragen * € 1.000)	31-12- 2020	1-1-2020	Passiva (Bedragen * € 1.000)	31-12-2020	1-1-2020
Vaste activa			Vaste passiva		
			<i>Eigen vermogen</i>		
Immateriële vaste activa	0	0	Algemene reserves	39.869	39.869
Materiële vaste activa	778.572	794.479	Egalisatiereserves	15.734	15.234
Financiële vaste activa	493	493	Bestemmingsreserves	67.141	39.264
			Nog te bestemmen exploitatieresultaat	6.510	5.688
			Totaal eigen vermogen	129.254	100.055
			Voorzieningen	80	153
			Vaste schulden met een looptijd van een jaar of langer	682.028	699.373
Totaal vaste activa	779.065	794.972	Totaal vaste passiva	811.362	799.581
Vlottende activa			Vlottende passiva		
Uitzettingen met een looptijd korter dan 1 jaar	73.787	43.711			
Kortlopende vorderingen	9.023	15.927	Netto vlottende schulden met een looptijd korter dan een jaar	30.054	30.690
Liquide middelen	6	5	Overlopende passiva	27.923	31.344
Overlopende activa	8.358	6.999			
Totaal vlottende activa	91.174	66.643	Totaal vlottende passiva	58.877	62.034
Totaal	870.239	861.614	Totaal	870.239	861.614
			Niet uit de balans blijkende verplichtingen*	7.107	9.007

*Dit betreft de verleende garanties

7.2 Waarderingsgrondslagen

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met het Waterschapsbesluit en de Waterschapswet. De jaarrekening is opgesteld in euro's. De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn. De dividendopbrengsten van deelnemingen worden als opbrengst verantwoord op het moment waarop dit dividend betaalbaar gesteld wordt. De personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden met ingang van 1 januari 2019 - op basis van het besluit inzake de balansverkortings en de hierop geactualiseerde nota Activabeleid - niet meer geactiveerd, maar direct ten laste van de exploitatierekening gebracht.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn opgenomen tegen de vervaardiging- of de verkrijgingsprijs verminderd met de eventuele bijdragen van derden. Hierbij omvat de vervaardigingsprijs de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. Met ingang van 1 januari 2019 worden geen personeelskosten meer aan de onderhanden investeringsprojecten toegerekend. Vanaf 2016 werd ook al geen rente meer aan de onderhanden projecten toegerekend. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. In die gevallen wordt dit op het saldo afgeschreven.

De netto-investering wordt door jaarlijkse afschrijvingen ten laste van de exploitatie gebracht. De afschrijvingen gebeuren over het algemeen op lineaire basis en worden bepaald door de verwachte levensduur. De afschrijving vindt plaats met ingang van het eerste jaar na de ingebruikname. De afschrijvingstermijnen zijn gebaseerd op de vastgestelde nota Activabeleid. De investeringen met een totale vervaardigingsprijs van minder dan € 100.000 worden in het jaar van aanschaf direct ten laste van de exploitatie gebracht.

Indien van toepassing wordt er rekening gehouden met duurzame waardeverminderingen en afwaardering van activa bij buitengebruikstellingen.

Afschrijvingstermijnen

Van de belangrijkste activa is in onderstaande tabel de afschrijvingstermijn opgenomen.

Investering in	Termijn
Gronden	0
Grondwerken (BGO)	15
Waterberging	40
Machines	10
Vervoermiddelen	5
Gebouwen/woningen bouwkundig	40
Idem elektro/mechanisch	15
Waterkering	35
Boezemkaden reconstructie	25
Persleidingen (PPS)	50

Financiële vaste activa

Participaties in het aandelenkapitaal van nv's en bv's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het Waterschapsbesluit) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de intrinsieke waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

De uitzettingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor de verwachte oninbaarheid van debiteuren wordt op het debiteurensaldo een voorziening dubieuze debiteuren in mindering gebracht.

Liquide middelen

Deze activa worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Reserves en voorzieningen

De reserves vormen gezamenlijk het eigen vermogen van Delfland dat uit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden is. Bij de reserves wordt onderscheid gemaakt tussen de algemene reserve(s) en de bestemmingsreserves. De Verenigde Vergadering heeft aan verschillende reserves een specifieke bestemming gegeven waardoor deze zijn afgezonderd van besteding

voor een specifiek doel. De reserves zijn nominaal gewaardeerd. De voorzieningen zijn vermogensbestanddelen met het doel om belangrijke fluctuaties in de exploitatielasten op te vangen. De omvang van de voorzieningen wordt bepaald door toekomstige financiële verplichtingen en risico's. De voorzieningen zijn nominaal gewaardeerd.

Vaste schulden met een looptijd van langer dan één jaar

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met aflossingen en hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Overige balansposten

De waardering van alle overige balansposten vindt plaats tegen de historische verkrijgingsprijs. Indien hiervan wordt afgeweken, is dit in de toelichting bij de desbetreffende balanspost vermeld.

Borg- en garantstellingen

Voor zover leningen door Delfland zijn gewaarborgd, is buiten de balansstelling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per het eind van het boekjaar opgenomen. Hierin is naast de borg- en garantstellingen ook de inkoop contractverplichtingen opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

Rekening van baten en lasten

Voor de rekening van baten en lasten is het stelsel van baten en lasten toegepast. Dit stelsel houdt in dat het jaar waarin de prestaties (goederen en diensten) zijn verricht bepalend is voor de toerekening van de baten en lasten aan het betreffende jaar, ook als zij niet tot ontvangst of uitgaven hebben geleid in het verslagjaar. De belastingopbrengsten zijn gebaseerd op de laatst bekende (aanvullings)kohieren. Winsten worden slechts in acht genomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de rekening bekend zijn.

7.3. Materiële vaste activa

Het onderstaande overzicht geeft het totaal verloop van de materiële vaste activa over 2020.

Gereedgekomen werken (Bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 01-01-2020	Investerings 2020	Afschrijving 2020	Boekwaarde 31-12-2020
Gronden en terreinen	70.555	0	198	70.357
Machines, apparaten en installaties	493	0	219	273
Bedrijfsgebouwen	21.521	0	1.204	20.317
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	680.543	14.442	37.555	657.429
Overige materiële activa	2.506	269	808	1.967
Totaal	775.616	14.711	39.985	750.343

Voor een overzicht van de gereedgekomen en geactiveerde investeringen wordt verwezen naar hoofdstuk 5. Het totaal onderhanden werk heeft het volgende verloop:

Onderhanden werken (Bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 01-01-2020	Uitgaven onderhanden werken	Bijdragen onderhanden den werk	Activering	Boekwaarde 31-12-2020
Verloop onderhanden werk	18.862	24.078		-14.711	28.230
Totaal onderhanden werken	18.862	24.078	0	-14.711	28.230

Totaal materiële vaste activa	794.479				778.572
--------------------------------------	----------------	--	--	--	----------------

De beginstand per 1 januari 2020 van het onderhanden werk is gecorrigeerd met € 7,2 miljoen. De boekwaarde is verhoogd, omdat er sprake is van een vooruit ontvangen subsidie voor het project Waterharmonica en de Zoetwaterfabriek. Bijdragen van derden in projecten verlagen de boekwaarde, echter de investeringen in deze projecten zullen hoofdzakelijk plaatsvinden in 2021/2022. Deze correctie op de stand per 1 januari 2020 heeft ook effect op

de post overlopende passiva. Deze jaarrekeningpost wordt met hetzelfde bedrag verhoogd. Deze aanpassing in de beginbalans heeft geen effect op het resultaat of eigen vermogen. Er zijn 120 restantkredieten voor onderhanden werken, die nog niet (financieel) zijn afgerond en doorlopen in 2021. In de jaarrekening 2020 wordt besloten om van deze investeringen het restant-investeringskrediet van in totaal € 120,5 miljoen over te brengen naar 2021. In bijlage II wordt een overzicht gegeven van de 120 restantkredieten die nog niet (financieel) zijn afgerond en doorlopen in 2021.

7.4. Financiële vaste activa

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de financiële vaste activa over 2020.

Kapitaalverstrekkingen aan bedrijven Omschrijving (Bedragen * € 1.000)	Boekwaarde 01-01-2020	Toename	Afname	Boekwaarde 31-12-2020
Kapitaalverstreking Nederlandse Waterschapsbank	92			92
Kapitaalverstreking ontwikkelingsmij. Het Nieuwe Westland C.V.	401			401
Totaal	493			493

Kapitaalverstreking Nederlandse Waterschapsbank N.V.

Delfland is eigenaar van 755 aandelen A en 60 aandelen B van de Nederlandse Waterschapsbank N.V. De nominale waarde van deze aandelen bedraagt € 86.825 (aandelen A) en € 27.600 (aandelen B). De historische aanschafprijs van deze aandelen bedraagt € 92.458. In 2020 is € 757.752 dividend beschikbaar gesteld. De uitkering vindt plaats in 2021.

Kapitaalverstreking Ontwikkelingsmaatschappij 'Het Nieuwe Westland' C.V.

Delfland heeft sinds 2001 een belang in Ontwikkelingsmaatschappij 'Het Nieuwe Westland' C.V. De omvang van het belang bedraagt € 0,9 miljoen. De boekwaarde van het belang is afgelopen jaren afgewaardeerd naar € 0,4 miljoen als gevolg van negatieve resultaten, die Het Nieuwe Westland heeft gerealiseerd.

7.5. Vorderingen, nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen

Uitzettingen met een looptijd korter dan 1 jaar

Uitzettingen met een looptijd korter dan 1 jaar	31-12-2020	31-12-2019
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	73.787	43.711
Totaal	73.787	43.711

Kortlopende vorderingen

De specificatie van deze post luidt als volgt:

Kortlopende vorderingen (Bedragen * € 1.000)	31-12-2020	31-12-2019
Vorderingen op belastingdebiteuren	15.698	21.396
Af: voorziening dubieuze debiteuren belasting	-9.368	-9.612
Vorderingen belastingen, sociale en pensioenpremies	129	102
Vordering mbt tot BTW-suppletieaangifte	1.569	1.569
Overige debiteuren	995	2.472
Totaal	9.023	15.927

Alle vorderingen zijn per direct opeisbaar.

Vorderingen op belastingdebiteuren

Deze post betreft het openstaande saldo van de belastingdebiteuren per 31 december 2020. De invordering en de aanslagoplegging wordt uitgevoerd door de RBG. Vorderingen die per balansdatum door de RBG als inbaar worden geschat kunnen als gevolg van de corona-crisis gedurende 2021 minder inbaar blijken.

Btw-suppletie

Delfland is in afwachting van de uitspraak van de Belastingdienst inzake mogelijk terug te vorderen btw op investeringen en baggerwerkzaamheden in de jaren 2013-2016. Voor de onderbouwing van de uitspraak voert de Belastingdienst een boekenonderzoek uit.

Debiteuren algemeen

Het openstaande saldo debiteuren is het saldo op peildatum 31 december 2020. Een gedeelte van het bedrag is in 2021 inmiddels ontvangen.

Voorziening dubieuze debiteuren belastingen

De hoogte van de voorziening wordt bepaald op basis van kengetallen per belastingjaar en de belastingsoort van het openstaande saldo. Deze berekening wordt afgezet tegen de hoogte van de voorziening van het vorige jaar. Het verschil wordt aan de voorziening toegevoegd of onttrokken met inachtneming van het voorzichtigheidsprincipe.

Overlopende activa

De specificatie van deze post luidt als volgt:

Overlopende activa (bedragen * € 1.000)	31-12-2020	31-12-2019
Nog op te leggen en te ontvangen aanslagen belastingen	1.543	1.771
Nog te ontvangen bedragen algemeen	3.967	2.868
Nog te ontvangen subsidies	0	0
Vooruitbetaalde kosten	2.848	2.360
Totaal	8.358	6.999

Nog op te leggen aanslagen belastingen

Deze post betreft de nog door de Regionale Belasting Groep op te leggen aanslagen. In paragraaf 3.6 is dit toegelicht.

Nog te ontvangen bedragen algemeen

Deze post betreft diverse nog te ontvangen bedragen waarvoor nog geen factuur is verzonden.

Vooruitbetaalde kosten

Dit betreft facturen die in 2020 door Delfland zijn betaald, maar die betrekking hebben op 2021.

7.6. Liquide middelen

De specificatie van deze post luidt als volgt:

Liquide middelen (bedragen * € 1.000)	31-12-2020	31-12-2019
Overige bank- en girotegoeden (ING)	5	4
Kasmiddelen en cheques	1	1
Totaal	6	5

Het negatieve rekening-courantsaldo bij de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) is verantwoord onder de kortlopende schulden. Delfland heeft bij de NWB een kredietfaciliteit van € 52,3 miljoen.

In 2020 is sprake geweest van verplicht schatkistbankieren, zoals blijkt uit onderstaande tabel.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
		Verslagjaar 2020			
(1)	Drempelbedrag	1.705			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dag basis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	-	272	191	27
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	1.705	1.433	1.514	1.678
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
		Verslagjaar 2020			
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	227.300			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	227.300			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b) * 0,0075 + (4c) * 0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	1.705			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dag basis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	-	24.718	17.568	2.483
(5b)	Dagen in het kwartaal	91	91	92	92
(2) = (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dag basis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	-	272	191	27

7.7. Eigen vermogen

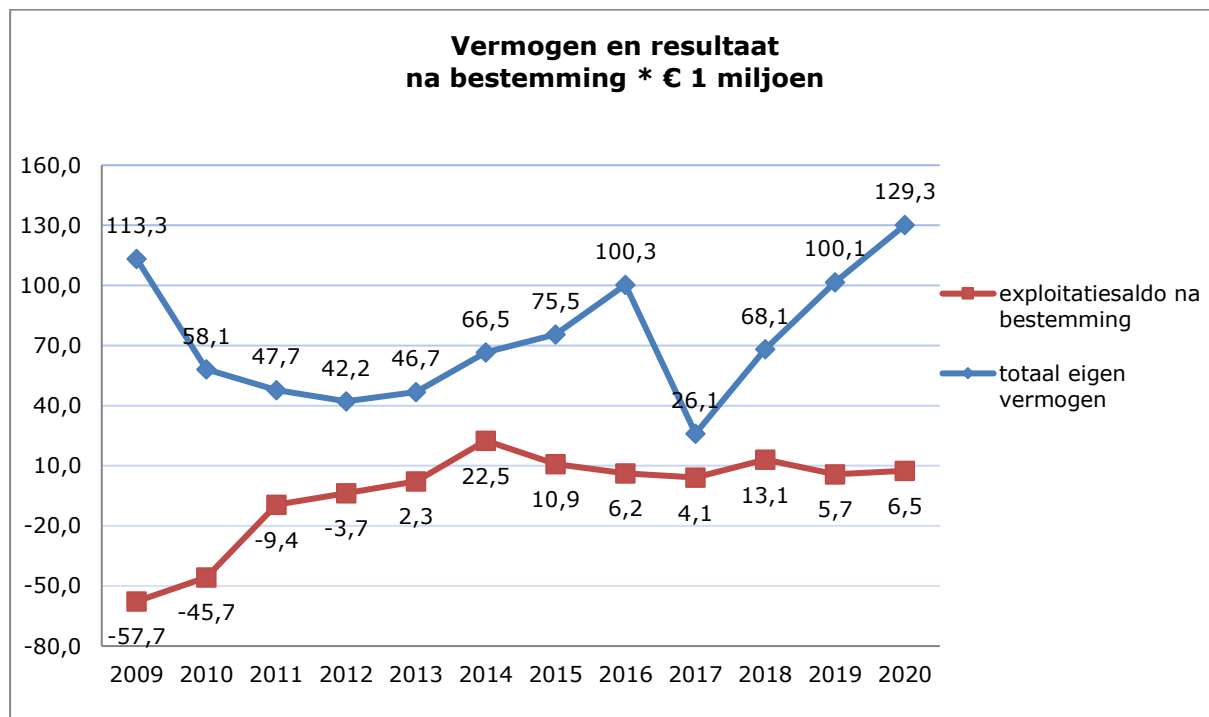
Correctie beginbalans eigen vermogen

De gereserveerde middelen met betrekking tot OAS werd tot en met 2017 gepresenteerd als voorziening. In de jaarrekening 2018 is na discussie met de accountant de voorziening OAS omgezet naar een bestemmingsreserve OAS. De accountant was van mening dat er geen sprake is van een afdwingbare verplichting vanuit de samenwerkingsovereenkomst. Na afstemming met onze nieuwe accountant is besloten om de beginbalans te corrigeren op dit punt. Het is namelijk het samenwerkingsverband OAS dat mag beschikken over deze gereserveerde middelen. De gereserveerde middelen in het kader van het samenwerkingsverband OAS worden in de jaarstukken 2020 niet meer gepresenteerd als bestemmingsreserve, maar onder de nog te besteden bedragen. Deze aanpassing verlaagt het eigen vermogen per 1 januari 2020 met € 1,6 miljoen, maar geeft een zuiverder beeld over de omvang van de reserves waarover Delfland zelf mag beschikken.

Bij de vaststelling van de jaarstukken 2019 is besloten om € 0,2 miljoen te onttrekken aan de reserve OAS ten gunste van investeringsproject de Zandfilter. Deze mutatie is verwerkt in de beginbalans bij de overlopende passiva en komt derhalve niet voor in de kolom resultaatverwerking 2019 in de tabel.

Het totale eigen vermogen bestaat uit de algemene reserves, de tariefseglisatiereserves, de bestemmingsreserves en het nog niet bestemde resultaat 2020 van € 6,5 miljoen, dat in afwachting van nadere besluiten, afzonderlijk in de balans is opgenomen. In 2020 steeg het totale eigen vermogen van € 100,1 miljoen naar € 129,3 miljoen. Onderstaande grafiek toont het verloop van het totale eigen vermogen en het exploitatiesaldo na bestemming over de periode 2009-2020.

Grafiek verloop vermogen 2009-2020 en resultaat na bestemming

Het verloop van het eigen vermogen in het verslagjaar 2020 is als volgt:

Verloop eigen vermogen 2020 (Bedragen x € 1.000)	Bedrag
Saldo per 1 januari 2020	100.055
Vermeerderingen 2020	29.802
Verminderingen 2020	7.113
Resultaat 2020	6.510
Saldo 31 december 2020	129.254

Het verloop van de diverse reserves is in het volgende overzicht weergegeven.

Eigen vermogen (bedragen x € 1.000)	Saldo 31-12-2019	Resultaat-bestemming 2019	Saldo 1-2020	Interne vermeerderingen 2020	Interne verminderingen 2020	Voorstel resultaat-bestemming 2020	Saldo 31-12-2020
<i>Algemene reserves</i>							
Algemene reserve weerstandsvormogen Watersysteem	38.490		38.490				38.490
Algemene reserve weerstandsvormogen Zuivering	1.379		1.379				1.379
Totaal algemene reserves	39.869		39.869				39.869
<i>Bestemmingsreserves voor tariefseglisatie</i>							
Eglisatiereserve gebouwd	857		857		200		657
Eglisatiereserve ingezetenen	1.574		1.574				1.574
Eglisatiereserve ongebouwd	27		27				27
Reserve tariefdepmg zuivering	12.775		12.775	1.400	700		13.475
Totaal egalisatieserves	15.234		15.233	1.400	900		15.734
<i>Overige bestemmingsreserves</i>							
Reserve niet vrij besteedbaar vermogen	22.504	5.869	28.373	17.319			45.691
Reserve Zoetwaterfabriek	1.197		1.197				1.197
Reserve toekomstige cao-afspraken	450		450		450		0
Reserve frictiekosten	1.597		1.597		75		1.522
Reserve OAS	-						-
Eglisatiereserve Afvalwaterzuivering Harnaschpolder	13.517		13.517	5.214			18.731
Totaal bestemmingsreserves	39.264	5.869	5.134	22.533	525		67.141
Resultaat 2020					6.510		6.510
Totaal eigen vermogen	94.367	5.869	100.236	23.933	7.935	-	129.254

Algemene reserves

In 2020 hebben geen mutaties plaatsgevonden.

Eglisatiereserve gebouwd

De reserves worden meerjarig ingezet bij de tariefberekening. Conform het coalitieakkoord 2015 wordt jaarlijks een bedrag van € 0,2 miljoen ten laste van de egalisatiereserve 'gebouwd' ingezet ten gunste van de tariefstelling voor de categorie 'ongebouwd'.

Reserve tariefdepmg zuivering

Deze reserve is bedoeld voor een toekomstige depmg van de tariefstijging. De storting betreft het gemiddelde jaarlijkse voordeel van € 1,4 miljoen. Dit is het gevolg van de herfinanciering van de AWZI Harnaschpolder in 2016. Daarnaast is het besluit in de begroting 2017 verwerkt om het jaarlijkse verschil tussen de geraamde belastingopbrengst in het coalitieakkoord en de begroting toe te voegen dan wel te onttrekken aan deze reserve. Dit verschil betrof in 2020 een onttrekking van € 0,7 miljoen.

Reserve niet vrij besteedbaar vermogen

Bij de resultaatbestemming van de jaarrekening 2015 is besloten deze reserve in te stellen ten behoeve van de afbouw van de schuldenlast.

Reserve Zoetwaterfabriek

Deze reserve is in 2018 ingesteld om de ontvangen afkoopsom van € 1,2 miljoen voor het onderhoud Nieuwe Waterweg te reserveren voor de dekking van de Zoetwaterfabriek.

Reserve toekomstige cao-afspraken

Conform begroting 2020 is het restant van € 0,45 miljoen vrijgevallen. De reserve is hiermee ook opgeheven.

Reserve frictiekosten

Deze reserve is bedoeld voor de dekking van personele en materiële uitgaven die voortkomen uit organisatiemaatregelen. Op basis van de besluiten in de Begroting 2020 is in 2020 een bedrag van € 0,75 miljoen ten gunste van de exploitatie gebracht.

Reserve OAS

De stuurgroep OAS heeft de bevoegdheid om over deze middelen te beschikken, daarom is in overleg met de accountant besloten om deze reserve met ingang van 1 januari 2020 te laten vervallen en op te nemen als overlopende passiva.

Egalisatiereserve AWZI Harnaschpolder

Door de herfinanciering van de AWZI Harnaschpolder ontstaat vanaf 2016 tot en met 2031 een jaarlijks financieel voordeel en over de jaren 2032 en 2033 een financieel nadeel. In totaal is het financieel effect nihil. In verband hiermee is in 2016 een egalisatiereserve AWZI Harnaschpolder ingesteld.

Overeenkomend met het besluit over de actualisatie van de reserves en voorzieningen in de Verenigde Vergadering van 21 september 2017, wordt het jaarlijkse voordeel aan de egalisatiereserve AWZI Harnaschpolder toegevoegd. In de jaren 2032 en 2033 wordt de reserve ingezet voor de dekking van de kosten.

Resultaat 2020

Het voordelige resultaat van € 6,5 miljoen over 2020 is - in afwachting van de definitieve besluiten over de resultaatbestemming 2020 - afzonderlijk in de balans opgenomen.

Het totale resultaat na bestemming van € 6,5 miljoen bestaat - op basis van vastgestelde verdeelsleutels - uit een saldo van de hoofdtak Watersysteembeheer en de hoofdtak Zuiveringsbeheer.

Voorgesteld wordt het resultaat over 2020 van in totaal € 6,5 miljoen per saldo als volgt te bestemmen:

Tabel voorgestelde resultaatverdeling 2020

Omschrijving (Bedragen x € 1 miljoen)	Bedrag
Resultaatbestemming 2020	
Storting reserve niet vrij besteedbaar	6,5
Bestemd resultaat 2020	6,5

7.8. Voorzieningen

Voorzieningen

De voorzieningen betreffen toekomstige financiële verplichtingen en risico's. Voor de vorming van voorzieningen moet sprake zijn van een noodzaak en/of verplichting. Voorzieningen hebben als doel kostenegalisatie; door jaarlijks een bedrag in een voorziening te storten worden grote schommelingen in kosten voorkomen. De voorzieningen voor dubieuze debiteuren zijn onder de post kortlopende vorderingen aan de debetzijde van de balans verantwoord.

Het verloop van de voorzieningen in het verslagjaar 2020 is als volgt:

Voorzieningen (bedragen * € 1.000)	Saldo 01-01-2020	Interne vermeerdering 2020	Externe vermindering 2020	Vrijval 2020	Saldo 31-12-2020
<i>Voorziening arbeidsgerelateerde verplichtingen</i>					
Voorziening wachtgeld	153		73		80
Totaal voorzieningen	153		73		80

Voorziening wachtgeld

Deze voorziening dekt de toekomstige wachtgeldaanspraken van ex-medewerkers en collegeleden. De onttrekkingen hebben betrekking op uitbetalingen van in het verleden opgebouwde wachtgeldaanspraken. Ultimo 2020 is de omvang van de voorziening toereikend om aan de resterende wachtgeldaanspraken te kunnen voldoen.

7.9. Vaste schulden met een looptijd van één jaar en langer

Tot de langlopende schulden behoren de door Delfland opgenomen langlopende geldleningen. In het onderstaande overzicht is de opbouw hiervan weergegeven. De opgenomen geldleningen betreffen onderhandse geldleningen.

Langlopende schulden (bedragen * € 1.000)	Saldo 01-01-2020	Opname 2020	Aflossing 2020	Saldo 31-12-2020	Rente 2020
<i>Onderhandse lening van binnenlandse banken en overige financiële instellingen</i>					
Nederlandse Waterschapsbank	470.588			470.588	20.399
Nederlandse Waterschapsbank (tbv PPS herfinanciering)	228.785		17.345	211.440	10.754
Totaal	699.373		17.345	682.028	31.153

Nederlandse Waterschapsbank

De leningen met een rente-typische looptijd van één jaar of langer zijn conform de voorschriften geïnclassificeerd als langlopende schulden. De onderhandse geldleningen betreffen, op één lening na, fixe-leningen met verschillende aflossingsdata. De gemiddelde rentevoet van deze leningen bedraagt 4,52%. De leningen met betrekking tot de herfinanciering PPS betreffen lineaire geldleningen met een looptijd van 15 jaar. Voor de leningen zijn geen zakelijke zekerheden gesteld.

7.10. Netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar

De specificatie van deze post luidt als volgt:

Netto vlottende schulden met een looptijd korter dan 1 jaar (bedragen * € 1.000)	31-12-2020	31-12-2019
Schulden aan leveranciers	2.348	6.896
Overige negatieve rekening-courant verhoudingen	27.653	23.430
Schulden i.v.m. te betalen belastingen, sociale premies en pensioenpremies	53	364
Totaal	30.054	30.690

Schulden aan leveranciers

Het saldo bestaat uit de nog niet betaalde facturen van leveranciers.

Overige negatieve rekening-courant verhoudingen

Eind 2020 bedroeg de rekening-courantschuld bij de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) € 27,7 miljoen.

Schulden in verband met te betalen belastingen, sociale premies en pensioenpremies

Het saldo bestaat uit nog af te dragen loonbelasting en premies en de btw over december 2020.

7.11. Overlopende passiva

De specificatie van deze post luidt als volgt:

Overlopende passiva (bedragen * € 1.000)	31-12-2020	31-12-2019
Verplichtingen aan het personeel	1.453	377
Transitorische rente	4.862	4.897
Nog te betalen kosten exploitatie Delfland	11.328	11.595
Nog terug te betalen belastingen	2.472	2.079
Nog te betalen OAS middelen	600	1.579
Ontvangen voorschotbedragen openbare lichamen	7.329	9.299
Diverse vooruit ontvangen bedragen	779	1.519
Totaal	28.823	31.344

Verplichtingen aan het personeel

Het saldo bestaat voornamelijk uit de rechten van werknemers op vakantiedagen en IKB-verlof.

Transitorische rente

Deze post betreft de lopende rente over 2020 van de langlopende leningen die achteraf in rekening wordt gebracht.

Nog te betalen kosten exploitatie Delfland

Deze posten voor nog te betalen kosten hebben betrekking op in 2020 geleverde goederen en diensten waarvoor nog geen facturen zijn ontvangen. Ook het nog te verdelen saldo van € 2,8 miljoen uit de opheffing van de GR Delft Noord is in deze post opgenomen.

Nog terug te betalen belastingen

Dit bedrag betreft de nog terug te betalen waterschapsbelastingen over voorgaande jaren.

Ontvangen voorschotbedragen openbare lichamen

De beginstand per 1 januari 2020 is voor de bijdrage Metropoolregio in de Waterharmonica en Zoetwaterfabriek verhoogd met € 7,2 miljoen. Deze bijdrage is in 2019 ontvangen, maar de investeringen in deze projecten zullen hoofdzakelijk plaatsvinden in 2021/2022.

Deze correctie op de stand per 1 januari 2020 heeft ook effect op de post materiële vaste activa. Deze jaarrekeningpost wordt met hetzelfde bedrag verhoogd op 1 januari 2020. Deze aanpassing in de beginbalans heeft geen effect op het resultaat of eigen vermogen.

Op basis van de gerealiseerde kosten is een bedrag van 2,0 miljoen ten gunste van de exploitatie vrijgevallen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van het verloop over 2020 van deze post.

Ontvangen voorschotbedragen openbare lichamen (bedragen * 1.000)	Saldo 01-01-2020	Vrijgevallen tgv exploitatie 2020	Toevoegingen 2020	Saldo 31-12-2020
POV- kabels en leidingen	2.116	1.970		146
Bijdrage Metropoolregio in Waterharmonica en Zoetwaterfabriek			7.182	7.182
Totaal ontvangen voorschotbedragen openbare lichamen	2.116	1.970	7.182	7.328

7.3 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Op basis van de kadernota Rechtmatigheid 2018 van de commissie Besluit Begroting en Verantwoording kunnen meerjarige inkoopcontracten, die niet voldoen aan de Europese Aanbestedingsregels, worden toegelicht. In 2020 is er 1 meerjarige inkoopcontract geconstateerd, die niet voldoet aan de Europese aanbestedingsregels. Het betreft een overeenkomst met betrekking tot datadiensten en heeft een resterende opdrachtwaarde van € 0,1 miljoen.

Overige meerjarige verplichtingen

Hieronder worden de belangrijkste verplichtingen vermeld die groter zijn dan € 500.000. Het totaalbedrag aan niet uit de balans blijvende verplichtingen is in totaal € 95,2 miljoen. Uit het financieel systeem blijkt dat op investeringen en exploitatie voor een bedrag van circa € 48,9 miljoen aan verplichtingen zijn geregistreerd, met een meerjarig karakter en/of met een hoogte van minimaal € 500.000. In onderstaand overzicht zijn de meerjarige verplichtingen uit inkoopcontracten weergegeven:

Niet uit de balans blijvende meerjarige verplichtingen	Saldo 31-12-2020
Overeenkomst ICT dienstverlening	1,4
Overeenkomst beveiliging en receptie	0,6
Overeenkomst technisch advies	0,5
Overeenkomst groenvoorziening	0,7
Overeenkomst Schieland	2,2
Overeenkomst technische installatiewerkzaamheden	1,3
Overeenkomst ingenieursdiensten	0,5
Overeenkomst slibverwerking	7,1
Bijdrage Aquon	1,8
Leaseverplichting PPS	32,8
Totaal	48,9

Vennootschapsbelasting (VPB)-plicht

De waterschappen zijn per 1 januari 2016 VPB-plichtig geworden. Dit houdt in dat er winstbelasting afgedragen dient te worden over ondernemersactiviteiten. Hierbij valt te denken aan het uitlenen en detacheren van personeel, het overnemen van beheer en onderhoud gemeentelijke kunstwerken, het vermarkten van reststromen (levering biogas aan een bedrijf, levering groengas aan een afvalstoffendienst, levering elektriciteit aan het net). Hoewel Delfland zelf geen winst maakt, kan op projectniveau fiscaal gezien wel sprake zijn van winst (fiscale winstbepaling kent andere waarderingsgrondslagen). De aanslag vennootschapsbelasting over 2019 en de verwachte aanslag over 2020 zijn verwerkt in de jaarrekening 2020.

Verleende garanties

Aan diverse verbonden partijen zijn financiële garanties verleend. Deze garanties zijn toegelicht in de paragraaf 'Verbonden partijen'. Het overzicht van de verleende garanties is gepresenteerd in de tabel hieronder. Met betrekking tot de opheffing van de GR Grondwateronttrekking Delft Noord bestaat nog het recht op de verrekening van het batig saldo van de opgeheven GR. In 2020 is Delfland niet aangesproken op verleende financiële garanties.

Overzicht gegarandeerde geldleningen en borgstellingen

Verbonden partij	Geldgever	% deelneming	Hoofdsom (in €)	Rente%	Restant schuld 31-12-2020 in €	Gegarandeerd de restantschuld 1-1-2020	Gegarandeerd de restantschuld 31 december 2020 in €
DRSH Zuiveringsslib N.V. (HVC)	NWB/BNG	24,00%	54.037.800	div	18.169.580	5.776.958	4.360.699
Regionale Belasting Groep	NWB	39,00%	4.006.000	div	3.024.692	1.378.046	1.179.630
Aquon	NWB/BNG	8,00%	16.655.000	div	13.896.499	1.174.240	1.111.720
Unie van Waterschappen	NWB	8,59%	6.012.000	2,75	5.291.676	475.116	454.555
Totaal			80.710.800		40.382.447	8.804.360	7.106.604

Langlopende leaseverplichting

Voor de bouw, het beheer en het onderhoud van de AWZI's Harnaschpolder en Houtrust is Delfland een langlopende overeenkomst aangegaan met Delfluent in de vorm van een publiek-private samenwerking. Op basis van deze overeenkomst is Delfland verplicht tot en met 2033 jaarlijks een geïndexeerd bedrag voor beheer en onderhoud te betalen. De betaling bedroeg in 2019 afgerond € 36 miljoen. Gedurende 2020 zijn geen betalingen verricht aan geldleningen en borgstellingen.

7.13 Gebeurtenissen na balansdatum

De impact van de corona-crisis op de bedrijfsvoering en de financiële gevolgen zijn toegelicht in het jaarverslag en samengevat in paragraaf 2.1. De inning van belastinggelden in 2020 is minder nadelig uitgevallen dan geraamd. De effecten van de corona-crisis voor de langere termijn zijn nog steeds ongewis. Veel is afhankelijk van het verdere verloop van de virusverspreiding en met name de vaccinatie, maar ook van de economische effecten bij bedrijven, particulieren en medeoverheden door de lockdown. Vorderingen die per balansdatum door ons als inbaar geschat werden, kunnen als gevolg van de crisis gedurende 2021 minder inbaar blijken. Deze onzekerheid is bij de balanspost 'vorderingen' toegelicht. Onze organisatie loopt geen continuïteitsrisico. We bewaken onze liquiditeitspositie goed en nemen zo nodig maatregelen om onze taken gedurende deze crisis zo goed mogelijk te blijven uitvoeren.

8 Bijlagen

Bijlage I - Geactiveerde projecten 2020

Projectnaam	Projectnummer	Programma	Investerings- plan	Investerings- krediet	Netto Uitgaven tot en met 2020	Restantkrediet
BGO WOK Ypenburgse Boslaan thv Valutapad Dpl 20	0.701916/007	1	0	68.795	68.795	0
BGO Veenweg 59 (Gooland)/701916	0.701959/001	1	0	264.095	264.095	0
BGO WOK Kwakelweg	0.702005/001	1	0	24.182	24.182	0
BGO WOK Lelykade	0.702032/001	1	0	3.211	3.211	0
BGO WOK Trekkade Maasland	0.702037/001	1	0	318	318	0
NEZ Rietland Woudse Polder	0.701956/022	2	0	316.517	316.517	0
NEZ Groeneweg 179/701956	0.701995/001	2	0	267.118	267.118	0
Smart vislift tussengemaal Lage Abtswoudse Polder	0.702079/003	2	0	0	0	0
Nw gemaal Kl. Engelbr.pld	0.701843/001	3	2.728.000	2.631.000	2.363.952	267.048
Mtr.pak.V.Rijnstr.eo De Lier	0.701910/001	3	849.750	849.750	849.750	0
Knelpunten WSA's 7 polders	0.701984/001	3	1.234.800	779.800	585.705	194.095
Gemaal Polder van Biesland	0.702039/003	3	747.000	581.000	582.895	-1.895
Gemaal Eskol, Polder Noordland- Nieuwland	0.702039/004	3	582.000	510.000	490.489	19.511
Gemaal 't Louwtje, Polder Noordland-Nieuwland	0.702039/005	3	230.000	254.000	248.896	5.104
Gemaal West Polder Noordland- Nieuwland	0.702039/006	3	549.000	385.000	384.468	532
Gemaal Poelpolder	0.702039/007	3	646.000	554.000	547.997	6.003
Verdeelwerk F Nieuwland Noordland	0.702039/010	3	267.000	150.000	135.994	14.006
KHR Gem. Wateringveldse Polder	0.702057/001	3	286.000	260.000	181.210	78.790
Capaciteit elektrische installatie DGL	0.701924/001	4	0	0	0	0
Groen Gas - Biogasbenutting DGL	0.701982/001	4	2.518.000	2.254.000	1.489.461	764.539
Verleggen persleiding Dijkpolder	0.702012/001	4	497.600	482.600	535.111	-52.511
Windenergie (op Delflands grondgebied)	0.702050/001	4	0	47.200	2.277	44.923
Zonnepanelen t.b.v. duurzaamheid	0.702055/001	4	0	70.000	68.908	1.092
Groen Gas AWZI Harnaschpolder	0.702056/001	4	3.652.400	3.340.001	1.999.109	1.340.892
Bebording en markeringen Zuiveringstechnische werken	0.702061/001	4	233.000	222.000	197.868	24.132
Inspectie transportleiding 's- Gravenzande-NWA	0.702070/005	4	0	0	0	0
Totaal			15.020.550	14.314.586	11.608.326	2.706.261

Bijlage II – Restantkredieten

Projectnaam	Projectnummer	Programma	Investeringsplan	Investeringskrediet	Uitgaven tot en met 2020	Restantkrediet
BGO Cluster zeer complex/701753	0.701914/001	1	0	3.531.050	3.207.548	323.502
Verzamelkrediet Gecombineerd BGO 2016-2020	0.701916/001	1	30.964.353	790.569	0	790.569
BGO Groene Kades	0.701916/002	1	0	4.440.000	4.053.153	386.847
Oostelijke Randweg "KVP Verlengde Strijp en De Lee"	0.701916/003	1	0	486.271	0	486.271
WOK Noordeindseweg	0.701916/009	1	0	2.472.000	2.453.133	18.867
BGO WOK Dijkshoornseweg Midden	0.701916/010	1	0	60.500	0	60.500
Kadeverbetering N468	0.701937/001	1	0	1.850.000	278.097	1.571.903
BGO Delft Noord DSM (WOK)/701916	0.701945/001	1	0	55.000	5.668	49.332
BGO PMB Algemeen/701916	0.701947/001	1	0	100.000	74.021	25.979
BGO Cluster Berkel/701916	0.701963/001	1	0	6.912.820	6.817.684	95.136
BGO Cluster Westland/701916	0.701964/001	1	0	2.712.831	1.507.939	1.204.892
BGO Dijkshoornseweg/701916	0.701966/001	1	0	1.665.000	1.248.985	416.015
BGO cluster Maassluis/701916	0.701968/001	1	0	3.065.000	2.446.146	618.854
BGO Cluster Midden Delfland/701916	0.701969/001	1	0	1.495.000	1.021.358	473.642
Verzamelkrediet Verbeteren waterkeringen 2016-2020	0.701994/001	1	12.276.984	1.494.984	0	1.494.984
Condiëmetingen kunstwerken primaire en regionale keringen	0.701994/002	1	0	30.000	21.374	8.626
Hazepad Pijnacker-Nootdorp	0.701994/004	1	0	955.000	162.492	792.508
BGO WOK Vaartweg - Broekkade	0.702000/001	1	0	1.751.281	299.653	1.451.628
BGO WOK Pijnackersevaart	0.702001/001	1	0	651.960	157.601	494.359
BGO WOK Lange Wateringkade	0.702015/001	1	0	965.521	740.608	224.913
WOK KVP dorp De Zweth	0.702016/001	1	0	2.495.000	2.443.114	51.886
Waterkerende constructies Schipluiden - Leidschendam - Voorburg	0.702021/001	1	0	6.230.000	3.864.608	2.365.392
KVP Gaagpad en Laan van Adrichem	0.702025/001	1	0	1.342.000	1.321.411	20.589
Kade Schieveen Delftweg	0.702027/001	1	0	375.000	168.656	206.344
BGO WOK Lombokstraat	0.702036/001	1	0	485.000	2.456	482.544
Verzamelkrediet assetsysteem Waterkeringen	0.702084/001	1	20.279.000	19.994.000	0	19.994.000
VK assetsysteem Waterkeringen Algemeen	0.702084/002	1	0	100.000	65.350	34.650
BGO Zijtwende De Lier	0.702084/003	1	0	30.000	0	30.000
WOK Kwakelweg 1-7 Maasland	0.702084/004	1	0	155.000	25.817	129.183
NEZ Lierwatering KRW/701956	0.701950/001	2	0	1.374.937	1.043.189	331.748
NEZ Rotterdamse Schie/701956	0.701951/001	2	0	619.508	240.400	379.108
Natte ecol. zones 2016-2021	0.701956/001	2	15.882.200	1.681.472	0	1.681.472
NEZ Plas Madestein Witte vlek	0.701956/002	2	0	918.000	220.631	697.369
Oostelijke Randweg "Stepping Stone"	0.701956/004	2	0	50.171	15.619	34.552

Projectnaam	Projectnummer	Programma	Investeringsplan	Investeringskrediet	Uitgaven tot en met 2020	Restantkrediet
Effecten plaagsoorten en waardplanten NEZ	0.701956/012	2	0	25.000	24.470	530
Vergroening stadsgracht Delft	0.701956/013	2	0	8.727	10.256	-1.529
NEZ Gaagweg Schipluiden	0.701956/014	2	0	255.000	45.032	209.968
NEZ Madestein Noordoost	0.701956/016	2	0	37.770	20.367	17.403
NEZ Strijp - Honselersdijk	0.701956/017	2	0	149.600	11.237	138.363
NEZ Honderdland	0.701956/018	2	0	401.706	389.013	12.693
Vissenbossen	0.701956/020	2	0	162.060	154.805	7.255
NEZ Plantenkorven	0.701956/021	2	0	68.889	16.170	52.719
NEZ Groeneweg 177	0.701956/024	2	0	52.000	26.742	25.258
NEZ Nieuweweg/Pouwelslaan	0.701956/025	2	0	123.500	23.722	99.778
NEZ Verkenningen	0.701956/026	2	0	82.000	41.147	40.853
NEZ Oude Spui	0.701956/027	2	0	1.632.000	34.113	1.597.887
NEZ Madestein Zuidwest	0.701956/028	2	0	972.400	1.089	971.311
NEZ Waelpark Dijckerwael	0.701956/029	2	0	35.145	2.813	32.332
NEZ Coldenhovelaan/701956	0.701975/001	2	0	404.520	357.556	46.964
NEZ Plas Molenweg Berkel/701956	0.701992/001	2	0	276.083	263.973	12.110
Zwemwatermaatregelen Delftse Hout	0.702047/002	2	808.600	734.600	665.556	69.044
Vismigratie Aalkeet Binnen- en Buitenpolder	0.702053/001	2	1.083.000	985.000	233.248	751.752
Vispassage gemaal dijkpolder	0.702081/002	2	260.000	236.000	0	236.000
Vispassage Noord-Kethelpolder	0.702081/003	2	300.000	273.000	0	273.000
Vispassage Kerkpolder Noord	0.702081/004	2	220.000	200.000	0	200.000
Pilot Vislift	0.702081/005	2	220.000	230.000	67.426	162.574
Vispasseer voorziening bij de Wateringsesluis te Maassluis	0.702081/006	2	250.000	197.000	0	197.000
Optimalisatie Dorppolder	0.701577/001	3	4.739.550	4.604.550	4.366.433	238.117
Duikers Schiedam-West	0.701908/001	3	882.000	855.800	696.349	159.451
CB Westland locatie Glas 3	0.701953/001	3	3.719.700	1.227.700	60.622	1.167.078
CB Westland locatie Glas 8a	0.701953/002	3	3.777.900	1.266.900	89.956	1.176.944
Berging en VPP Molenvlietpark	0.701972/001	3	6.250.000	3.525.000	0	3.525.000
WB Oost.randweg Oude Lierpld	0.701977/001	3	808.248	808.248	444.991	363.257
Wateroverlast Schiedam Bijdorp	0.701978/001	3	531.000	479.000	355.423	123.577
Gemaal O/N Wateringveldsepld.	0.701985/001	3	2.339.760	2.285.760	1.708.020	577.740
KHR gemaal Schoute	0.702031/001	3	915.000	860.000	854.049	5.951
Gemaal Droogmakerij Oude Polder van Pijnacker	0.702039/002	3	926.000	769.000	764.961	4.039
Gemaal Oude Polder van Pijnacker	0.702039/008	3	1.461.000	1.500.000	364.351	1.135.649
Gemaal Vlietpolder	0.702039/009	3	1.624.000	1.840.000	620.198	1.219.802
Gemaal Westambacht	0.702039/011	3	1.564.000	1.785.000	196.258	1.588.742
Noordlierweg/Blaker	0.702051/001	3	110.300	108.300	0	108.300
Verbreden watergang Boomawatering	0.702058/001	3	239.000	265.000	183.145	81.855

Projectnaam	Projectnummer	Programma	Investeringsplan	Investeringskrediet	Uitgaven tot en met 2020	Restantkrediet
Broekpolder maatregelen watersysteem	0.702059/001	3	340.400	304.400	5.580	298.820
Duiker Lookwatering	0.702067/001	3	183.000	170.000	33.166	136.834
Nieuwbouw gemaal Commandeurspolder	0.702074/001	3	3.495.000	209.000	44.976	164.024
Duiker Nollaantje	0.702075/001	3	0	25.000	4.967	20.033
Onderhoud/aanleg gemalen/stuwen/inlaat	0.702077/001	3	6.684.000	4.740.700	22.315	4.718.385
KHR Gemaal Klaas Engelbrechts	0.702077/002	3	0	510.000	932	509.068
Gemaal Westland	0.702077/003	3	0	720.000	0	720.000
Schuif Dorpskade	0.702077/004	3	0	180.000	149.493	30.507
Nollaantje	0.702077/006	3	0	215.000	0	215.000
Verzakking gemaal Dijkpolder, Maasland	0.702078/001	3	996.000	905.000	0	905.000
Renovatie Gemaal Dorppolder	0.702080/001	3	0	20.000	9.465	10.535
Gemaal Bergsluis	0.702087/001	3	2.648.000	2.430.000	0	2.430.000
Vismigratie Bergsluis	0.702088/001	3	170.000	155.000	0	155.000
Waterharmonica	0.701835/001	4	11.365.000	10.600.000	1.735.792	8.864.208
Zoetwaterfabriek DGL	0.701868/002	4	8.895.000	8.025.000	1.707.220	6.317.780
Omleg leiding Blankenburgtun.	0.701898/001	4	348.100	323.100	57.063	266.037
Groot onderhoud zandfilter AWZI DGL	0.702068/001	4	2.330.000	2.100.000	13.780	2.086.220
Vervanging zuiveringstechnische werken	0.702070/001	4	16.700.000	2.100.000	4.150	2.095.850
Vervanging elektr. installaties/controllers van 4 rioolgemaal	0.702070/002	4	0	1.700.000	362.857	1.337.143
Vervanging effluentpompen NWA	0.702070/004	4	0	400.000	55.588	344.412
Vervangen by-passleiding AWZI Nieuwe Waterweg	0.702070/006	4	0	500.000	362.331	137.669
Vervanging primair slibpompinstallaties DGL	0.702070/007	4	0	250.000	14.339	235.662
Vervanging ontvangstwerk DGL	0.702070/009	4	0	2.500.000	40.036	2.459.964
Aanpassing slibontwatering DGL	0.702070/010	4	0	1.400.000	72.600	1.327.400
Aanpassing luchtbehandeling DGL	0.702070/011	4	0	1.500.000	0	1.500.000
Vervanging controllers ruimers VBT's	0.702070/012	4	0	300.000	0	300.000
Overkluizing influentleidingen DGL	0.702070/013	4	0	150.000	0	150.000
Daken slibbuffers en indikers DGL	0.702070/014	4	0	150.000	0	150.000
Vervanging fakkel DGL	0.702070/015	4	0	150.000	0	150.000
8 rioolgemaal NWA elektr. techn. aanpassen	0.702070/016	4	0	800.000	0	800.000
Vervanging controllers en elektr. installaties DGL	0.702070/017	4	0	2.000.000	0	2.000.000
Vervanging controllers en elektr. installaties NWA	0.702070/018	4	0	1.000.000	0	1.000.000
Verleggen persleiding Dijkpolder (verhoging 170m)	0.702073/001	4	147.400	140.400	137.709	2.691

Projectnaam	Projectnummer	Programma	Investeringsplan	Investeringskrediet	Uitgaven tot en met 2020	Restantkrediet
Collectieve verwijdering gewasbeschermingsmiddelen AWZI Nieuwe Waterweg	0.702076/001	4	0	5.429.310	36.010	5.393.300
Persleiding De Lier Staalduinen	0.702076/002	4	0	6.085.690	51.477	6.034.213
Veilige toestand biogasinstallatie DGL en NWA	0.702082/001	4	3.265.400	2.815.000	65.610	2.749.390
Energieneutraal Delfland	0.702085/001	4	50.000	50.000	13.838	36.162
Verhogen biogasopbrengst	0.702085/002	4	1.500.000	1.500.000	0	1.500.000
Zonne-energie Waterketen	0.702085/003	4	2.950.000	2.950.000	22.482	2.927.518
Zonne-energie Waterkwantiteit	0.702085/004	4	2.900.000	2.900.000	0	2.900.000
Zonne-energie Gemeenlandshuis	0.702085/005	4	50.000	50.000	10.444	39.556
Warmtepomp WZI	0.702085/006	4	1.300.000	1.300.000	0	1.300.000
Windturbines	0.702085/007	4	750.000	750.000	0	750.000
Verkenning De Groote Lucht	0.702086/001	4	0	400.000	37.495	362.505
Verleggen persleidingen A4 Haaglanden-N14	0.702089/001	4	0	150.000	17.220	132.780
Optimalisatie transportsysteem rioolgemaal Morsestraat, Den Haag	0.702090/001	4	8.063.037	250.000	0	250.000
Migratie MS-appl naar cloud	0.701941/001	6	600.000	600.000	578.790	21.210
Toegangspoort De Groote Lucht	0.702033/001	6	200.000	200.000	0	200.000
Totaal			188.361.932	173.159.732	52.667.928	120.491.803

Bijlage III – Lijst met afkortingen

AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
AWZI	Afvalwaterzuiveringsinstallatie
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BGO	Buiten Gewoon Onderhoud
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BIWA	Baseline Informatiebeveiliging Waterschappen
Burap	Bestuursrapportage
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CERT	Computer Emergency Response Team
CV	Commanditaire Vennootschap
DBFO	Design Build Finance Operate
DGL	De Groote Lucht
DMT	Delfland Management Team
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
EMU	Economische en Monetaire Unie
ESF	Ecologische Sleutelfactoren
FIDO	Wet Financiering Decentrale Overheden
GIS	Geografische Informatie Systemen
GOAW	Grensoverschrijdend afvalwater
GR	Gemeenschappelijke Regeling
HDSR	Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden
HHD	Hoogheemraadschap van Delfland
HHR	Hoogheemraadschap van Rijnland
	Hoogheemraadschap van Schieland en de
HHSK	Krimpenerwaard
HNP	Harnaschpolder
HWBP	Hoog Water Beschermingsprogramma
I&A	Informatisering en Automatisering

IDA	Informatie Documenten en Archief
ISAC	Information Sharing Analysis Centre
KCC	Klant Contact Centrum
KRW	Kader Richtlijn Water
KVGR	Kosten voor gemene rekening
LTO	Land- en Tuinbouworganisatie
MVI	Maatschappelijk Verantwoord Inkopen
NAD	Netwerk wAterketen Delfland (vh Netwerk Afvalwaterketen Delfland)
NBW	Nationaal Bestuursakkoord Water
NEN	Nederlandse Norm
NEZ	Natte Ecologische Zone
NWA	Nieuwe Waterweg
NWB	Nederlandse Waterschapsbank
NWO	Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek
NVO	Natuurvriendelijke oever
OAS	Optimalisatie Afvalwatersysteem
ONW	Ontwikkelingsmaatschappij Het Nieuwe Westland
OR	Ondernemingsraad
P&C	Planning & Control
P&M	Personeel en Management
PI	Prestatie-indicator
PMB	Project Management Bureau
PMO	Periodiek Medisch Onderzoek
PPS	Publiek Private Samenwerking
PROSA	Processen Samen
PVB	Planning voortgang en beoordeling
RBG	Regionale Belasting Groep
RI&E	Risico-Inventarisatie en Evaluatie
ROSA	Rotterdamse Samenwerking in de Afvalwaterketen
RvC	Raad van Commissarissen
SDG	Sustainable Development Goals
SPEI	Standardized Precipitation and Evapotranspiration Index
SPP	Strategische Personeelsplanning
STOWA	Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer
UvW	Unie van Waterschappen
VBC	Visstand Beheer Commissie
VV	Verenigde Vergadering
WILMA	Waterschaps Informatie & Logisch Model Architectuur
WNT	Wet Normering Topinkomens
WOR	Wet op de Ondernemingsraden
WOZ	Waardering Onroerende Zaken
WSHD	Waterschap Hollandse Delta
WVO	Wet verontreiniging oppervlaktewateren
ZEG	Zoetwater- Energie- en grondstoffen
ZTO	Zuivering Technisch Onderhoud
ZTW	Zuivering Technische Werken

9 Overige gegevens- Controleverklaring van de onafhankelijke accountant